«ئىنجىل 6-قىسىم»

«رىملىقلارغا»

© مۇقەددەس كىتاب 2012
CC BY-SA 4.0
www.mukeddeskalam.com
«ئۇيغۇرچە كالام تەرجىمىسى»

ئىنجىل 6-قىسىم

«رىملىقلارغا»

روسۇل پاۋلۇس رىم شەھىرىدىكى

جامائەتكە يازغان مەكتۇپ

كىرىش سۆز

تۆت ئىزاھات

رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئۆلۈمدىن تىرىلىپ ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەندىن كېيىن ئۇزۇن ئۆتمەي، رىم ئىمپېرىيەسى تەۋەسىدە ۋە ياۋروپا، ئافرىقا، ئوتتۇرا ئاسىيا ھەم ھىندىستاندا نۇرغۇن ئېتىقادچى جامائەتلەر پەيدا بولدى. رەببىمىزنىڭ روسۇللىرى پاۋلۇس، پېترۇس، يۇھاننا، ياقۇپ، يەھۇدا ۋە باشقىلار ئېتىقادچىلارنى رىغبەتلەندۈرۈش ۋە ئۇلارغا ئۆگىتىش ئۈچۈن بۇ جامائەتلەرگە ناھايىتى كۆپ مەكتۇپلارنى ياكى سالام خەتلەرنى يازدى. ئىنجىلدا بۇلاردىن جەمئىي 21 مەكتۇپ بىز ئۈچۈن ساقلىنىپ كەلمەكتە. جامائەتلەر باشتىن باشلاپ بۇ مەكتۇپلارنىڭ مۇقەددەس روھنىڭ يوليورۇقى ۋە ۋەھىيسى بىلەن يېزىلغانلىقىنى بىلىپ يەتكەچكە، ئۇلارنى قەتئىيلىك بىلەن ساقلىدى، شۇنداقلا ئۇلاردىن نۇرغۇن كۆچۈرمىلەرنى يېزىپ باشقا جامائەتلەرگە ئەۋەتىشكە باشلىدى. خۇداغا مىڭ تەشەككۈر بولسۇن، مانا شۇ سەۋەبتىن بۇ قىممەتلىك يازمىلار مۇقەددەس ئىنجىلنىڭ بىر قىسمى بولۇپ، ھازىر قولىمىزدا تۇرىدۇ.

ئوقۇرمەنلەرگە ياردىمى بولسۇن ئۈچۈن روسۇل پاۋلۇس ھەمدە باشقا روسۇللارنىڭ مەكتۇپلىرىنى ئوقۇشتىن ئاۋۋال مەكتۇپلىرىدا ئىشلىتىلگەن بەزى ئالاھىدە سۆز-ئىبارىلەر توغرۇلۇق توختىلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ.

(1) «روھ»، «جان»، «تەن» ۋە «ئەت» توغرۇلۇق

خۇدا دەسلەپتە ئىنساننى ياراتقاندا «روھ، جان، تەن»نى بىرلەشتۈرۈپ ياراتقاندى. «روھ» بولسا ئىنساننىڭ ئاساسىي ياكى ئاساسىي ۋۇجۇدى، ئىرادىسى، «ھايات كۆچى» دېيەلىلكتۇر. بىزنىڭ كىم ئىكەنلىكىمىز روھىمىزدىن بىلىنىدۇ. «جان» بولسا ئىنساننىڭ زېھنى، ئوي-پىكىرلىرى ۋە ھېسسىياتلىرىدىن تەركىب تاپىدۇ. «تەن»نىڭ مەنىسى ھەممىمىزگە ئايان.

خۇدانىڭ ئىنسانغا بولغان مەقستى ئىنساننى «روھىي» ياكى «روھانىي» ئادەم قىلىشتىن ئىبارەت ئىدى. «روھىي» دېگىنىمىز ئىنساننىڭ بارلىق ئىشلىرى «روھ»تىن كەلسۇن، دېگەنلىكتۇر؛ دېمەك، ئىنساننىڭ روھى خۇدانىڭ روھى بىلەن ئالاقىدە بولغاندا، خۇدانىڭ ئىرادىسىنى چۈشىنىپ بىلىپ، ئۇنىڭ جېنى ئارقىلىق تېنىنى باشقۇرغان ھالدا ئىرادىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش دېگەنلىكتۇر. باشقا نۇقتىدىن ئېيتقاندا، روھ خوجايىن، جان غوجىدار، تەن قۇل بولىدۇ. روھ بولسا خۇدانىڭ روھى بىلەن ئالاقىدە بولۇپ خۇدانىڭ ئىرادىسىنى بىلدۈرىدۇ. «جان» (ئىنساننىڭ ھېسسىياتلىرى، ئوي-پىكىرلىرى ۋە زېھنىدىن تەركىب تاپقان) بولسا غوجىدار بولۇپ، روھنىڭ خەۋەر-ئەمرلىرىنى تېنىگە يەتكۈزىدۇ. شۇنداق قىلىپ تەن خىزمەتكار بولۇپ خۇدانىڭ ئىرادىسىنى بەجا كەلتۈرىدۇ. بىراق ئادەمئاتىمىز گۇناھ سادىر قىلغاندىن كېيىن، مۇشۇ تەرتىپ ئەكسىچە بولۇپ قالغان. ئىنساننىڭ روھى ئۆز تېنىگە خوجايىن بولماي، ئەكسىچە ئۇزىنىڭ ئېتىدىكى تەلەپلەر ئۇزىگە خوجايىن بولۇپ، ئۆز «جېنى»غا، يەنى ھېسسىياتلىرى، ئوي-پىكىرلىرى ۋە زېھنىگە تەسىر يەتكۈزۈپ، ئۇلارنى باشقۇرۇشقا باشلىغان. ئۇ ئۆز روھى ئارقىلىق خۇدانىڭ روھى بىلەن بولغان ئالاقىسىدىن مەھرۇم بولۇپ، ئۆلۈكتەك بولغان. گۇناھ ئېتىدە ماكانلىشىپ، ئىنسان ئۆز ئېتىنىڭ تەلەپلىرىنى ھەممە ئىشلار ئارىسىدا بىرىنچى ئورۇنغا قويغان.

روسۇللاردىن پاۋلۇس، پېترۇس، يۇھاننا، ياقۇپ ۋە يەھۇدالار رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ «روھ» ۋە «ئەت» توغرىسىدىكى تەلىمىگە ئەگىشىپ، ئۆز مەكتۇپلىرى ياكى سالام خەتلىرىدە «ئەت» دېگەن سۆزنى ئۈچ خىل مەنىدە ئىشلىتىدۇ: — (1) ئەسلى مەنىسىدە؛ ئادەمنىڭ تېنىنى كۆرسىتىدۇ؛ (2) «ئىنسان»نى ياكى «پۈتكۈل ئىنسانلار»نى كۆرسىتىدۇ؛ بۇ مەنىدە ئىشلىتىلگەندە بىز «ئەت ئىگىسى» ياكى «ئەت ئىگىلىرى» دەپ

تەرجىمە قىلدۇق؛ (3) «گۇناھنىڭ قورالى» دېگەن مەنىدە؛ دېمەك، گۇناھ ئەتلىرىمىزنى قورال قىلىپ ئۇ ئارقىلىق بىزنى ئازدۇرىدىغانلىقى ۋە باشقۇرىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

«ئەت» دېگەن سۆز مۇقەددەس كىتابتا تۇنجى قېتىم «يار.» 3:6دە كۆرۈلگەندە، «ئادەمنى باشقۇرىدىغان گۇناھنىڭ قورالى»، «ئادەمنى باشقۇرىدىغان خوجايىن» دېگەن مەنىدە بولغان: — «مېنىڭ روھىم ھەردائىم ئىنسان بىلەن (ئىنسانىي ۋىجدانى بىلەن توغرا يولغا كىرگۈزۈش ئۈچۈن) كۆرەش قىلمايدۇ؛ چۈنكى ئىنسان پەقەتلا «ئەت»تۇر». ئادەمئاتىمىز گۇناھ سادىر قىلىپ چۈشكۈنلەشكەندىن كېيىن، نۇھ پەيغەمبەر دەۋرىگە كەلگۈچە ئىنساننىڭ گۇناھلىق تەبىئىتى بارغانسېرى ئوچۇق كۆرۈنۈشكە باشلىدى ۋە ئاخىردا توپان جازاسىنى كەلتۈردى. «ئىنسان پەقەت «ئەت»تۇر» دېگەن سۆز مانا شۇنداق ئەھۋال ئاستىدا ئېيتىلغان. ئىنسان خۇدانىڭ روھى ئاستىدا ئەمەس، بەلكى «ئەت»، يەنى «گۇناھ ماكانلاشقان ئەت» ئاستىدا ياشاپ، ئۆز ئېتى ئۇنىڭغا ھۆكۈمرانلىق قىلىپ ئۇنى دائىملىق گۇناھكار قىلغان. شۇنىڭ بىلەن خۇدا ئۇنى «پەقەتلا ئەتتۇر» دېدى.

روسۇل پاۋلۇس كۆپىنچە (گرېك تىلىدا يېزىلغان) مەكتۇپلىرىدا «ئەت»نى شۇ مەنىسىدە («رىملىقلارغا» 5:7ـئايەتتىن باشلاپ) ئىشلىتىدۇ. بەزى تەرجىمانلار گرېك تىلىدىكى «ئەت»نى «گۇناھكار تەبىئەت»، «ئىنسانىي گۇناھكار تەبىئەت»، ياكى «ئىنسانىي تەبىئەت» دەپ تەرجىمە قىلىدۇ؛ بىزنىڭچە بۇنداق تەرجىمىنىڭ توغرا تەرەپلىرى بولسىمۇ، «ئەت»نىڭ تولۇق مەنىسىنى ئىپادىلەپ كېتەلمەيدۇ ۋە بەزى ئەھۋالدا سەل ئۇقۇشماسلىقلارنى تۇغدۇرىدۇ. شۇڭا ئەينى سۆز بويىچە بىز پەقەت «ئەت» دەپ تەرجىمە قىلدۇق.

يۇقىرىدىكىسى تەن ۋە ئەت ئۈستىدىكى بايانلىرىمىز بولسىمۇ، مۇقەددەس كىتابتا ئىنساننىڭ تېنىنى ياكى جىسمانىي قىسمىنى ناپاك، پاسكىنا دېگەن سۆز يوق. خۇدا تېنىمىزنى ياراتقان، تەن ئىنتايىن كارامەت بىر نەرسىدۇر (مەسىلەن، «زەب.» 14:139ـ16). مەسىلە شۇكى، گۇناھ تېنىمىزنى، يەنى ئېتىمىزنى ئۆز ماكانى قىلغان («رىم.» 6:6ـئايەتتە ۋە 12:6ـ13دە بۇ ھەقىقەتلەر ئوچۇق كۆرۈنىدۇ).

روسۇللارنىڭ مەكتۇپلىرىدا «ئەت» يۇقىرىقى بىرىنچى ۋە ئىككىنچى مەنىسىدىمۇ ئۇچرايدۇ؛ شۇ يەرلەردە ئوقۇرمەنلەر ئالدى-كەينى سۆزلەردىن بۇنى ئېنىق كۆرەلەيدۇ.

(2) «مەسىھتە»، «رەبدە»، «روھتا»، «خۇدادا» ۋە «ئەتتە» دېگەن سۆزلەر توغرۇلۇق

«مەسىھتە» روسۇل پاۋلۇسنىڭ ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئىبارىلىرىدىن بىرى بولۇپ، ئۇنىڭ مەنىسى: «مەسىھنىڭ خوجايىنلىقى ۋە يېتەكچىلىكى ئاستىدا، مەسىھ بىلەن بىر بولغاندا، مەسىھگە باغلانغاندا، مەسىھگە مەنسۇپ بولۇپ، ئۇنىڭ يېتەكچىلىكىدە، ئۇنىڭدىن ئىلتىپات، كۈچ-قۇدرەتنى ئالغاندا...» قاتارلىقلار. «رەبدە»، («رەببىمىزدە») ياكى «مەسىھ ئەيسادا»، «روھتا» ۋە «خۇدادا» دېگەن ئىبارىلەرمۇ يەنە رەب ياكى مەسىھ ئەيسا، (مۇقەددەس) روھ ۋە خۇدا بىلەن بولغان يۇقىرىقى تەرەپتىكى مۇناسىۋەتلەرنى بىلدۈرىدۇ.

بۇ ئىبارىلەرنىڭ ئەكسى «ئەتتە بولۇش» دېگەن ئىبارىدۇر. ئۇ ئادەمنىڭ «ئەت»نىڭ خوجايىنلىقى ۋە ئىلكىدە بولۇش، ئۇنىڭدىن ئايرىلماسلىق، «ئەتنىڭ، شۇنداقلا ئەت ئىچىدە تۇرغان گۇناھنىڭ قۇللۇقىدا بولۇش» قاتارلىقلارنى ئىپادىلەيدۇ.

(3) ئىشەنگۈچىلەرنىڭ تەۋرات قانۇنى بىلەن مۇناسىۋىتى توغرۇلۇق

تەۋرات قانۇنىنى ئوقۇپ چىققانلارغا مەلۇمكى، ئۇنىڭ جەمئىي بەش جەھەتتە تەلىپلىرى بار: —

(1) ئەخلاق جەھەتتىكى تەلەپلەر. بۇلار پەقەت «مىسىردىن چىقىش» 20-بابتا خاتىرىلەنگەن «ئون ئەمر-پەرھىز»لا ئەمەس، بەلكى تەۋراتنىڭ باشقا يەرلىرىدە خاتىرىلەنگەن ئەخلاق تەلەپلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. «خۇدادىن باشقا ھېچقانداق ئىلاھلارنى بولمىسۇن»، «ئاتا-ئاناڭلارغا ھۆرمەت قىلىڭلار»، «ئوغرىلىق قىلماڭلار»، «قوشناڭنىڭ ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆيگىن»، «ھېچقانداق پالچىلىق قىلماڭلار» قاتارلىقلار بۇنىڭغا ئوخشاش نۇرغۇن ئەخلاق توغرىسىدىكى تەلەپلەر بار. ئىشەنچىمىز كاملىكى، بۇنداق تەلەپلەرنى ھەر دەۋردىكى ئىشەنگۈچىلەر تولىمۇ ھەققانىي، دۇرۇس، ئېسىل دەپ قارايدۇ.

(2) يەھۇدىي خەلقىنىڭ شارائىتىغا ۋە سالامەتلىكىگە ئۇيغۇن بەزى ئەمەلىي تەلەپلەر: مەسىلەن، «كىشىلەرنى شۇ يەردىن يىقىلىپ كەتمىسۇن دەپ ئۆيۈڭلارنىڭ ئۆگزىسىنىڭ تۆت ئەتراپىغا توسما تام ياساڭلار» (يەھۇدىي خەلقى دائىم ئۆگزىلىرىدە تاماق يەيدۇ، ئۇخلايدۇ)، «تەرەت قىلىدىغان يەر تۇرالغۇ جايلىرىڭلاردىن ئايرىم جايدا بولسۇن».

(3) قانۇنغا خىلاپلىق ئىشلارغا قارىتا تېگىشلىك جازالار؛ مەسىلەن: «ئەگەر مەلۇم بىر ئادەمنىڭ كالىسى باشقا بىرسىنىڭ كالىسىنى ئۈسۈپ ئۆلتۈرۈپ قويغان بولسا، ئۇلار ئۈسكۈچى كالىنى سېتىپ پۇلىنى تەڭ ئۈلەشسۇن ھەم ئۆلگەن كالىنىڭ گۆشىنىمۇ شۇنداق قىلسۇن»، قاتارلىقلار

(4) «ئوبراز جەھەتتىكى» تەلەپلەر. مەسىلەن، «ئۈستۈڭگە ئىككى خىل رەختتىن تىكىلگەن كىيىمنى كىيمە»، «كالا ۋە ئېشەكنى تەڭ قوشقا قاتقىلى بولمايدۇ» قاتارلىقلار.

(5) ئىبادەت چېدىرىغا ياكى ئىبادەتخانىغا ۋە شۇنىڭدەك ھېيت-بايراملارغا مۇناسىۋەتلىك بەزى رەسىم-قائىدىلەر، جۈملىدىن ئادەمنىڭ گۇناھىنى تىلەيدىغان ۋە باشقا قۇربانلىقلارغا باغلانغان ئەمرلەر.

(يۇقىرىقى 4- ۋە 5-ئەمرلەرنىڭ ھەممىسى «سىمۋوللۇق، بېشارەتلىك» ئەمرلەر دەپ ھېسابلىنىدۇ، چۈنكى ئۇلار كەلگۈسى زاماندىكى، مەسىھتە بولىدىغان نىجاتنى كۆرسىتىدۇ).

ئەمدى روسۇل پاۋلۇسنىڭ «بىز «مەسىھتە» (مەسىھ ئارقىلىق) تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدىن خالاس بولدۇق»، «مەسىھتە تەۋرات قانۇنغا نىسبەتەن ئۆلدۇق» («رىم.» 7:7-8) دېگەن سۆزلىرى قانۇننىڭ قايسى جەھەتلىرىنى كۆرسىتىدۇ؟ بىزنىڭچە بۇ ھەربىر جەھەتتىن ئېيتىلىدۇ.

مەسىھنىڭ كېلىشى بىلەن ئۇ ئىنسانلارنىڭ بارلىق گۇناھلىرىنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىپ، «ئەڭ ئاخىرقى قۇربانلىق» بولۇپ، تەۋرات قانۇنىدا كۆرسىتىلگەن بارلىق بىشارەتلىك سىمۋوللۇق تەلەپلەرنى بىراقلا ئەمەلگە ئاشۇردى. بۇ تەلەپلەر ئۇنىڭ قۇربانلىقى بىلەن ھېچكىمگە كېرەك ئەمەس بولۇپ قالدى، ئەلۋەتتە. بىراق مەسىھنىڭ ئۆلۈمى ئىشەنگۈچىلەرنىڭ تەۋرات قانۇنىدىكى باشقا تەلەپلىرى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنىمۇ پۈتۈنلەي ئۆزگەرتىۋەتتى.

ھەربىر دەۋردە خۇدانىڭ ئىنسانغا بولغان تېگىشلىك ئەخلاق تەلەپلىرى ئۆزگەرمەيدۇ، ئەلۋەتتە. ھالقىلىق ئىش شۇكى، ئىنسان ئەسلىدىلا گۇناھكار بولغانلىقى ئۈچۈن بۇ تەلەپلەرگە ھەرگىز ئەمەل قىلالمايدۇ. بۇ تەلەپلەرنى روسۇل پاۋلۇس «رىملىقلارغا» 4:8دە «قانۇننىڭ ھەققانىي تەلىپى» دەيدۇ. ئەمەلىيەتتە، «تەۋرات قانۇنى»دىكى ئەخلاق تەلەپلىرى خۇدانىڭ ئىنسانغا بولغان پۈتۈن ئەخلاق تەلەپلىرىنى ئىپادىلىمەيدۇ (مەسىھنىڭ بۇ توغرۇلۇق تەلىمىنى كۆرۈڭ ــ «ماتتا» 5-7-بابلار). تولۇق قىلغان ھەربىر ئىشەنگۈچى تەۋرات قانۇنىدىكى ئەخلاق تەلەپلىرىنى ئىنتايىن ئېسىل، ئىنتايىن ياخشى دەپ قارايدۇ ۋە خۇدانىڭ شان-شەرىپى ئۈچۈن بۇلارغا ئەمەل قىلىشنى ئارزۇ قىلىدۇ؛ بىراق ئىشەنگۈچى ئۆزىگە تايىنىپ ئۇلارغا ئەمەل قىلالمايدىغانلىقىنى ئوبدان بىلىدۇ. ئۇ ئۆزىنىڭ قانۇنغا ئەمەل قىلىشقا بولغان ئۈنۈمسىز تىرىشىشلىرىنى تاشلاپ قويغان ۋە ئۆزىنى ئىشەنگۈچى سۈپىتىدە «قانۇنغا نىسبەتەن ئۆلگەن» دەپ ھېسابلايدۇ. ئېتىقادچى خۇدانىڭ يېڭى ئەھدىسىگە ئىشىنىپ، خۇداغا تايىنىپ: ــ «خۇدانىڭ ماڭا ئاتا قىلغان روھى ئارقىلىق ئۇ ئۆزىنىڭ ئەمرلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ» دەپ ئىشىنىدۇ. ھازىر ئەمەل قىلغۇچى، ئىشلىگۈچى، ساخاۋەتلىك ئىشلارنى قىلغۇچى ئۇ ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ئۆزىدۇر. خۇدا ئۆز مۇھەببىتىنى قەلبىمىزگە قۇيغاندىن كېيىن («رىم.» 8:5) ئۇ ئۆزى بىز ئارقىلىق ئۆز ئەمەللىرىنى يۈرگۈزىدۇ، ئۆز مۇھەببىتىنى باشقىلارغا كۆرسىتىدۇ: ــ «باشقىلارنى سۆيگەن كىشى ئۆز يېقىنىغا ھېچقانداق يامانلىق قىلمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، مېھىر-مۇھەببەت بولسا، تەۋرات قانۇنىنىڭ تەلىپىنى ئەمەلگە ئاشۇرغۇچىدۇر» («رىم.» 10:13).

(4) بىر-بىرىمىزنى قوبۇل قىلىش
(ئېتىقادنى قوبۇل قىلىش، «روھىي قوبۇل قىلىش»)

روسۇللاردىن پاۋلۇس ھەم پېترۇسلار يەنە بىر ئىبارىنىمۇ پات-پات ئىشلىتىدۇ. ئۇ بولسىمۇ «ئادەمنى قوبۇل قىلىش» ياكى «ئادەمنىڭ ئېتىقادىنى قوبۇل قىلىش»تىن ئىبارەت. بىرسى ئۆزىنى مەسىھكە تاپشۇرغىنىدىلا ئاندىن ئۇنىڭ روھى ۋە جېنىدا خۇدانىڭ «يېڭى بىر قۇرۇلۇش»ى دەرھال باشلىنىدۇ. بۇ قۇرۇلۇش بولسا خىش ۋە لايدىن قۇرۇلغان بىنا ئەمەس، بەلكى پۈتۈنلەي يېڭى خاراكتېر ۋە مىجەز، يېڭى ئادەتلەر ۋە يوللار، يېڭى پوزىتسىيەلەر، يېڭى كۆز-قاراشلار ۋە چۈشەنچىلەر، بۇرۇن «مۇمكىن ئەمەس» دەپ قارىلىپ كەلگەن ئىشلارنى «مۇمكىن» دەيدىغان يېڭى بىر ئىشەنچتىن تەركىب تاپقان قۇرۇلۇشتىن ئىبارەت بولىدۇ. خۇداغا ئىتائەت قىلىدىغان ھەربىر باسقۇچ بۇ قۇرۇلۇشنى ئالغا سۈرىدۇ. مەسىھتە بولغان ئاكا-ئۇكا، ئاچا-سىڭىللارمۇ ياردەم بېرىدۇ. قېرىنداشلىرىمىزنىڭ ھەربىر يېڭى تەلىمى، رىغبەت سۆزى، مۇھەببەت ئىپادىلىرىنىڭ ھەممىسى يەنە بىر «قىممەتلىك خىش»نى قۇرۇلۇشقا قوشۇپ قويغانلىق بولىدۇ. دۇنيادا تۇرغان بارلىق كۈنلىرىمىزدە بۇ قۇرۇلۇش توختىماي داۋاملىشىدۇ؛ خۇداغا تەشەككۈر، بىنانىڭ ئۇزۇنلۇقى، كەڭلىكى، ياكى قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرىنىڭ قىممەتلىكگە ھېچقانداق چەك قويۇلمىغاندۇر! شۇ يول بىلەن بىز «بىر-بىرىمىزنى قۇرالايمىز».

ئەمدى يېڭى قۇرۇلۇش بولسا خۇدانىڭ ماكان قىلىشىغا مۇۋاپىق «ئىبادەتخانا» بولىدۇ («1كور.» 3:9-17، «گال.» 2:18، «ئەف.» 2:18-22، «1پېت.» 2:1-10نى كۆرۈڭ).

روسۇلنىڭ مەكتۇپنى يېزىش مەقسەتلىرى

ئۇزۇندىن بېرى مەسىھىي جامائىتىدىكى ئالىملار بۇ خەتنى پاۋلۇس كورىنت شەھىرىدىكى جامائەت بىلەن بولغان ۋاقىتتا يازغان، دەپ قاراپ كەلدى. بەزى كونا كۆچۈرمە يازمىلاردا مۇشۇنداق خەۋەرمۇ قوشۇلۇپ پۈتۈكلۈكتۇر. روسۇلنىڭ يېزىش مەقسەتلىرى مەكتۇپنىڭ ئۆزىدە ئوقۇرمەنلەرگە ئايان قىلىنىدۇ؛ ئۇلار قىسقىچە: —

(1) رىم شەھىرىدىكى ئېتىقادچىلارنى رىغبەتلەندۈرۈش؛

(2) ئىنجىل، يەنى «خۇش خەۋەر»نىڭ تولۇق مەزمۇنىنى باشتىن-ئاخىرغىچە قەدەممۇ-قەدەم ئايان قىلىش («ئىنجىل» گرېك تىلىدا «خۇش خەۋەر» دېگەن مەنىدە).

(3) يەھۇدىي ئىشەنگۈچىلەر ۋە يەھۇدىي ئەمەس ئىشەنگۈچىلەرنىڭ بىر-بىرىنى چۈشىنىش، بىر-بىرىنى قوبۇل قىلىش، قەدىرلەش، سۆيۈش، شۇنداقلا بىرلىكتە بولۇشقا ئۈندەش.

يۇقىرىقى 2-مەقسەتتىن قارىغاندا، «رىملىقلارغا» دېگەن مەكتۇپ ھەربىر ئىشەنگۈچى ئۈچۈن بىباھا خەزىنىدۇر. «رىملىقلارغا»نى چۈشەنگەن ئېتىقادچىنى «ئەتراپلىق قورالاندۇرۇلغان ئادەم»، «يولدىن ئاسان ئازدۇرۇلمايدىغان ئادەم» دېگىلى بولىدۇ.

مەزمۇن: -

1-3-باب — ئىنسانلارنىڭ گۇناھكار ھالىتى؛ گۇناھنىڭ قانداق كېلىپ چىققانلىقى؛ يەھۇدىي ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەرمۇ خۇدا ئالدىدا باھانە-سەۋەب كۆرسىتەلمەيدىغانلىقى؛ خۇدانىڭ نىجاتلىق جاۋابى.

4-باب — ئېتىقادنىڭ يولى — ئىبراھىم

5-باب — ئېتىقادچىنىڭ يىلتىزى ئادەمئاتا ئەمەس، بەلكى مەسىھدۇر.

6-باب — گۇناھقا نىسبەتەن ئۆلۈش

7-باب — تەۋرات قانۇنىغا نىسبەتەن ئۆلۈش

8-باب — مەسىھتە غالىبىيەتچى بولۇش

9-11-بابلار — ئىسرائىل توغرۇلۇق — ئۇنىڭ كەلگۈسى نېمە بولار؟ خۇدانىڭ ئاخىرقى مەقسەتلىرى

12-15-بابلار — جېكىلەش ۋە رىغبەتلەندۈرۈش

16-باب — ئاخىرقى سالاملار

روسۇل پاۋلۇس رىم شەھەردىكى جامائەتكە يازغان مەكتۇپ

«رىملىقلارغا»

1
1 روسۇللۇققا تاللاپ چاقىرىلغان، خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى
جاكارلاشقا ئايرىپ تەيىنلەنگەن، مەسىھ ئەيسانىڭ قۇلى بولغان
مەنكى پاۋلۇستىن سالام!
2 خۇدا بۇ خۇش خەۋەرنىڭ كېلىشىنى خېلى بۇرۇنلا پەيغەمبەرلىرى
ئارقىلىق مۇقەددەس يازمىلاردا ۋەدە قىلغانىدى. 3-4 بۇ خۇش خەۋەر
ئۆز ئوغلى، يەنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىدۇر؛ جىسمانىي
جەھەتتىن ئۇ داۋۇتنىڭ[1] نەسلىدىن تۇغۇلغان؛ بىردىنبىر پاك-مۇقەددەس
روھ[2] تەرىپىدىن ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈلۈش ئارقىلىق «كۈچ-قۇدرەت ئىگىسى
خۇدانىڭ ئوغلى» دەپ كۆرسىتىلىپ بېكىتىلگەن؛ 5 ئۇ ئارقىلىق،
شۇنداقلا ئۇنىڭ نامى ئۈچۈن بارلىق ئەللەر[3] ئارىسىدا خۇداغا ئېتىقادتىن
بولغان ئىتائەتمەنلىك ۋۇجۇدقا كەلتۈرۈلۈشكە[4] بىز مېھىر-شەپقەتكە ۋە
روسۇللۇققا مۇيەسسەر بولدۇق؛ 6 سىلەر ئۇلار ئارىسىدا، ئەيسا مەسىھ

---

1 «داۋۇت» ــ داۋۇت پەيغەمبەر، يەنى ئىسرائىلغا پادىشاھ بولغان داۋۇت. نۇرغۇن پەيغەمبەرلەر مەسىھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادىدىن بولىدۇ، دەپ بېشارەت بەرگەنىدى.

2 «بىردىنبىر پاك-مۇقەددەس روھ» گرېك تىلىدا «پاك-مۇقەددەسكە تەۋە بولغان روھ» دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بىزنىڭچە، شۈبھىسىزكى، خۇدانىڭ ئۆز مۇقەددەس روھىنى كۆرسىتىدۇ؛ بەزى ئالىملار بۇ ئىبارىنى مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆز روھىنى بىلدۈرىدۇ، دەپ قارايدۇ.

3 «ئەللەر» مۇشۇ يەردە يەھۇدىي ئەمەس ئەللەرنى كۆرسىتىدۇ. تەۋراتتا بەزىدە يەھۇدىيلارغا نىسبەتەن «يات ئەللەر» دەپ تەرجىمە قىلىمىز.

4 گرېك تىلىدا سۆزمۇسۆز «ئېتىقادنىڭ ئىتائىتى ئۈچۈن...».

تەرىپىدىن چاقىرىلغانسىلەر[5].
7 شۇڭا، خۇدا سۆيگەن ۋە ئۇ «مۇقەددەس بەندىلىرىم» دەپ چاقىرغان رىم
شەھىرىدىكى ھەممىڭلارغا، ئاتىمىز خۇدادىن ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھتىن
مېھىر-شەپقەت ۋە ئامان-خاتىرجەملىك بولغاي!

تەشەككۈر دۇئاسى

8 ئالدى بىلەن مەن ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ھەممىڭلار ئۈچۈن خۇدايىمغا
تەشەككۈر ئېيتىمەن؛ چۈنكى سىلەرنىڭ ئېتىقادىڭلار پۈتكۈل ئالەمگە پۇر
كەتتى[6]. 9 ئۆز ئوغلى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەردە چىن روھ-قەلبىم بىلەن[7]
مەن خىزمىتىنى[8] قىلىۋاتقان خۇدا ئۆزى مېنىڭ دۇئالىرىمدا سىلەرنى شۇنچە
ئۈزلۈكسىز ئەسلەپ تۇرغانلىقىمغا گۇۋاھتۇر. 10 مەن دۇئالىرىمدا، مۇمكىن قەدەر
خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا بېرىشقا ئاخىر مۇيەسسەر
بولۇشقا ھەمىشە ئۆتۈنىمەن. 11 چۈنكى مەن سىلەرنى بىرەر روھىي ئىلتىپاتقا[9]
ئىگە قىلىش ئارقىلىق مۇستەھكەملەش ئۈچۈن سىلەر بىلەن كۆرۈشۈشكە
ئىنتايىن تەقەززامەن؛ 12 يەنى، مەن ئاراڭلاردا بولسام، بىر-بىرىمىزنىڭ

---

5 «ئۇلار ئارىسىدا» ــ يەنى مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان يات ئەللەر ئارىسىدا. دېمەك، رىملىق ئېتىقادچىلار دەل روسۇل پاۋلۇس ئۇلارنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا چاقىرىلغان كىشىلەردىندۇر.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «مەسىھكە مەنسۇپ بولۇشقا (خۇدا تەرىپىدىن) چاقىرىلغان...».

6 «سىلەرنىڭ ئېتىقادىڭلار پۈتكۈل ئالەمگە پۇر كەتتى». رىم ئىمپېرىيەسىدىكىلەر رىمنىڭ قانۇنى بويىچە: «ئىمپېراتورى «قەيسەر»نى «رەب خۇدا» دەپ ئېتىراپ قىلىشقا مەجبۇر ئىدى. شۇڭا «ئەيسا مەسىھ رەببىمدۇر» دەپ ئېتىراپ قىلغۇچىلار قاتتىق قارشىلىققا ۋە كۆپ قېتىم دەھشەتلىك زىيانكەشلىككە ئۇچراشقا باشلىدى. پايتەختى رىم شەھىرىدىكى پۇقرالاردىن بەزىلىرىنىڭ مەسىھكە باغلانغانلىقى: «رىم شەھىرىدە مەسىھكە ئەگەشكۈچىلەر بار ئىكەن!» دەپ دۇنيانى زىلزىلىگە كەلتۈرگەنىدى.

7 «چىن روھ-قەلبىم بىلەن» ــ گرېك تىلىدا «روھىمدا».

8 «خىزمىتى» مۇشۇ يەردە گرېك تىلىدا ئالاھىدە «روھىي خىزمەت» ياكى «كاھىنلىق خىزمەت»نى كۆرسىتىدۇ.

9 «روھىي ئىلتىپات» — مۇقەددەس روھتىن كېلىدىغان ئالاھىدە، مەجىزىلىك قابىلىيەتتىن ئىبارەتتۇر. مەسىلەن، «1كور.» 12-14-بابلارنى كۆرۈڭ.

ئېتىقادىدىن ئۆزئارا تەسەللى ۋە ئىلھام ئالالايمىز دېمەكچىمەن.
13 قېرىنداشلار، مەن سىلەرنىڭ شۇنى بىلىشىڭلارنى خالايمەنكى[10]، باشقا يەردىكى ئەللىكلەرنىڭ[11] ئارىسىدا خىزمىتىم مېۋە بەرگەندەك، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىمۇ خىزمىتىمنىڭ مېۋە بېرىشى ئۈچۈن يېنىڭلارغا بېرىشنى كۆپ قېتىم نىيەت قىلدىم، لېكىن بۈگۈنگىچە توسالغۇغا ئۇچراپ كېلىۋاتىمەن.
14 مەن ھەرقانداق ئادەملەرگە، مەيلى يۇنانلىقلار ۋە يات تائىپىلەرگە[12]، دانىشمەن ۋە نادانلارغا بولسۇن، ھەممىسىگە قەرزدارمەن[13]. 15 شۇنىڭ ئۈچۈن ئىمكانىيەت ماڭا يار بەرسىلا مەن رىمدىكى سىلەرگىمۇ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈپ بايان قىلىشقا قىزغىنمەن.

خۇش خەۋەرنىڭ زور قۇدرىتى

16 چۈنكى مەن مەسىھ توغرىسىدىكى بۇ خۇش خەۋەردىن[14] ھەرگىز خىجىل بولمايمەن! چۈنكى ئۇ ئۇنىڭغا ئىشەنگۈچىلەرنىڭ ھەممىسىنى، ئالدى بىلەن يەھۇدىيلارنى، ئاندىن كېيىن گرېكلەرنى[15] نىجاتقا[16] ئېرىشتۈرىدىغان

---

10 «سىلەرنىڭ شۇنى بىلىشىڭلارنى خالايمەنكى.....» بۇ سۆزلەر ئادەتتە رىم ئىمپېراتورى يارلىق چۈشۈرگەندە ئىشلىتىدىغان ئىبارە ئىدى. روسۇل پاۋلۇس تۆۋەندىكى گېپىنى «ئالەم ئىمپېراتورى ئەيسا مەسىھ»دىن كەلگەن دەپ پۈراتماقچى ئوخشايدۇ. ئەينى سۆزلەر «شۇنى بىلمەسلىكىڭلارنى خالىمايمەنكى،...».
11 «ئەللىكلەر» ــ بارلىق يەھۇدىي ئەمەس مىللەتلەر، «يات ئەللەر»، «تائىپىلەر».
12 مۇشۇ يەردە «يات تائىپىلەر» يۇنانلىق ئەمەسلەرنى ياكى شۇ دەۋردىكى «مەدەنىيەت بەلگىسى بولغان يۇنان تىلى»نى سۆزلىيەلمەيدىغان «مەدىنىيەتسىزلەر»نى كۆرسىتىدۇ.
13 «ھەممىسىگە قەرزدارمەن» دېگەننىڭ مەنىسى بەلكىم «ھەممىسىگە خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشكە قەرزدارمەن» بولسا كېرەك.
14 «مەسىھ توغرىسىدىكى بۇ خۇش خەۋەر» گرېك تىلىدا «مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرى» دېگەن سۆزدە ئىپادىلىنىدۇ.
15 «گرېكلەر» ــ (ياكى «يۇنانلىقلار») مۇشۇ يەردە بارلىق يەھۇدىي ئەمەس ئەللىكلەر ياكى مىللەتلەرگە ۋەكىل كېلىدۇ.
16 «نىجات» ــ خۇدا ئادەمنى گۇناھىنى كەچۈرۈپ، ئۇنىڭدىن قۇتقۇزۇپ، مەڭگۈلۈك ھاياتنى ئاتا قىلىشنى كۆرسىتىدۇ.

خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتىدۇر! 17 چۈنكى خۇش خەۋەردە ئېتىقادقا ئاساسلانغان،
خۇدانىڭ بىرخىل ھەققانىيلىقى ئېتىقاد قىلغۇچىلارغا ۋەھيي قىلىنغاندۇر[17].
مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: ــ «ھەققانىي ئادەم ئىشەنچ-ئېتىقادى
بىلەن ھايات بولىدۇ[18]».

ئىنسانىيەتنىڭ چۈشكۈنلۈك جەريانى

18 چۈنكى ھەققانىيەتسىزلىك بىلەن ھەقىقەتنى باسىدىغان ئىنسانلارنىڭ
بارلىق ئىپلاسلىقىغا ۋە ھەققانىيەتسىزلىكىگە نىسبەتەن خۇدانىڭ قاراتقان
غەزىپى ئەرشتىن ئوچۇق ۋەھيي قىلىنماقتا. 19 چۈنكى ئىنسانلار خۇدا توغرىسىدا
بىلەلەيدىغان ئىشلار ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا تۇرىدۇ؛ چۈنكى خۇدا ھەممىنى ئۇلارغا
ئوچۇق كۆرسىتىپ بەرگەن 20 (چۈنكى دۇنيا ئاپىرىدە بولغاندىن بېرى خۇدانىڭ
كۆزگە كۆرۈنمەس ئۆزگىچىلىكلىرى، يەنى مەڭگۈلۈك قۇدرىتى ۋە بىردىنبىر خۇدا
ئىكەنلىكى ئۆزى ياراتقان مەۋجۇداتلار ئارقىلىق ئوچۇق كۆرۈلمەكتە، شۇنداقلا بۇنى
چۈشىنىپ يەتكىلى بولىدۇ. شۇ سەۋەبتىن ئىنسانلار ھېچ باھانە كۆرسىتەلمەيدۇ)
21 ــ چۈنكى ئىنسانلار خۇدانى بىلسىمۇ، ئۇنى خۇدا دەپ ئۇلۇغلىمىدى، ئۇنىڭغا
تەشەككۇر ئېيتمىدى؛ ئەكسىچە، ئۇلارنىڭ ئوي-پىكىرلىرى بىمەنە بولۇپ، نادان
قەلبى قاراڭغۇلىشىپ كەتتى. 22ئۆزلىرىنى دانىشمەن قىلىپ كۆرسەتسىمۇ،
لېكىن ئەقىلسىز بولۇپ چىقتى؛ 23چىرىماس خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقىنىڭ ئورنىغا
چىرىپ ئۆلىدىغان ئادەمزاتقا، ئۇچار-قاناتلارغا، تۆت ئاياغلىق ھايۋانلارغا ۋە يەر
بېغىرلىغۇچىلارغا ئوخشايدىغان بۇتلارنى ئالماشتۇرۇپ قويغانىدى.
24 شۇڭا خۇدا ئۇلارنى قەلبىدىكى شەھۋانىي ھەۋەسلىرى بىلەن ئىپلاسلىق
قىلىشقا، شۇنداقلا بىر-بىرىنىڭ تەنلىرىنى نومۇسقا قالدۇرۇشقا قويۇپ بەردى.
25 ئۇلار خۇدا توغرىسىدىكى ھەقىقەتنى يالغانغا ئايلاندۇردى، ياراتقۇچىنىڭ
ئورنىغا يارىتىلغان نەرسىلەرگە چوقۇنۇپ، تاۋاپ-تائەت قىلغانىدى. ھالبۇكى،

---

17 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «خۇش خەۋەردە خۇدادىن كەلگەن، باشتىن ئاخىر ئېتىقادقا ئاساسلانغان (بىر) ھەققانىيلىق ئاشكارىلانغاندۇر».
18 «ھاب.» 4:2.

ياراتقۇچغا تەشەككۈر-مەدھيه مەڭگۈگە ئۇقۇلماقتا! ئامن!
26 مانا شۇنڭ ئۈچۈن، خۇدا ئۇلارنى پەسكەش شەھۋانىي ھەۋەسلەرگە قويۇپ بەردى. ھەتتا ئاياللارمۇ تەبئىي جنسي مۇناسۋەتنى غەيرىي[19] مۇناسۋەتكە ئايلاندۇردى؛ 27 شۇنڭدەك، ئەرلەرمۇ ئاياللار بلەن بولىدىغان تەبئىي جنسي مۇناسۋەتلەرنى تاشلاپ، باشقا ئەرلەرگە شەھۋانىي ھەۋەسلەر بلەن كۆيۈپ پىشىدىغان بولدى. ئەرلەر ئەرلەر بلەن شەرمەندىلككە كىرشتى ۋە نەتىجىدە ئۇلارنڭ مۇخالىپ قىلمشلىرى ئۆز بېشىغا چىقتى.
28 ئۇلار خۇدانى بىلىشتىن ۋاز كېچىشنى لايىق كۆرگەنلكى تالىلىغانلىقى ئۈچۈن، خۇدا ئۇلارنى بۇزۇق نىيەتلەرگە ۋە نالايىق ئىشلارنى قىلىشقا قويۇپ بەردى. 29 ئۇلار ھەرخىل ھەققانىيەتسىزلىك، رەزىللىك، نەپسانىيەتچىلىك، ئۆچمەنلككە چۆمۈپ، ھەسەتخورلۇق، قاتىللىق، جېدەلخورلۇق، مەككارلىق ۋە ھەرخىل بەتنىيەتلەر بلەن تولدى. ئۇلار ئىغۋاگەر، 30 تۆھمەتخور، خۇداغا نەپرەتلىنىدىغان، كىبىرلىك، ماختانچاق، چوڭچى، ھەرخىل رەزىللىكلەرنى ئويلاپ چىقىرىدىغان، ئاتا-ئانىسىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمايدىغان، 31 يوروۇتۇلمىغان، ۋەدىسىدە تۇرمايدىغان، كۆيۈمسىز ۋە رەھىمسىز ئىنسانلاردۇر. 32 ئۇلار خۇدانىڭ شۇلارغا بولغان ئادىل ھۆكۈمنى، يەنى شۇنداق ئىشلارنى قىلغۇچىلارنىڭ ئۆلۈمگە لايىق ئىكەنلىكىنى ئېنىق بىلىسمۇ، بۇ ئىشلارنى ئۆزلىرى قىلىپلا قالماي، بەلكى شۇنداق قىلىدىغان باشقىلاردىن سۆيۈنۈپ ئۇلارنى ئالقىشلايدۇ.

خۇدانڭ ھۆكۈمى

2

1 ئەمدى ئەي باشقىلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىدىغان ئىنسان، كىم بولۇشۇڭدىن قەتئىينەزەر باھانە كۆرسىتەلمەيسەن؛ چۈنكى باشقىلار ئۈستىدىن قايسى ئىشتا ھۆكۈم قىلساڭ، شۇ ئىشتا ئۆز گۇناھىڭنى بېكىتىسەن. چۈنكى ئەي ھۆكۈمچى، سەن ئۆزۈڭمۇ ئۇلارغا ئوخشاش ئىشلارنى قىلىۋاتىسەن. 2 بىزگە مەلۇمكى، خۇدانىڭ ئۇنداق ئىشلارنى قىلغانلار

---

19 گرېك تىلىدا «تەبئىي قانۇنىيەتكە خىلاپ» دېيىلىدۇ.

ئۇستىدىن ھۆكۈم چىقىرىشى مۇتلەق ھەقىقەتكە ئاساسلانغاندۇر.
3 شۇڭا، ئى شۇنداق ئىشلارنى قىلغانلار ئۇستىدىن ھۆكۈم چىقارغۇچى،
شۇنداقلا شۇنىڭغا ئوخشاش ئىشلارنى قىلغۇچى ئىنسان، ئۆزۈڭ خۇدانىڭ
ھۆكۈمىدىن قاچالايمەن دەپ خىيال قىلامسەن؟ 4 ياكى خۇدانىڭ
مېھرىبانلىقىنىڭ سېنى توۋا قىلىش يولىغا باشلايدىغانلىقىنى ھېچ بىلمەي،
ئۇنىڭ مېھرىبانلىقى، كەڭ قورساقلىقى ۋە سەۋر-تاقىتىنىڭ موللۇقىغا
سەل قاراۋاتامسەن؟ 5 ئەكسىچە، توۋا قىلمايدىغان جاھىللىقىڭ ۋە تاش
يۈرەكلىكىڭدىن، خۇدا ئادىل ھۆكۈمنى ئايان قىلىدىغان غەزەپلىك كۈنى
ئۈچۈن سەن ئۆز بېشىڭغا چۈشىدىغان غەزىپىنى توپلاۋاتىسەن.
6 خۇدا ھەركىمگە ئۆز ئەمەللىرىگە يارىشا ئىش كۆرىدۇ. 7 ياخشى ئىشلارنى
سەۋرچانلىق بىلەن قىلىپ، شان-شەرەپ، ھۆرمەت-ئېھتىرام ۋە باقىيلىقنى[20]
ئىزدىگەنلەرگە ئۇ مەڭگۈلۈك ھايات ئاتا قىلىدۇ؛ 8 لېكىن شەخسىيەتچىلەرگە،
ھەقىقەتكە تەن بەرمەي، ئەكسىچە ھەققانىيەتسىزلىككە ئەگەشكەنلەرگە
غەزەپ-قەھر ياغدۇرۇلىدۇ؛ 9 يامانلىق قىلىدىغان بارلىق جان ئىگىسىگە، ئالدى
بىلەن يەھۇدىيلارغا، ئاندىن گرېكلەرگە[21] كۈلپەت ۋە دەرد-ئەلەم چۈشىدۇ؛
10 بىراق، بارلىق ياخشىلىق قىلغۇچىلارغا، ئالدى بىلەن يەھۇدىيلارغا، ئاندىن
گرېكلەرگە شان-شەرەپ، ھۆرمەت-ئېھتىرام ۋە ئامان-خاتىرجەملىك تەقدىم
قىلىنىدۇ. 11 چۈنكى خۇدادا ئادەمنىڭ يۈز-خاتىرىسىنى قىلىش يوقتۇر.
12 — چۈنكى تەۋرات قانۇنىنى[22] بىلمەي گۇناھ سادىر قىلغانلارنىڭ ھەربىرى
تەۋرات قانۇنىنىڭ ھۆكۈمىگە ئۇچرىمىسىمۇ، ئەيىبكە ئۇچراپ ھالاك بولىدۇ؛

---

20 گرېك تىلىدا «چىرىمەسلىك».

21 «گرېكلەر» (ياكى «يۇنانلىقلار») يەردە ۋە 10-ئايەتتە بارلىق يەھۇدىي ئەمەس ئەللىلەر ۋە مىللەتلەرگە ۋەكىل كېلىدۇ.

22 «قانۇن» ياكى «مۇقەددەس قانۇن»، ياكى «تەۋرات قانۇنى» مۇشۇ يەردە ۋە تۆۋەندىكى بارلىق ئايەتلەردە خۇدا مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرگەن قانۇننى كۆرسىتىدۇ. بۇ قانۇن مۇقەددەس كىتابنىڭ ئاۋۋالقى بەش قىسمىنى تەشكىل قىلغان؛ شۇڭا يەھۇدىي خەلقى بەزىدە مۇشۇ بەش قىسمىنى «قانۇن-يوليورۇق» (ئىبرانىي تىلىدا «توراھ») دەپ ئاتايدۇ. ئەرەب تىلىدىكى «تەۋرات» مۇشۇ سۆزدىن چىققان.

«تەۋرات» ۋە «تەۋرات قانۇنى» توغرۇلۇق «تەبىرلەر»نىمۇ كۆرۈڭ.

تەۋرات قانۇننى بىلىپ تۇرۇپ گۇناھ سادىر قىلغانلارنىڭ ھەربىرى بۇ قانۇن بويىچە سوراققا تارتىلىدۇ[23] 13 (چۈنكى خۇدانىڭ ئالدىدا قانۇننى ئاڭلىغانلار ئەمەس، بەلكى قانۇنغا ئەمەل قىلغۇچىلار ھەققانىي ھېسابلىنىدۇ. 14 چۈنكى تەۋرات قانۇننى بىلمەيدىغان ئەللىكلەر تەبىئىي ھالدا بۇ قانۇنغا ئۇيغۇن ئىشلارنى قىلسا، گەرچە بۇ قانۇندىن خەۋەرسىز بولسىمۇ، تەۋرات قانۇنى ئۇلاردا كۆرۈنگەن بولىدۇ. 15 ئۇلارنىڭ بۇ قىلغانلىرى ئۆز قەلبلىرىگە قانۇن تەلەپلىرىنىڭ پۈتۈكلۈك ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ؛ شۇنىڭدەك، ئۇلارنىڭ ۋىجدانلىرىمۇ ئۆزلىرىگە ھەقىقەتنىڭ گۇۋاھچىسى بولۇپ، ئوي-پىكىرلىرى ئۆزىنى ئەيىبلەيدۇ ياكى ئۆزىنى ئاقلايدۇ) 16 — مەن يەتكۈزۈپ كېلىۋاتقان بۇ خۇش خەۋەرگە ئاساسەن خۇدانىڭ ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئىنسانلارنىڭ قەلبىدە پۈككەن مەخپىي ئىشلار ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىدىغان كۈندە، يۇقىرىدا ئېيتىلغان ئىشلار[24] چوقۇم يۈز بېرىدۇ.

يەھۇدىيلار ۋە تەۋرات قانۇنى

17 سەنچۇ، ئەگەر ئۆزۈڭنى يەھۇدىي دەپ ئاتاپ، تەۋرات قانۇنىغا ئۈمىد باغلاپ، خۇداغا تەۋەمەن دەپ[25] ماختانساڭ، 18 قانۇندىن ئۆگىنىپ ئۇنىڭ ئىرادىسىنى بىلىپ، ئېسىل بىلەن پەسنى پەرق ئەتكەن بولساڭ، 20-19 تەۋرات قانۇنىدىن بىلىم ۋە ھەقىقەتنىڭ جەۋھىرىگە ئىگە بولدۇم دەپ قاراپ، ئۆزۈڭنى كورلارغا يول باشلىغۇچى، قاراڭغۇدا قالغانلارغا ماياك، نادانلارغا ئۆگەتكۈچى، گۆدەكلەرگە ئۇستاز دەپ ئىشەنگەن بولساڭ — 21 ئەمدى سەن باشقىلارغا تەلىم بېرىسەنۇ، ئۆزۈڭگە بەرمەمسەن؟ ئوغرىلىق قىلماڭلار دەپ ۋەز ئېيتىسەنۇ، ئۆزۈڭ ئوغرىلىق قىلامسەن؟ 22 «زىنا قىلماڭلار» — دەپ ۋەز ئېيتىيسەنۇ،

---

23 ئادەتتىكى ئەھۋال ئاستىدا «مۇقەددەس قانۇننى بىلمىگەنلەر» يەھۇدىي ئەمەسلەر («يات ئەللەر»)نى كۆرسىتىدۇ، «مۇقەددەس قانۇننى بىلگەنلەر» يەھۇدىيلارنى كۆرسىتىدۇ.

24 «يۇقىرىدا ئېيتىلغان ئىشلار»، 6-12 ئايەتلەردە ئېيتىلغان ئىشلارنى، دېمەك خۇدانىڭ سوراق قىلىدىغىنىنى كۆرسىتىدۇ.

25 «خۇداغا تەۋەمەن دەپ ماختانساڭ...» — گرېك تىلىدا «خۇدادا ماختانساڭ...».

ئۆزۈڭ زىنا قىلامسەن؟ بۇتلاردىن نەپرەتلىنىسەنۇ، ئۆزۈڭ بۇتخانىلاردىكى نەرسىلەرنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلامسەن؟ 23 تەۋرات قانۇنى بىلەن ماختىنىسەنۇ، ئۆزۈڭ شۇ قانۇنغا خىلاپلىق قىلىپ، خۇداغا داغ كەلتۈرەمسەن؟! 24 خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: «سىلەرنىڭ قىلمىشىڭلار تۈپەيلىدىن خۇدانىڭ نامى تائىپىلەر ئارىسىدا كۇپۇرلۇققا ئۇچرىماقتا»[(26)].

25 تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلساڭ، خەتنە قىلىنغىنىڭنىڭ ئەھمىيىتى بولىدۇ، لېكىن ئۇنىڭغا خىلاپلىق قىلساڭ، خەتنە قىلىنغىنىڭ خەتنە قىلىنمىغاندەك ھېسابلىنىدۇ[(27)]. 26 ئەمدى خەتنىسىزلەر قانۇننىڭ تەلەپلىگە ئەمەل قىلسا، گەرچە خەتنىسىز بولسىمۇ، خۇدا تەرىپىدىن خەتنىلىك ھېسابلانمامدۇ؟ 27 تەۋرات قانۇن دەستۇرىدىن خەۋەردار ۋە خەتنىلىك تۇرۇقلۇق قانۇنغا خىلاپلىق قىلغۇچى، ئى يەھۇدىي، قانۇنغا ئەمەل قىلىدىغان جىسمانىي خەتنىسىزلەر تەرىپىدىن سېنىڭ گۇناھىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىلىۋاتمامدۇ؟

28 چۈنكى سىرتقى كۆرۈنۈشى يەھۇدىي بولسىلا ئۇنى ھەقىقىي يەھۇدىي دېگىلى بولمايدۇ، سىرتقى جەھەتتىكى جىسمانىي خەتنىنىمۇ ھەقىقىي خەتنە دېگىلى بولمايدۇ، 29 روھىدا يەھۇدىي بولغىنى ھەقىقىي يەھۇدىيدۇر؛ ئۇنىڭ خەتنە قىلىنغىنى خەتنە قانۇن دەستۇرى ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى قەلبىدە، روھتىندۇر[(28)]. بۇنداق كىشىنىڭ تەرىپلىنىشى[(29)] ئىنسانلار تەرىپىدىن ئەمەس، بەلكى خۇدا تەرىپىدىن بولىدۇ.

---

26 «يەش.» 5:52.

27 دېمىسەكمۇ، يەھۇدىيلار تەۋرات قانۇنى بويىچە خەتنە قىلىدۇ. خەتنىلىكنىڭ ئۆزى «مەن خۇدانىڭ ئادىمىمەن» دېگەنلىكنى ۋە «يەھۇدىي بولۇش»نىڭ سىمۋولى دەپ قارىلاتتى.

28 «روھتىندۇر» — دېمەك، مۇقەددەس روھتىندۇر. بەزى ئالىملار «روھتىن»نى «روھتا» دەپ چۈشىنىدۇ، شۇنداقلا بۇنداق ئايەتنى «...خەتنە قەلبىدە، روھتا،...دەستۇرىدىن ئەمەستۇر» دەپ تەرجىمە قىلىدۇ. خەتنە توغرۇلۇق «ئەزاكىيال»، «فىلىپپىلىقلارغا» ۋە «كولوسسىلىكلەرگە»دىكى «قوشۇمچە سۆز»لىرىمىزنى كۆرۈڭ.

29 ئىبرانىي تىلىدا «يەھۇدا» دېگەننىڭ ئەسلىي مەنىسى: «ماختاش»، «تەرىپلەش»، «تەرىپ» دېگەنلىكتۇر. شۇڭا ئايەتنىڭ تېگىدىكى مەنىسى: ««ھەقىقىي يەھۇدىي» بولۇش ئۈچۈن، ئۇ خۇدا تەرىپىدىن تەرىپلەنگەن («يەھۇدا») بولۇشى كېرەك.

3 [1] ئۇنداقتا، يەھۇدىي بولغاننىڭ يەھۇدىي ئەمەستىن نېمە ئارتۇقچىلىقى
بار؟ خەتنىلىك بولغاننىڭ نېمە پايدىسى بار؟ [2] ئەمەلىيەتتە، ئۇلارنىڭ
ھەر جەھەتتىن كۆپ ئارتۇقچىلىقى بار. بىرىنچىدىن، خۇدانىڭ بېشارەتلىك
سۆزلىرى يەھۇدىيلارغا ئامانەت قىلىنغان. [3] ئەمدى گەرچە ئۇلاردىن
بەزىلىرى ئىشەنچسىز چىققان بولسىمۇ، بۇنىڭغا نېمە بولاتتى؟ ئۇلارنىڭ
ئىشەنچسىزلىكى خۇدانىڭ ئىشەنچلىكلىكىنى يوققا چىقىرىۋېتەرمۇ؟[30]
[4] ھەرگىز ئۇنداق قىلمايدۇ! خۇدا راستچىل ھېسابلىنىپ، ھەممە ئادەم يالغانچى
ھېسابلانسۇن! خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدا ھەققىدە يېزىلغىنىدەك: ــ

«سۆزلىگىنىڭدە ئادىل دەپ ئىسپاتلانغايسەن،
شىكايەتكە ئۇچرىغىنىڭدا غەلىبە قىلغايسەن»[31].

[5] لېكىن بىزنىڭ ھەققانىيسىزلىقىمىز ئارقىلىق خۇدانىڭ ھەققانىيلىقى تېخىمۇ
ئېنىق كۆرسىتىلسە، بۇنىڭغا نېمە دەيمىز؟ ھەققانىيسىزلىق ئۈستىگە غەزەپ تۆكىدىغان
خۇدانى ھەققانىي ئەمەس دەيمىزمۇ (مەن ئىنسانچە سۆزلەيمەن[32])؟ [6] مۇنداق
دېيىشكە ھەرگىز بولمايدۇ! ئەگەر ئۇنداق بولسا، خۇدا ئالەمنى قانداق سوراققا تارتىدۇ؟

---

30 پاۋلۇس بەلكىم خۇدانىڭ ئىسرائىلغا قىلغان ئەھدە-ۋەدىلىرىنى كۆرسىتىدۇ. خۇدا: «سىلەر مېنىڭ خەلقىم بولىسىلەر» دەپ ۋەدە قىلغاندىن كېيىن، بەزى يەھۇدىيلارنىڭ قىلمىشلىرى ئۆزلىرىنىڭ ئۇنىڭ خەلقى ئىكەنلىكىنى ئىنكار قىلغان بولسىمۇ، بۇ قىلمىشلىرى خۇدانىڭ ۋەدىسىنى يوققا چىقىرىۋېتەمدۇ؟

31 «زەب.» 4:51. «شىكايەتكە ئۇچرىغىنىڭدا غەلىبە قىلغايسەن» دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «ھۆكۈم چىقارغىنىڭدا غەلىبە قىلغايسەن». زەبۇردىكى بۇ كۈيدە داۋۇت پەيغەمبەر ئېغىر گۇناھىنى خۇدا ۋە خەلق ئالدىدا ئىقرار قىلىدۇ؛ ئۇ بۇ سۆزلەرنى، خۇدا مېنى جازالىغاندا، خەلق بېشىمغا چۈشىدىغان كۈلپەتنىڭ خۇدادىن ئادىل جازاسىنى بىلسۇن دەپ ئېيتىدۇ. گۇناھىنى ئوچۇق ئىقرار قىلمىغان بولسا بەلكىم خەلق: «نېمىشقا سۆيۈملۈك داۋۇت پادىشاھىمىز كۈلپەتكە ئۇچرىغاندۇ، خۇدا ئۇنىڭغا ئادالەتسىز مۇئامىلە قىلغانمىدۇ؟» دېيىشى مۇمكىن. ئۇنىڭ دېگىنى پاۋلۇسنىڭ دېگىنىگە ئوپمۇ-ئوخشاش؛ خۇدا ھەقتۇر ھەم ئالەم ئالدىدا ئۇنىڭ ھەقلىقى ئىسپاتلانسۇن؛ ئۇنىڭ ھەر ئىشتىكى دۇرۇسلۇقى ئىسپاتلانسۇن (ۋە ئىسپاتلىنىدۇ!)، خاتالىق ياكى يالغانچىلىقنىڭ بولسا بىزدىلا ئىكەنلىكى ئىسپاتلانسۇن (ۋە ئىسپاتلىنىدۇ!).

32 «مەن ئىنسانچە سۆزلەيمەن!» ــ دېمەك، پەقەت ئىساننىڭ كۆز-قارىشى بويىچە سۆزلەيمەن. بۇ ئىبارىدىن كۆرگىلى بولىدۇكى، ھەرقانداق ئادەم توۋا قىلمىسا، گۇناھى تۈپەيلىدىن ئۇنىڭ كۆزقاراشلىرى تۇمانلىشىپ كېتىدۇ، ئۆزى ئېلىشىپ قالىدۇ.

7 بەزىلەر يەنە: «مېنىڭ يالغانچىلىقىمدىن خۇدانىڭ ھەقىقەتلىكى تېخىمۇ ئوچۇق قىلىنسا، شۇنداقلا ئۇلۇغلۇقى تېخىمۇ يورۇتۇلسا[33]، ئەمدى مەن يەنە نېمە ئۈچۈن گۇناھكار دەپ قارىلىپ سوراققا تارتىلىمەن؟» دېيىشى مۇمكىن.
8 ئۇنداق بولغاندا نېمىشقا (بەزىلەر بىزگە تۆھمەت چاپلىماقچى بولۇپ، گەپلىرىمىزنى بۇرمىلاپ يۈرگۈزگىنىدەك) «يامانلىق قىلايلى، بۇنىڭدىن ياخشىلىق چىقىپ قالار» ــ دېيىشكە بولمايدۇ؟ بۇنداق دېگۈچىلەرنىڭ جازالىنىشى ھەقلىقتۇر!

ھەققانىي ئادەم يوقتۇر

9 ئەمدى نېمە دېيىش كېرەك؟ بىز يەھۇدىيلار يەھۇدىي ئەمەسلەردىن ئۈستۈن تۇرامدۇق؟ ياق، ھەرگىز! چۈنكى بىز يۇقىرىدا يەھۇدىيلار بولسۇن، گرېكلەر[34] بولسۇن ھەممىسىنىڭ گۇناھنىڭ ئىلكىدە ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ ئەيىبلىدۇق.

10 دەرۋەقە، مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: ــ
«ھەققانىي ئادەم يوق، ھەتتا بىرىمۇ يوقتۇر،
11 يورۇتۇلغان كىشى يوقتۇر،
خۇدانى ئىزدىگىنىمۇ يوقتۇر.
12 ھەممە ئادەم يولدىن چەتنىدى،
ئۇلارنىڭ بارلىقى ئەرزىمەس بولۇپ چىقتى.
مېھرىبانلىق قىلغۇچى يوق، ھەتتا بىرىمۇ يوقتۇر.[35]
13 ئۇلارنىڭ گېلى ئېچىلغان قەبرىدەك سېسىقتۇر،
تىللىرى كاززاپلىق قىلماقتا؛

---

33 «مېنىڭ يالغانچىلىقىم ئارقىلىق خۇدانىڭ ھەقىقەتى تېخىمۇ ئوچۇق قىلىندۇ...» خۇدا پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق ئۆز خەلقىنىڭ بەزىلىرى ئۆزىگە ئاسىيلىق قىلىدىغانلىقى، ھەتتا مەسىھنى ئۆز مەسىھىگە ساتقۇنلۇق قىلىدىغانلىقى توغرۇلۇق كۆپ بېشارەت بەرگەنىدى. شۇڭا «مېنىڭ يالغانچىلىقىم» خۇدانىڭ توغرا ئېيتقانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ.
34 «گرېكلار» مۇشۇ يەردە بارلىق «يەھۇدىي ئەمەسلەر»گە ۋەكىللىك قىلىدۇ.
35 «زەب.» 14:1-3 (يەنە 53:1-3)؛ «توپ.» 7:20.

كوبرا يىلاننىڭ زەھىرى لەۋلىرى ئاستىدا تۇرىدۇ؛[36]
14 ئۇلارنىڭ زۇۋانى قارغاش ھەم زەردىگە تولغان.[37]
15 «پۇتلىرى قان تۆكۈشكە ئالدىرايدۇ؛
16 بارغانلا يېرىدە ۋەيرانچىلىق ۋە پاجىئەلىك ئىشلار باردۇر.
17 تىنچلىق-ئاراملىق يولىنى ئۇلار ھېچ تونۇغان ئەمەس».[38]
18 «ئۇلارنىڭ نەزىرىدە خۇدادىن قورقىدىغان ئىش يوقتۇر»[39].
19 تەۋراتتىكى بارلىق سۆزلەرنىڭ تەۋرات قانۇنى ئاستىدا ياشايدىغانلارغا[40]
قارىتا ئېيتىلغانلىقى بىزگە ئايان[41]. بۇلارنىڭ مەقسىتى، ھەر ئىنساننىڭ ئاغزى
باھانە كۆرسىتەلمەي تۇۋاقلىنىپ، پۈتكۈل دۇنيادىكىلەر خۇدانىڭ سوراقىدا
ئەيىبكار ئىكەن دەپ ئايان قىلىنىشىدۇر. 20 شۇڭا، ھېچقانداق
ئەت ئىگىسى تەۋرات-قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى بىلەن خۇدانىڭ
ئالدىدا ھەققانىي ھېسابلانمايدۇ؛ چۈنكى تەۋرات قانۇنى ئارقىلىق ئىنسان ئۆز
گۇناھىنى تونۇپ يېتىدۇ.

خۇدانىڭ ئىنساننى ھەققانىي قىلىشى

21 بىراق، ھازىر قانۇن يولى بىلەن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ئۆزىدىن
كەلگەن بىرخىل ھەققانىيلىق ئاشكارىلاندى! بۇ خىل ھەققانىيلىققا
قانۇننىڭ ئۆزى ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىمۇ گۇۋاھلىق بەرگەندۇر؛ 22
يەنى، خۇدانىڭ ئەيسا مەسىھنىڭ ئىشەنچ-ساداقەتلىكى ئارقىلىق[42]

36 «زەب.» 9:5 ۋە 3:140.
37 «زەب.» 7:10.
38 «يەش.» 7:59-8.
39 «زەب.» 1:36.
40 «تەۋراتت قانۇنى ئاستىدا ياشايدىغانلار» يەھۇدىي خەلقىنى كۆرسىتىدۇ.
41 «تەۋراتتىكى بارلىق سۆزلەر» مۇشۇ يەردە بەلكىم يۇقۇرىدا نەقىل كەلتۈرۈلگەن، بارلىق ئىنساننىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىغان (تەۋراتتىكى) ئايەتلەرنى ئالاھىدە تەكىتلەيدۇ.
42 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «ئەيسا مەسىھكە باغلىغان ئېتىقادى ئارقىلىق...». گرېك تىلىدا «ئىشەنچ، ئېتىقاد» ۋە «ساداقەتلىك، ئىشەنچلىك» بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئىچىگە ھەم ئۈستىگە يەتكۈزىدىغان ھەققانىيلىقىدۇر! بۇ ئىشتا ئايرىمچىلىق يوقتۇر 23 (چۈنكى بارلىق ئىنسانلار گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ شان-شەرىپىگە يېتەلمەي، ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولدى[43]) 24 — چۈنكى ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى مەسىھ ئەيسادا بولغان نىجات-ھۆرلۈك ئارقىلىق[44]، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى بىلەن بەدەلسىز ھەققانىي قىلىنىدۇ.

25 خۇدا ئۇنى گۇناھلارنىڭ جازاسىنى كۆتۈرگۈچى كافارەت قۇربانلىقى[45] سۈپىتىدە تەيىنلىدى؛ ئىنسانلارنىڭ ئۇنىڭ قۇربانلىق قېنىغا ئىشەنچ باغلىشى بىلەن قۇربانلىق ئىناۋەتلىكتۇر. خۇدا بۇ ئارقىلىق بۇرۇنقى زاماندىكىلەرنىڭ سادىر قىلغان گۇناھلىرىغا سەۋر-تاقەتلىك بولۇپ، جازالىماي ئۆتكۈزۈۋېتىشىنىڭ ئادىللىق ئىكەنلىكىنى كۆرسەتتى[46]. 26 بۇنىڭغا ئوخشاش بۇ قۇربانلىق ئارقىلىق ئۇ ھازىرقى زاماندا بولغان ھەققانىيلىقىنىمۇ كۆرسەتكەن. شۇنداق قىلىپ ئۇ ئۆزىنىڭ ھەم ھەققانىي ئىكەنلىكىنى ھەم ئەيسانىڭ ئېتىقادىدا بولغۇچىنى ھەققانىي قىلغۇچى

43 «خۇدانىڭ شان-شەرىپىگە يېتەلمەي... مەھرۇم بولدى». بۇنىڭ ئىككى تەرىپى بار؛ (1) خۇدا ئەسلىدە ئادەمنى «ئۆز سۈرىتى بويىچە»، يەنى «ئۆز شان-شەرىپى بولۇشى ئۈچۈن» ياراتقانىدى. گۇناھ سادىر قىلغىنىدا ئىنسان بۇ شان-شەرەپكە يېتەلمىدى، شۇڭلاشقا خۇداغا ۋەكىل بولۇشتىكى ئىمتىيازدىن مەھرۇم بولدى. (2) گۇناھى تۈپەيلىدىن ئىنسان خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا ئۇنىڭ شان-شەرىپىنى كۆرەلمەيدىغان بولدى.

44 «مەسىھ ئەيسادا بولغان نىجات-ھۆرلۈك ئارقىلىق» — ياكى «مەسىھ ئەيسانىڭ گۇناھتىن ھۆر قىلىش خىزمىتى ئارقىلىق..».

45 «گۇناھلارنىڭ جازاسىنى كۆتۈرگۈچى كافارەت قۇربانلىقى» — گرېك تىلىدا بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. «كافارەت» توغرۇلۇق «مىس.» 33:29 ۋە ئىزاھاتى، شۇنداقلا «تەبىرلەر»نىمۇ كۆرۈڭ.

46 بۇ ئىنتايىن مۇھىم ئايەت. خۇدا بۇرۇنقى زاماندىكى توۋا قىلغان ئېتىقادچى كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرىنى جازالىماي كەچۈرۈم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى مەسىھنىڭ كەلگۈسى زاماندا قۇربانلىق بولۇپ، شۇ گۇناھلىرىنىڭ جازاسىنى كۆتۈرىدىغانلىقىغا ئاساسلانغانىدى، شۇڭلاشقا پۈتۈنلەي ئادىللىق ئىدى. «گۇناھلارغا ... ئۆتكۈزۈۋېتىش» دېگەن ئىبارە بەلكىم بۇرۇنقى دەۋردىكى بارلىق گۇناھلارنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ؛ بىراق خۇدا بۇ گۇناھلارنى جازالىماي ئۆتكۈزۈۋەتكەن بولسىمۇ، خەقلەر توۋا قىلمىسا بەربىر ئاخىر بېرىپ ئۆزلىرى جازالىرىنى تارتىدۇ. ھازىرقى زاماندىمۇ شۇنداق.

ئىكەنلىكىنىمۇ نامايان قىلدى.[47]
27 ئۇنداق بولسا، ئىنساننىڭ نېمە ماختانغۇچىلىكى بار؟ ماختىنىش يوق قىلىندى!
— نېمە پرىنسىپقا ئاساسەن؟ قانۇنغا ئىنتىلىش پرىنسىپى بىلەنمۇ؟
— ياق! «ئېتىقاد» پرىنسىپى بىلەن!
28 چۈنكى «ئىنسان تەۋرات قانۇنغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى بىلەن[48] ئەمەس، بەلكى ئېتىقاد بىلەن ھەققانىي قىلىنىدۇ» دەپ ھېسابلايمىز! 29 ئەجەبا، خۇدا پەقەتلا يەھۇدىيلارنىڭلا خۇداسىمۇ؟ ئۇ ئەللەرنىڭمۇ خۇداسى ئەمەسمۇ؟ شۇنداق، ئۇ ئەللەرنىڭمۇ خۇداسىدۇر. 30 خۇدا بولسا بىردۇر، ئۇ خەتنە قىلىنغانلارنى ئېتىقاد بىلەن ھەمدە خەتنە قىلىنمىغانلارنىمۇ ئېتىقاد بىلەن ھەققانىي قىلىدۇ[49]. 31 ئەمدى ئېتىقاد پرىنسىپى بىلەن تەۋرات قانۇنىنى بىكار قىلىۋېتىمىزمۇ؟ ياق، دەل بۇنىڭ ئەكسىچە، ئۇنى كۈچكە ئىگە قىلىمىز.

ئىبراھىمنىڭ ئېتىقاد بىلەن ھەققانىي دەپ ھېسابلىنىشى، بىزگە بىر ئۈلگىدۇر

4

1 ئۇنداقتا، بىز يەھۇدىيلارنىڭ جىسمانىي جەھەتتىكى ئاتىمىز ئىبراھىمنىڭ ئېرىشكىنى[50] توغرىسىدا نېمە دەيمىز؟ 2 ئەگەر ئىبراھىم

47 «ئۆزىنى ھەم ھەققانىي ... ھەم ھەققانىي قىلغۇچى». مەسىھ ئەيسا ھەر زاماندىكى بارلىق كىشىلەرنىڭ ھەممە گۇناھىنىڭ تېگىشلىك جازاسى (خۇدانىڭ گۇناھ ئۈستىگە چۈشۈرىدىغان غەزىپى)نى قوبۇل قىلغاندىن كېيىن خۇدا تولىمۇ ھەققانىيلىق بىلەن توۋا قىلغان كىشىلەرنى كەچۈرۈم قىلىپ ئۇلارنى ھەققانىي قىلغۇچى بولىدۇ.
48 «تەۋرات قانۇنغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى بىلەن...» دېگەن ئىبارە گرېك تىلىدا ئىنتايىن قىسقارتىلىپ: «قانۇندىكى ئەمەللەر بىلەن...» ياكى «قانۇنغا قارىتىلغان ئەمەللەر بىلەن...» ياكى «قانۇندىن چىققان ئەمەللەر بىلەن...» دەپ ئىپادىلىنىدۇ. بۇ ئىبارە «رىم.» 28:3، «گال.» 16:2، 2:3، 5، 10دىمۇ تېپىلىدۇ. ئىنساننىڭ بارلىق «تەۋرات قانۇنغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى» ئۆزىنىڭ گۇناھقا پاتقان بىر گۇناھكار ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ، خالاس.
49 بۇ ئايەتتىكى «خەتنە قىلىنغانلار» يەھۇدىيلارنى، «خەتنە قىلىنمىغانلار» بارلىق يەھۇدىي ئەمەسلەرنى بىلدۈرىدۇ.
50 ياكى «ئۆگەنگىنى»، «بىلگىنى».

ئەمەللىرى بىلەن ھەققانىي دەپ جاكارلانغان بولسا، ئۇنىڭدا ماختانغۇدەك ئىش بولاتتى (بەربىر خۇدانىڭ ئالدىدا ئۇنىڭ ماختىنىش ھەققى يوق ئىدى).
3 چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا نېمە دېيىلگەن؟ —
«ئىبراھىم خۇداغا ئېتىقاد قىلدى؛
بۇ ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى ھېسابلاندى»[51] دېيىلدۇ.
4 ئىشلىگۈچىگە بېرىلىدىغان ھەق «مېھىر-شەپقەت» ھېسابلانمايدۇ،
بەلكى بىرخىل «قەرز قايتۇرۇش» ھېسابلىنىدۇ. 5 بىراق، ھېچ ئىش-ئەمەل
قىلماي[52]، پەقەت نومۇسسىز گۇناھكارلارنى ھەققانىي قىلغۇچى خۇداغا ئېتىقاد
قىلىدىغان كىشىنىڭ بولسا، ئۇنىڭ ئېتىقادى ھەققانىيلىق دەپ ھېسابلىنىدۇ!
6 خۇدا قىلغان ئەمەللىرىگە قارىماي، ھەققانىي دەپ ھېسابلىغان كىشىنىڭ
بەختى توغرۇلۇق داۋۇت پەيغەمبەرمۇ مۇنداق دېگەن: —
7 «ئىتائەتسىزلىكلىرى كەچۈرۈم قىلىنغان،
گۇناھلىرى يېپىلغان كىشى نېمىدېگەن بەختلىكتۇر!
8 پەرۋەردىگار گۇناھلىرى بىلەن ھېچ ھېسابلاشمايدىغانلار نېمىدېگەن
بەختلىكتۇر!»[53].
9 ئەمدى بەخت يالغۇز خەتنە قىلىنغانلارغىلا مەنسۇپ بولامدۇ، ياكى خەتنە
قىلىنمىغانلارغىمۇ مەنسۇپ بولامدۇ؟ چۈنكى: «ئىبراھىمنىڭ ئېتىقادى ئۇنىڭ
ھەققانىيلىقى دەپ ھېسابلاندى»[54] دەۋاتىمىز.
10 ھەققانىيلىق قانداق ئەھۋالدا ئۇنىڭغا ھېسابلاندى؟ خەتنە قىلىنىشتىن
ئىلگىرىمۇ ياكى خەتنە قىلىنىشتىن كېيىنمۇ؟ ئۇ خەتنە قىلىنغان ھالدا
ئەمەس، بەلكى خەتنە قىلىنمىغان ھالدا ھېسابلاندى! 11 ئۇنىڭ خەتنىنى
قوبۇل قىلغىنى بولسا، ئۇنى خەتنە قىلىنىشتىن بۇرۇنلا ئېتىقادى ئارقىلىق
ئىگە بولغان ھەققانىيلىقىغا مۆھۈر بەلگىسى سۈپىتىدە بولغانىدى. دېمەك، ئۇ

---

51 «يار.» 6:15.

52 «ھېچ ئەمەل قىلماي» دېگىنى، ھەققانىيلىققا ئېرىشىش ئۈچۈن تىرىشىش جەھەتتىن ئېيتىلىدۇ، «ئادەملەر جان پىقىش ئۈچۈن ئىشلىشى كېرەك ئەمەس» دېگەنلىك ئەمەس، ئەلۋەتتە.

53 «زەب.» 32:1-2.

54 «يار.» 6:15.

خەتنىسىز تۇرۇپ خۇداغا ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئاتىسى بولدى ــ ئۇلارمۇ ئېتىقادى بىلەن ھەققانىي ھېسابلىنىدۇ!

12 ئۇ يەنە خەتنە قىلىنغانلارنىڭمۇ ئاتىسىدۇر؛ دېمەك، خەتنە قىلىنغان بولۇشى بىلەن تەڭلا خەتنە قىلىنمىغان ۋاقتىدىمۇ ئېتىقادلىق يول ماڭغان ئاتىمىز ئىبراھىمنىڭ ئىزلىرىنى بېسىپ ماڭغانلارنىڭمۇ ئاتىسى بولغاندۇر.

13 چۈنكى خۇدانىڭ ئىبراھىمغا ۋە نەسلىگە دۇنياغا مىراسخور بولۇش توغرىسىدىكى ۋەدە بېرىشى ئىبراھىمنىڭ تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلگىنىدىن ئەمەس، بەلكى ئېتىقادتىن بولغان ھەققانىيلىقتىن كەلگەن.

14 چۈنكى ئەگەر قانۇنغا ئىنتىلىدىغانلار مىراسخور بولىدىغان بولسا ئېتىقاد بىكار نەرسە بولۇپ قالاتتى، خۇدانىڭ ۋەدىسىمۇ يوققا چىقىرىلغان بولاتتى.

15 چۈنكى تەۋرات قانۇنى خۇدانىڭ غەزىپىنى ئېلىپ كېلىدۇ[55]؛ چۈنكى قانۇن بولمىسا، ئىتائەتسىزلىك دېگەن ئىشمۇ بولمايدۇ.

17-16 شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدانىڭ ۋەدىسىنىڭ پەقەت ئۆز مېھىر-شەپقىتى ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئۈچۈن، ئۇ ئېتىقادقىلا ئاساسلىنىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئۇ ۋەدە ئىبراھىمنىڭ بارلىق ئەۋلادلىرىغا، پەقەت تەۋرات قانۇنى ئاستىدا تۇرىدىغانلارغىلا[56] ئەمەس، بەلكى ئىبراھىمچە ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسىگىمۇ كاپالەتلىك قىلىنغان. چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا: «سېنى نۇرغۇن قوۋمنىڭ ئاتىسى قىلدىم»[57] دەپ يېزىلغىنىدەك، ئىبراھىم ھەممىمىزنىڭ ئاتىسىدۇر. دەرھەقىقەت، ئۇ ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرىدىغان، مەۋجۇت بولمىغاننى بار دەپ مەۋجۇت قىلىدىغان، ئۆزى ئېتىغاد باغلىغان خۇدا ئالدىدا ھەممىمىزنىڭ ئاتىسى بولدى.
18 ھېچقانداق ئۈمىد قالمىسىمۇ ئۇ يەنىلا ئۈمىدتە ئېتىقاد قىلدى ۋە شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭغا: «سېنىڭ نەسلىڭ

[55] «تەۋرات قانۇنى خۇدانىڭ غەزىپىنى ئېلىپ كېلىدۇ» ــ ئادەم خۇدانىڭ ئەمر-پەرمانلىرىغا ئەمەل قىلالمىغاچقا، قانۇن ئۇنىڭ گۇناھىنى نامايان قىلىدۇ؛ نامايان قىلىنىشى بىلەن خۇدانىڭ غەزىپى ئۇنىڭ گۇناھى ئۈستىگە چۈشىدۇ.
[56] «تەۋرات قانۇنى ئاستىدا تۇرىدىغانلار» ــ يەھۇدىي خەلق.
[57] («يار.» 5:17). خۇدانىڭ ئىبراھىمغا ئېيتقان بۇ سۆزى «ئۆتكەن زامان» شەكلىدە («قىلدىم») بولۇپ، ھېچ پەرزەنتسىز بولغان ۋاقتىدا ئۇنىڭغا ئېيتىلغان. بۇ كېيىنكى ئايەتلەر بىلەن زىچ باغلىقتۇر.

سان-ساناقسىز بولىدۇ»[58] دەپ ئالدىن ئېيتىلغاندەك نۇرغۇن قوۋمنىڭ
ئاتىسى بولدى. 19 ئۇ يۈز ياشقا يېقىنلاپ، تېنىنى ئۆلگەن ھېسابلىسىمۇ،
شۇنداقلا ئايالى ساراھنىڭمۇ بالىياتقۇسىنى ئۆلدى دەپ قارىسىمۇ[59]، يەنىلا
ئېتىقادتا ئاجىزلاشمىدى؛ 20 خۇدانىڭ ۋەدىسىگە نىسبەتەن ئېتىقادسىزلىق
قىلىپ ھېچ ئىككىلەنمىدى، ئەكسىچە ئۇ ئېتىقادى ئارقىلىق كۈچەيتىلدى ۋە
خۇدانى ئۇلۇغلىدى، 21 «ئۇ نېمىنى ۋەدە قىلغان بولسا شۇنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش
قۇدرىتىگە ئىگىدۇر» دەپ تولۇق ئىشەندۈرۈلدى. 22 شۇنىڭ بىلەن بۇ «ئۇنىڭ
ھەققانىيلىقى ھېسابلاندى». 23-25 بۇ، «ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى ھېسابلاندى»
دېگەن سۆز يالغۇز ئۇنىڭ ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى رەببىمىز ئەيسانى ئۆلۈمدىن
تىرىلدۈرگەن خۇداغا ئېتىقاد قىلىشىمىز بىلەن ھەققانىي ھېسابلىنىدىغان
بىزلەر ئۈچۈنمۇ يېزىلغان؛ مەسىھ بولسا ئىتائەتسىزلىكلىرىمىز ئۈچۈن پىدا
يولىغا تاپشۇرۇلدى[60] ۋە ھەققانىي قىلىنىشىمىز ئۈچۈن تىرىلدۈرۈلدى.

خۇدا بىلەن ئىناق ئۆتۈش

5 1 شۇڭا ئېتىقاد بىلەن ھەققانىي قىلىنغان ئىكەنمىز، رەببىمىز ئەيسا
مەسىھ ئارقىلىق خۇدا بىلەن ئىناق مۇناسىۋەتتە بولىمىز. 2 ئۇ
ئارقىلىق ئېتىقاد يولىدا بىزنى چىڭ تۇرغۇزىدىغان بۇ مېھىر-شەپقىتىنىڭ
ئىچىگە كىرىش ھوقۇقىغا مۇيەسسەر بولدۇق، شۇنىڭدەك خۇدانىڭ شان-
شەرىپىگە باغلىغان ئۈمىدىمىزدىن شاد-خۇرام بولىمىز. 3-4 شۇنداق بولۇپلا
قالماي، مۇشكۈل ئەھۋاللار ئىچىدە شادلىنىمىز[61]؛ چۈنكى مۇشكۈللۈك

---

58 «يار.» 5:15.

59 دېمەك، ئۇ ئۆز تېنىنىڭ ئۆلۈكتەك بولغان ئەھۋالىغا ۋە ساراھنىڭ قەتئىي تۇغماسلىقىغا تولىمۇ رېئاللىق ۋە ئېغىربېسىقلىق بىلەن قارايتتى، بىراق بۇ ئىشلار ئۇنىڭ ئېتىقادىغا ھېچ تەسىر يەتكۈزمىدى.

60 «پىدا يولىغا تاپشۇرۇلدى» — ئۇ رەزىل ئادەملەرنىڭ قولى بىلەن ئۆلۈمگە تاپشۇرۇلدى، لېكىن بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىنسانىيەتنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن خۇدانىڭ ئۇلۇغ پىلانى ئىدى.

61 «مۇشكۈل ئەھۋاللار ئىچىدە شادلىنىمىز» — ياكى «مۇشكۈل ئەھۋاللاردىن تەنتەنە قىلىمىز».

سەۋرچانلىقنى، سەۋرچانلىق چىداملىقنى، چىداملىق ئۈمىدنى ئېلىپ كېلىدۇ، دەپ بىلىمىز. 5 ۋە بۇ ئۈمىد بىزنى يەرگە قارىتىپ قويمايدۇ، چۈنكى بىزگە ئاتا قىلىنغان مۇقەددەس روھ ئارقىلىق خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتى ئاللىبۇرۇن قەلبىمىزگە قۇيۇلۇپ ئېشىپ تاشتى[62].

6 چۈنكى بىز پەقەت ئامالسىز[63] قالغىنىمىزدا، مەسىھ بىز ئىخلاسسىزلار ئۈچۈن بېكىتكەن ۋاقىتتا ئۆزىنى پىدا قىلدى. 7 بىرسىنىڭ ھەققانىي ئادەم ئۈچۈن جېنىنى پىدا قىلىشى ناھايىتى ئاز ئۇچرايدىغان ئىش؛ بەزىدە ياخشى ئادەم ئۈچۈن بىرسى پىدا بولۇشقا جۈرئەت قىلىشىمۇ مۇمكىن؛ 8 لېكىن خۇدا ئۆز مېھرى-مۇھەببىتىنى بىزگە شۇنىڭدا كۆرسىتىدۇكى، بىز تېخى گۇناھكار ۋاقتىمىزدا، مەسىھ بىز ئۈچۈن جېنىنى پىدا قىلدى. 9 ھازىر بىز ئۇنىڭ قېنى بىلەن ھەققانىي قىلىنغان ئىكەنمىز، ئەمدى ئۇ ئارقىلىق كېلىدىغان غەزەپتىن[64] قۇتۇلۇشىمىز تېخىمۇ جەزمەندۇر. 10 چۈنكى بۇرۇن خۇداغا دۈشمەن بولغان بولساقمۇ، ئوغلىنىڭ ئۆلۈمى ئارقىلىق بىزنى ئۇنىڭ بىلەن ئىناقلاشتۇرغان يەردە، ئۇنىڭ بىلەن ئىناقلاشتۇرۇلغاندىن كېيىن، ئەمدى ئوغلىنىڭ ھاياتى ئارقىلىق بىز تېخىمۇ قۇتۇلدۇرۇلامدۇق؟![65] 11 بۇنىڭ بىلەنلا قالماي، ھازىر بىز رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدا بىلەن ئىناقلاشتۇرۇلدۇق، ئۇ ئارقىلىقمۇ خۇدانىڭ ئۆزىدىن شادلىنىمىز[66].

62 ئىنسانىنىڭ خۇداغا باغلىغان ھەرقانداق ئۈمىدى، ئۇنىڭ بىزگە بولغان مۇھەببىتىنىڭ بار-يوق ئىكەنلىكىگە زىچ باغلىنىدۇ، ئەلۋەتتە. ئەگەر بىز «خۇدا بىزنى سۆيىدۇ» دەپ بىلسەك ھەمدە خۇدانىڭ مۇھەببىتى ئۆز ۋۇجۇدىمىزدا پەيدا بولغان بولسا، ھەرقانداق زور ئۈمىدلەرمۇ بولىدۇ.

63 «ئامالسىز» ــ ئۆزىمىزنى گۇناھتىن قۇتقۇزۇشقا ئامالسىز.

64 «كېلىدىغان غەزەپ» خۇدانىڭ گۇناھلارنىڭ ئۈستىگە چۈشىدىغان غەزىپى.

65 خۇدانىڭ نىجاتىدا «قۇتۇلۇش» پەقەت دوزاختىن قۇتۇلۇش ئەمەس، گۇناھنىڭ بارلىق ئاسارەتلىرىدىن ئازاد بولۇپ يېڭى ئەھمىيەتلىك ھاياتتىن بەھرىمەن بولۇشتىن ئىبارەتتۇر.

66 «خۇدانىڭ ئۆزىدىن شادلىنىمىز» دېگەنىنىڭ باشقا بىرخىل مەنىسى باركى، «خۇدانى قاتتىق داڭلايمىز».

ئادەمئاتىدىن ئۆلۈم، مەسىھتىن ھاياتلىق — گۇناھنىڭ يىلتىزى

12 شۇنىڭدەك، گۇناھنىڭ دۇنياغا كىرىشى بىرلا ئادەم ئارقىلىق بولدى[67]،
ئۆلۈمنىڭ دۇنياغا كىرىشى گۇناھ ئارقىلىق بولدى؛ شۇنىڭ بىلەن گۇناھ ئارقىلىق
ئۆلۈم ھەممە ئادەمگە تارقالدى؛ چۈنكى ھەممە ئادەم گۇناھ سادىر قىلدى
13 (چۈنكى تەۋرات قانۇنىدىن ئىلگىرىمۇ گۇناھ دۇنيادا بار ئىدى، ئەلۋەتتە؛
ھالبۇكى، قانۇن بولمىسا گۇناھنىڭ ھېسابى ئېلىنمايدۇ.
14 شۇنداقتىمۇ، ئۆلۈم
ئادەمئاتا ۋاقتىدىن مۇسا پەيغەمبەر ۋاقتىغىچە ئىنسانلارغىمۇ ھۆكۈم سۈردى؛
ئۇلار گەرچە ئادەمئاتىنىڭ سادىر قىلغان ئىتائەتسىزلىكىدەك گۇناھ سادىر
قىلمىغان بولسىمۇ، بۇ ئىنسانلارمۇ ئۆلۈم ھۆكۈمىدىن خالىي بولمىدى[68]).
ئادەمئاتىنىڭ ئۆزى ــ كېيىن كېلىدىغان مەسىھنىڭ بىر بېشارەتلىك ئۆلگىسىدۇر[69]؛
15 ھالبۇكى، خۇدانىڭ شاپائەتلىك سوۋغىتى ئادەمئاتىنىڭ ئىتائەتسىزلىكىنىڭ
پۈتۈنلەي ئەكسىدۇر. چۈنكى بىرلا ئادەمنىڭ ئىتائەتسىزلىكى بىلەن نۇرغۇن ئادەم
ئۆلگەن بولسا، ئەمدى خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى ۋە شۇنىڭدەك بىرلا ئادەم، يەنى
ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى ئارقىلىق كەلگەن سوۋغات ئېشىپ-تېشىپ

---

67 «بىرلا ئادەم ئارقىلىق» ــ ئادەمئاتىمىز ئارقىلىق، ئەلۋەتتە.

68 روسۇلنىڭ گېپى بويىچە، گۇناھ پەقەت ئۆز-ئۆزىدىن مەلۇم بولغاندىلا ئاندىن گۇناھ ھېسابلىنىدۇ. بۇ مەلۇم بولۇش ئىككى يول بىلەن بولىدۇ: — (1) خۇدانىڭ ئىنسانغا بىۋاستە ئېيتقان سۆزلىرى، قانۇنى ئارقىلىق؛ (2) ئىنسانىڭ ۋىجدانى ئارقىلىق. ئادەمئاتىمىز خۇدانىڭ بىۋاستە بۇيرۇقىنى ئاڭلىغان ۋە ئۇنىڭغا ئىتائەتسىزلىك قىلدى. ئادەمئاتىمىز ۋاقتىدىن مۇسا پەيغەمبەر ۋاقتىغىچە، يەنى تەۋرات قانۇنى بېرىلگۈچە، ئىنسانلار خۇدادىن بىۋاستە كەلگەن بىرەر قانۇننى كۆرمىگەن. ھالبۇكى، شۇ دەۋرلەردىكى ئادەملەرنىڭ ھەممىسى ئۆلدى. ئۇلاردا خۇدانىڭ ئوچۇق كۆرسەتكەن قانۇنى بولمىسىمۇ، پاۋلۇس يۇقىرىدا ئېيتقاندەك، خۇدانىڭ قانۇنىدىكى ئەخلاقىي تەلەپلەر ئۆز قەلب-ۋىجدانلىرىدا مەۋجۇت ئىدى. شۇنىڭ بىلەن شۇ دەۋرلەردىكىلەر «ئادەمئاتىمىزنىڭ ئىتائەتسىزلىكى» (يەنى خۇدانىڭ بىۋاستە بىر ئەمرىگە خىلاپلىق قىلغان ئىتائەتسىزلىكى)دەك گۇناھ قىلمىغان بولسىمۇ، ئۇلار گۇناھ سادىر قىلغىنىدا ۋىجدانى ئارقىلىق ئۇنى ئېنىق بىلىپ يەتكەن ۋە گۇناھ سەۋەبىدىن ئۆلۈپ كېتىۋاتقاندى.

69 ئادەمئاتىمىزنىڭ بىرلا قېتىملىق گۇناھى پۈتكۈل ئىنسانغا يامان تەسىر يەتكۈزگەندەك، مەسىھنىڭ شۇ بىر قېتىملىق ئىتائەت قىلغىنى (قۇربانلىقى قىلغىنى) پۈتكۈل ئىشەنگەن ئىنسانغا دەل ئۇنىڭ ئەكسىنى يەتكۈزىدۇ.

تۇرغاچقا، نۇرغۇن ئادەمگە يەتكۈزۈلۈپ تېخىمۇ زور نەتىجە ھاسىل قىلدى!
16 شۇ شاپائەتلىك سوۋغاتنىڭ نەتىجىسى بولسا، شۇ بىر ئادەمنىڭ
گۇناھىنىڭ ئاقىۋىتىگە پۈتۈنلەي ئوخشىمايدۇ. چۈنكى بىر ئادەمنىڭ بىر
قېتىم ئۆتكۈزگەن ئىتائەتسىزلىكىدىن چىقارغان ھۆكۈم ئىنسانلارنى گۇناھكار
دەپ بېكىتكەن بولسىمۇ، ئەمما شۇ شاپائەتلىك سوۋغات بولسا كۆپلىگەن
كىشىلەرنىڭ نۇرغۇن ئىتائەتسىزلىكلىرىدىن «ھەققانىي قىلىنىش»قا ئېلىپ
بارىدۇ. 17 ئەمدى بىر ئادەمنىڭ ئىتائەتسىزلىكى تۈپەيلىدىن، ئەنە شۇ بىر
ئادەم ئارقىلىق ئۆلۈم ھۆكۈمران بولغان يەردە، خۇدانىڭ مول مېھىر-شەپقىتىنى،
شۇنداقلا ھەققانىيلىق بولغان شاپائەتلىك سوۋغىتىنى قوبۇل قىلغانلار بىر
ئادەم، يەنى شۇ ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ھاياتتا شۇنچە غالىبانە ھۆكۈمرانلىق
قىلغۇچىلار بولمامدۇ![70]
18 شۇڭا، بىر قېتىملىق ئىتائەتسىزلىك تۈپەيلىدىن بارلىق ئىنسانلار
گۇناھىنىڭ جازاسىغا مەھكۇم قىلىنغان بولسا، ئوخشاشلا بىر قېتىملىق ھەققانىي
ئەمەل بىلەن ھاياتلىق ئېلىپ كېلىدىغان ھەققانىيلىق پۈتكۈل ئىنسانلارغا
يەتكۈزۈلگەن. 19 بىر ئادەمنىڭ بىر قېتىملىق ئىتائەتسىزلىكى ئارقىلىق
نۇرغۇن كىشىلەر دەرۋەقە گۇناھكار قىلىنىپ بېكىتىلگەندەك، بىر ئادەمنىڭ
بىر قېتىملىق ئىتائەتمەنلىكى بىلەنمۇ نۇرغۇن كىشىلەر ھەققانىي قىلىنىپ
بېكىتىلىدۇ[71]. 20 ئەمدى تەۋرات قانۇنى ئىنساننىڭ ئىتائەتسىزلىكلىرى
كۆپەيسۇن دەپ كىرگۈزۈلگەنىدى. لېكىن گۇناھ قەيەردە
كۆپەيگەن بولسا، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىمۇ شۇ يەردە تېخىمۇ ئېشىپ
تاشتى. 21 شۇنىڭدەك، گۇناھ ئىنسانىيەتنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلىپ

70 «ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچىلار» — بۇ دۇنيادا گۇناھ ئۈستىدىن، ئۆلۈم ئۈستىدىن، شەيتان قاتارلىقلار ئۈستىدىن غەلىبە قىلىپ ھۆكۈمران بولۇشنى كۆرسەتسە كېرەك. كەلگۈسىدە، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى كەلگەندە شۇ ھۆكۈمرانلىقنىڭ باشقا تەرەپلىرىمۇ بولىدۇ.

71 بۇ ئىنتايىن مۇھىم ئايەت، ئادەمئاتا «ئۆز ئىچىگە ئالغان» بارلىق ئىنسانلارغا گۇناھلىق تەبىئەتنى يەتكۈزگەندەك، ئوخشاشلا مەسىھ ئەيسامۇ ئېتىقاد ئارقىلىق «ئۆز ئىچىگە ئالغان» بارلىق ئىنسانلارغا يېڭى ھەققانىي تەبىئەتنى يەتكۈزىدۇ. ئادەمئاتا گۇناھكار ئىنسان ئائىلىسىنىڭ بېشى بولغان؛ مەسىھ ئەيسا يېڭى بىرخىل ئىنسان ئائىلىسىنىڭ بېشى ۋە ئۇنىڭ تۇنجى ئەزاسى ھەم ۋەكىلى بولدى.

ئۇلارنى ئۆلۈمگە ئېلىپ بارغىنىدەك، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى ھەققانىيلىقا ئاساسلىنىپ ھۆكۈمرانلىق قىلىپ، ئىنساننى رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق مەڭگۈلۈك ھاياتلىققا ئېرىشتۈردۇ.

گۇناھتىن قۇتۇلۇپ مەسىھ ئارقىلىق ھاياتلىققا ئېرىشىش

6
1 ئۇنداقتا، نېمە دېگۈلۈك؟ خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى تېخىمۇ ئاشسۇن
دەپ گۇناھ ئىچىدە ياشاۋېرەمدۇق؟ 2 ياق، ھەرگىز! گۇناھقا نىسبەتەن
ئۆلگەن بىزلەر قانداقمۇ ئۇنىڭ ئىچىدە ياشاۋېرىمىز؟ 3 ياكى سىلەر بىلمەمسىلەر؟
ھەرقايسىمىز مەسىھ ئەيساغا كىرىشكە چۆمۈلدۈرۈلگەن بولساق، ئۇنىڭ ئۆلۈمى
ئىچىگە چۆمۈلدۈرۈلدۇق[72]؟ 4 بىز چۆمۈلدۈرۈش[73] ئارقىلىق ئۇنىڭ ئۆلۈمى
ئىچىگە كىرىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە كۆمۈلدۇق؛ بۇنىڭ مەقسىتى، مەسىھ
ئاتىنىڭ[74] شان-شەرىپى ئارقىلىق ئۆلۈمدىن تىرىلگىنىدەك، بىزنىڭمۇ يېڭى
ھاياتتا مېڭىشىمىز ئۈچۈندۇر.
5 چۈنكى مەسىھنىڭ ئۆلۈمگە ئوخشاش بىر ئۆلۈمدە ئۇنىڭ بىلەن
بىرگە باغلانغانىكەنمىز، ئەمدى بىز چوقۇم ئۇنىڭ تىرىلىشىگە ئوخشاش بىر
تىرىلىشتىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولىمىز[75]. 6 شۇنى بىلىمىزكى، گۇناھنىڭ ماكانى
بولغان تېنىمىز كاردىن چىقىرىلىپ، گۇناھنىڭ قۇللۇقىدا يەنە بولماسلىقىمىز

72 «مەسىھ ئەيساغا كىرىشكە چۆمۈلدۈرۈلۈش» سۇغا چۆمۈلدۈرۈلۈپ ئېتىقادنى ئېتىراپ قىلىشنى كۆرسىتەمدۇ، ياكى مۇقەددەس روھقا چۆمۈلدۈرۈلۈشنى كۆرسىتەمدۇ؟ بىزنىڭچە ھەر ئىككىسىنى كۆرسىتىدۇ. چۈنكى خۇدا ئالدىدا پەقەت «بىر چۆمۈلدۈرۈلۈش» بار («ئەف.» 5:4)؛ خۇدانىڭ ئادەمنىڭ سۇغا چۆمۈلدۈرۈلۈشىدە بولغان مەقسىتى، بۇ چۆمۈلدۈرۈلۈش ئارقىلىق ئۆز روھىغا چۆمۈلدۈرۈلۈشنى ئېلىپ بېرىشىدىن ئىبارەت. بىرسى سۇغا چۆمۈلدۈرۈلۈپ مۇقەددەس روھقا چۆمۈلدۈرۈلمىگەن بولسا تېخى تولۇق «مەسىھ ئىچىگە چۆمۈلدۈرۈلگەن» بولمايدۇ. (ئىنجىل، «روس.» 1:19-6، «ئەفە.» 5:4، «كول.» 11:2-13، «1پېت.» 21:3 ۋە ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ).

73 گرېك تىلىدا «شۇ چۆمۈلدۈرۈلۈش» — يۇقىرىقى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

74 «ئاتا» — خۇدائاتىنى كۆرسىتىدۇ.

75 «مەسىھنىڭ ئۆلۈمگە ئوخشاش بىر ئۆلۈم» سۇغا چۆمۈلدۈرۈلۈشنى كۆرسىتىدۇ؛ «ئۇنىڭ تىرىلىشىگە ئوخشاش بىر تىرىلىش» بىزنىڭچە (1) يېڭى ھاياتقا ئېرىشىش؛ ۋە (2) قىيامەت كۈنىدىكى تىرىلىشنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

ئۈچۈن، «كونا ئادەم»ىمىز مەسىھ بىلەن بىللە كرېستلىنىپ ئۆلگەن 7 (چۈنكى
ئۆلگەن كىشى گۇناھتىن خالاس بولغان بولىدۇ). 8 مەسىھ بىلەن بىللە ئۆلگەن
بولساق، ئۇنىڭ بىلەن تەڭ ياشايدىغانلىقىمىزغىمۇ ئىشىنىمىز. 9 چۈنكى
مەسىھنىڭ ئۆلۈمدىن تىرىلگەندىن كېيىن قايتا ئۆلمەيدىغانلىقى، ئۆلۈمنىڭ
ئەمدى ئۇنىڭ ئۈستىدىن يەنە ھۆكۈمرانلىق قىلالمايدىغانلىقى بىزگە مەلۇم.
10 چۈنكى ئۇنىڭ ئۆلۈمى، ئۇ گۇناھنى بىر تەرەپ قىلىش ئۈچۈن پەقەت بىر
قېتىملىق ئۆلدى؛ ئۇنىڭ ھازىر ياشاۋاتقان ھاياتى بولسا، ئۇ خۇداغا يۈزلىنىپ
ياشاۋاتقان ھاياتتۇر.[76] 11 شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرمۇ ئۆزۈڭلارنى گۇناھقا
نىسبەتەن ئۆلگەن، ئەمما مەسىھ ئەيسادا بولۇپ خۇداغا يۈزلىنىپ تىرىك
دەپ ھېسابلاڭلار.
12 شۇڭا گۇناھنىڭ ئۆلىدىغان تېنىڭلاردا ھۆكۈمرانلىق قىلىشىغا يول قويماڭلار،
ئۇنىڭ رەزىل ئارزۇ-ھەۋەسلىرىگە بويسۇنماڭلار، 13 شۇنىڭدەك تېنىڭلارنىڭ ھېچ
ئەزاسىنى ھەققانىيەتسىزلىقتا قورال قىلىپ گۇناھقا تۇتۇپ بەرمەڭلار. ئەكسىچە،
ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈلگەنلەردەك، ئۆزۈڭلارنى خۇداغا ئاتاڭلار ھەمدە تېنىڭلاردىكى
ئەزالارنى ھەققانىيەتنىڭ قورالى قىلىپ خۇداغا ئاتاڭلار.
14 گۇناھ سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلارغا ھېچ ھۆكۈمرانلىق قىلمايدۇ؛ چۈنكى سىلەر
تەۋرات قانۇنىنىڭ ئاستىدا ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى ئاستىدا
ياشاۋاتىسىلەر.

ھەققانىيلىقنىڭ قۇلى بولۇش ھاياتلىق يولىدۇر

15 ئۇنداقتا، قانداق قىلىش كېرەك؟ قانۇنىنىڭ ئاستىدا ئەمەس، مېھىر-
شەپقەت ئاستىدا بولغانلىقىمىز ئۈچۈن گۇناھ سادىر قىلىۋەرسەك بولامدۇ؟

[76] «خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاۋاتقان ھاياتتۇر» ــ بۇنىڭ بەلكىم ئۈچ مەنىسى بار بولۇشى مۇمكىن: (1) خۇدانىڭ شان-شەرىپى ئۈچۈن ياشاش؛ (2) خۇداغا پۈتۈنلەي تايىنىپ ياشاش (شۇنداق قىلغاندا ئۆلۈم بولمايدۇ)؛ (3) خۇدانىڭ يېتەكچىلىكى ئاستىدا ياشاش. روسۇل بەلكىم ئىشەنگۈچىلەرنىڭ ياشاۋاتقان يېڭى ھاياتىمۇ ئۆزىنىڭ شەخسىي نىيەتلىرى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى «خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاۋاتقان» بولۇشى كېرەك، دېمەكچى بولىدۇ (11-ئايەتنى كۆرۈڭ).

ياق، ھەرگىز! 16 ئۆزلىرىڭلارنى ئىتائەتمەن قۇللاردەك بىرىگە تۇتۇپ بەرسەڭلار، شۇ كىشىنىڭ قۇلى بولغانلىقىڭلارنى بىلمەمسىلەر ــ ياكى ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدىغان گۇناھنىڭ قۇللىرى، ياكى خۇدا ئالدىدا ھەققانىيلىققا ئېلىپ بارىدىغان ئىتائەتمەنلىكنىڭ قۇللىرى بولۇشۇڭلار مۇقەررەر؟ 17 خۇداغا تەشەككۈر! بۇرۇن گۇناھنىڭ قۇلى بولغانسىلەر، بىراق مەسىھنىڭ تەلىمگە باشلىنىپ، بۇ تەلىم كۆرسەتكەن نەمۇنىگە چىن دىلىڭلاردىن ئىتائەت قىلدىڭلار. 18 سىلەر گۇناھنىڭ كۈچىدىن قۇتۇلدۇرۇلۇپ، ھەققانىيلىقنىڭ قۇللىرى بولدۇڭلار.

19 ئەتلىرىڭلار ئاجىز بولغاچقا، سىلەرگە ئىنسانچە سۆزلەۋاتىمەن[77]: ــ ئىلگىرى سىلەر تەن ئەزايىڭلارنى ناپاك ئىشلارغا ۋە ئەخلاقسىزلىققا قۇللاردەك تۇتۇپ بېرىشىڭلار بىلەن تېخىمۇ ئەخلاقسىزلىقلارنى قىلغاندەك، ئەمدى ھازىر تەن-ئەزالىرىڭلارنى پاك-مۇقەددەسلىككە باشلايدىغان ھەققانىيلىققا قۇللاردەك تۇتۇپ بېرىڭلار. 20 سىلەر گۇناھنىڭ قۇللىرى بولغان ۋاقتىڭلاردا، ھەققانىيلىقنىڭ ئىلكىدە ئەمەس ئىدىڭلار. 21 ھازىر نومۇس دەپ قارىغان بۇرۇنقى ئىشلاردىن شۇ چاغدا سىلەر زادى قانداق مېۋە كۆردۈڭلار؟ ئۇ ئىشلارنىڭ ئاقىۋىتى ئۆلۈمدۇر. 22 بىراق، ھازىر سىلەر گۇناھتىن ئەركىن قىلىنىپ، خۇدانىڭ قۇللىرى بولغان ئىكەنسىلەر، سىلەردە ئۆزۈڭلارنى پاك-مۇقەددەسلىككە ئېلىپ بارىدىغان مېۋە بار، ئۇنىڭ نەتىجىسى مەڭگۈلۈك ھاياتتۇر.

23 چۈنكى گۇناھنىڭ ئىش ھەققى يەنىلا ئۆلۈمدۇر، بىراق خۇدانىڭ رەببىمىز مەسىھ ئەيسادا بولغان سوۋغىتى بولسا مەڭگۈلۈك ھاياتتۇر.

نىكاھ مۇناسىۋىتىدىن مىسال

7

1 ئى قېرىنداشلار، مەن ھازىر تەۋرات قانۇنىنى بىلگەنلەرگە سۆزلەۋاتىمەن: سىلەر قانۇنىنىڭ پەقەت ھايات ۋاقتىدىلا ئىنسان ئۈستىگە ھۆكۈمران بولىدىغانلىقىنى بىلمەمسىلەر؟

77 «مەن ئىنسانچە سۆزلەۋاتىمەن»: 3-باب، 5-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

2 مەسىلەن، ئېرى بار ئايال، ئېرى هاياتلا بولىدىكەن، قانۇن بويىچە ئېرىگە
باغلانغان؛ لېكىن ئېرى ئۆلۈپ كەتسە، ئۆزىنى ئېرىگە باغلىغان نىكاھ قانۇنىدىن
ئازاد قىلىنىدۇ. 3 شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ ئايال ئېرى هايات ۋاقتىدا باشقا بىر ئەرگە
باغلانسا، زىناخور ئايال دەپ ئاتىلىدۇ. لېكىن ئېرى ئۆلۈپ كەتسە، ئۇ نىكاھ
قانۇنىدىن ئەركىن بولىدۇ؛ شۇ چاغدا باشقا بىر ئەرگە تەگسە، زىنا قىلغان
بولمايدۇ. 4 خۇددى شۇنىڭدەك، قېرىنداشلار، سىلەر ئەيسا مەسىھنىڭ قۇربانلىق
تېنى ئارقىلىق تەۋرات قانۇنىغا نىسبەتەن ئۆلدۈڭلار. بۇنىڭ مەقستى سىلەرنىڭ
باشقا بىرسىگە، يەنى ئۆلۈمدىن تىرىلگۈچىگە باغلىنىشىڭلار ۋە شۇنىڭ بىلەن
خۇداغا مېۋە[78] بېرىشىڭلاردىن ئىبارەتتۇر.
5 چۈنكى بىز «ئەت»نىڭ ئىلكىدە ۋاقتىمىزدا، تەۋرات قانۇنى گۇناھنىڭ
ئارزۇ-هەۋەسلىرىنى تېخىمۇ قوزغاپ، تېنىمىزدىكى ئەزالاردا ئۆلۈمگە ئېلىپ
بارىدىغان مېۋىنى چىقارغانىدى؛[79] 6 لېكىن، هازىر بىز تەۋرات قانۇنىنىڭ
ئىلكىدىن ئەركىن بولدۇق. چۈنكى ئۆزىمىزنى بوغۇپ تۇرىدىغان بۇ قانۇنغا
نىسبەتەن ئۆلگەن بولۇپ، قانۇنىنىڭ دەستۇرىنىڭ كونا يولىدا ئەمەس، بەلكى
روھنىڭ يېڭى يولىدا خۇدانىڭ قۇللۇقىدا بولىمىز.[80]

78 بىردىنبىر «ئۆلۈمدىن تىرىلگۈچى» مەسىھدۇر، ئەلۋەتتە. «خۇداغا مېۋە بېرىش»نىڭ ھەر تەرەپلىمە مەنىسى بار؛ «نىكاھنىڭ مېۋىسى» ئادەتتە بالىلار بولىدۇ؛ مەسىھكە باغلىنىشنىڭ نەتىجىسى بەلكىم باشقىلارنىڭ بىز ئارقىلىق خۇداغا ئېتىقاد باغلاپ ئۇنىڭغا پەرزەنت بولۇشىدىن ئىبارەت بولىدۇ؛ بۇ، شۈبھىسىزكى، روسۇل مۇشۇ يەردە كۆرسەتكەن «مېۋە»نىڭ بىر قىسمى. «گال.» 5:22نىمۇ كۆرۈڭ.

79 «ئەت» دېگەن سۆزنىڭ مۇشۇ يەردىكى مەنىسى توغرۇلۇق «كىرىش سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ. «تەۋرات قانۇنى گۇناھنىڭ ئارزۇ-هەۋەسلىرىنى تېخىمۇ قوزغاپ» دېگەن سۆزلەر قانۇنىنىڭ ئىنسانىنىڭ تەبىئىتىدە پەيدا قىلغان تەسىرلىرىنى كۆرسىتىدۇ. بۇنىڭ ئۈچ تەرىپى بار: (1) ئىنساننىڭ نۇرغۇن قىلمىشلىرى ئاڭسىز؛ (2) ئىنساننىڭ تەبىئىتى بەك تەتۈر بولۇپ، خۇدا بۇنى قىل دېسە، ئۇ باشقىچە قىلىدۇ؛ (3) (ئەڭ مۇھىمى) نۇرغۇن كىشىلەر شۇ گۇۋاھلىقنى بېرىدۇكى، ئۆزىنىڭ خۇدانىڭ قانۇنلىرىغا ئەمەل قىلىشقا تىرىشقانسېرى ئۆز گۇناھلىرى تېخىمۇ ئاشكارىلىنىدۇ، ھەتتا كۆپىيىپ كېتىدۇ. تۆۋەندىكى 7-25-ئايەتلەردە پاۋلۇس ئۆزىنىڭ بۇ توغرۇلۇق تەجرىبىسىنى بىز ئۈچۈن قىسقىچە بايان قىلىدۇ.

80 ئوقۇرمەن «تەۋرات قانۇنى»غا ئەمەل قىلاي دېسە، ئۇنىڭدا 613 ماددىلىق ئەمر-بەلگىلىمىنىڭ بار ئىكەنلىكىنى بىلىشى كېرەك. ئۇلارغا ئەمەل قىلىش بىرياقتا تۇرسۇن، ئۇلارنى ئېسىدە چىڭ تۇتۇشلا كۆپ ئادەملەرگە قىيىن كېلىشى مۇمكىن.

مۇقەددەس قانۇن ۋە گۇناھ

[7] ئۇنداقتا نېمە دېگۈلۈك؟ تەۋرات قانۇنىنىڭ ئۆزى گۇناھمۇ؟ ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! دەرۋەقە، قانۇننىڭ كۆرسەتمىلىرى بولمىسا، گۇناھنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمەيتتىم. قانۇن «ئەپسانىيەتچىلىك قىلما» دېمىگەن بولسا، ئەپسانىيەتچىلىكنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمىگەن بولاتتىم. [8]لېكىن گۇناھ قانۇننىڭ ئەمرى ئارقىلىق پۇرسەت تېپىپ، ئىچىمدە ھەرخىل ئەپسانىيەتچىلىكلەرنى قوزغىدى. تەۋرات قانۇنى بولمىسا، گۇناھمۇ ئۆلۈكتەك جانسىز بولاتتى. [9] بىر چاغلاردا قانۇننىڭ سىرتىدا ياشىغىنىمدا[81] ھايات ئىدىم، لېكىن قانۇن ئەمرىنى بىلىشىم بىلەنلا[82]، گۇناھمۇ جانلىنىپ، مېنى ئۆلۈمگە ئېلىپ باردى.[83] [10] ئەسلىدە كىشىگە ھاياتلىق ئېلىپ كەلسۇن دەپ بۇيرۇلغان قانۇننىڭ ئەمرى[84] ئەكسىچە ماڭا ئۆلۈم ئېلىپ كەلدى. [11] چۈنكى گۇناھ قانۇننىڭ ئەمرى بىلەن ھۇجۇم پۇرسىتىنى تېپىپ، مېنى ئازدۇردى ۋە ئەمر ئارقىلىق مېنى ئۆلتۈردى.

[12] بۇنىڭدىن قارىغاندا قانۇن ھەقىقەتەن پاك-مۇقەددەستۇر، ئۇنىڭ ئەمرىمۇ مۇقەددەس، توغرا-ئادالەتلىك ۋە ياخشىدۇر. [13] ئۇنداقتا، ياخشى بولغىنى ماڭا ئۆلۈم بولدىمۇ؟ ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! بەلكى، گۇناھنىڭ قەۋەتلا قەبىھ ئىكەنلىكى ئەمر ئارقىلىق ئوچۇق ئاشكارىلىنىشى ئۈچۈن، بۇ ياخشى ئەمرنىڭ ۋاستىسى بىلەن گۇناھ مەندە ئۆلۈم پەيدا قىلدى.

«روھ» — خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى.

[81] بۇنىڭ مەنىسى بەلكىم: «تەۋرات قانۇنىنىڭ مەندىن نېمىنى تەلەپ قىلىدىغانلىقىنى چۈشەنمەيدىغان ۋاقتىمدا،...».

[82] گرېك تىلىدا «قانۇن ئەمرى ماڭا كەلگەندىلا،...».

[83] مۇشۇ ئايەتتىكى «ئۆلۈم» شۈبھىسىزكى، روھىي جەھەتتىكى ئۆلۈمنى كۆرسىتىدۇ.

[84] مەسىلەن، تەۋرات، «قان.» 4:1نى كۆرۈڭ.

گۇناھنىڭ دەھشەتلىك كۈچى

14 تەۋرات قانۇنىنىڭ «روھقا تەۋە» ئىكەنلىكىنى بىلىمىز. بىراق مەن
بولسام «ئەتكە تەۋە»دۇرمەن[85]، دېمەك گۇناھقا قۇلدەك سېتىلغانمەن.
15 چۈنكى نېمە قىلىۋاتقىنىمنى ئۆزۈممۇ بىلمەيمەن. چۈنكى ئۆزۈم نىيەت
قىلغان ئىشلارنى قىلمايمەن؛ ئەكسىچە، نەپرەتلىنىدىغىنىمنى قىلىمەن.
16لېكىن ئەگەر ئۆزۈم خالىمىغان ئىشلارنى قىلسام، ئۆزۈم قانۇنىنىڭ ياخشى
ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلغان بولىمەن. 17 شۇنداق ئىكەن، بۇ ئىشلارنى مەن
ئەمەس، بەلكى ئىچىمدە مەۋجۇت بولغان گۇناھ قىلدۇرىدۇ. 18 ئىچىمدە، يەنى
مېنىڭ ئەتلىرىمدە ھېچ ياخشىلىقنىڭ مەۋجۇت ئەمەسلىكىنى بىلىمەن؛
چۈنكى ياخشىلىق قىلىش نىيىتىم بار بولسىمۇ، ئۇنى قىلالمايمەن. 19 شۇنىڭ
ئۈچۈن ئۆزۈم خالىغان ياخشىلىقنى قىلماي، ئەكسىچە خالىمىغان يامانلىقنى
قىلىمەن. 20 ئۆزۈم نىيەت قىلمىغان ئىشنى قىلسام، بۇنى قىلدىغان مەن
ئەمەس، بەلكى ئىچىمدە ماكان قىلغان گۇناھتۇر.
21 بۇنىڭدىن ئۆزۈمدىكى شۇنداق بىر قانۇنىيەتنى[86] بايقايمەنكى، ياخشىلىقنى
قىلماقچى بولغىنىمدا، يامانلىق ھامان ئىچىمدە ماڭا ھەمراھ بولىدۇ. 22 قەلبىمدە
خۇدانىڭ قانۇنىدىن سۆيۈنىمەن؛ 23 بىراق تېنىمدىكى ئەزالىرىمدا باشقا بىر
قانۇنىيەتنى سېزىمەن. بۇ قانۇنىيەت قەلبىمدىكى قانۇن بىلەن جەڭ قىلىپ، مېنى
تېنىمدىكى ئەزالىرىمدىكى گۇناھ سادىر قىلدۇرغۇچى قانۇنىيەتكە ئەسىر قىلىدۇ.
24 نېمىدېگەن دەردمەن ئادەممەن-ھە! ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدىغان بۇ تېنىمدىن
كىممۇ مېنى قۇتقۇزار؟ 25 رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇداغا تەشەككۈر
بولسۇن![87] شۇنداق قىلىپ، قەلبىم بىلەن خۇدانىڭ قانۇنىغا ئىتائەت قىلىمەن،
لېكىن ئەتلىرىمدە گۇناھ سادىر قىلدۇرغۇچى قانۇنىيەتكە ئىتائەت قىلىمەن[88].

---

85 «ئەتكە تەۋە» ياكى «ئەتتە بولغان» توغرۇلۇق كىرىش سۆزنى كۆرۈڭ.
86 گرېك تىلىدا «قانۇن» ۋە «قانۇنىيەت» بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
87 دېمەك، ئۇ ئۆزى قىلالمايدىغان ئىشنى خۇدا ئۆزى قىلغان؛ باشقىچە ئېيتقاندا، «رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئادەمنى قۇتقۇزىدىغان خۇداغا تەشەككۈر!».
88 تۆۋەندىكى 8-باب، 8-، 9-ئايەتنى كۆرۈڭ.

مۇقەددەس روھتىكى ھاياتلىق قانۇنىيىتى

8 [1] خۇلاسىلىساق، مەسىھ ئەيسادا بولغانلار گۇناھنىڭ جازاسىغا مەھكۇم بولمايدۇ. [2] چۈنكى مەسىھ ئەيسادا بولغان ھاياتلىقنى بەخش ئېتىدىغان روھنىڭ قانۇنىيىتى ئادەمنى گۇناھقا ۋە ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدىغان قانۇنىيەتتىن سىلەرنى[89] خالاس قىلدى. [3] چۈنكى گۇناھلىق ئەت ئېلىپ كېلىدىغان ئاجىزلىق تۈپەيلىدىن تەۋرات قانۇنى قىلالمىغاننى خۇدانىڭ ئۆزى قىلدى؛ ئۇ ئۆز ئوغلىنى گۇناھكار ئەتلىك قىياپەتتە گۇناھنى بىر تەرەپ قىلىشقا ئەۋەتىپ، ئەتتىكى مەۋجۇت گۇناھنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىۋەتتى[90]؛ [4] بۇنىڭ بىلەن مۇقەددەس قانۇننىڭ ھەققانىي تەلىپى[91] ئەتكە ئەگەشمەيدىغان، بەلكى روھقا[92] ئەگىشىپ ماڭىدىغان بىزلەردە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.

[5] چۈنكى ئەتكە بويسۇنىدىغانلار ئەتكە خاس ئىشلارنىڭ ئويىدا يۈرىدۇ؛ مۇقەددەس روھقا بويسۇنىدىغانلار بولسا، شۇ روھقا ئائىت ئىشلارنىڭ ئويىدا يۈرىدۇ. [6] ئەتتىكى ئوي-نىيەتلەر ئادەمنى ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدۇ؛ مۇقەددەس روھقا ئائىت ئوي-نىيەتلەر ھاياتلىق ۋە خاتىرجەم-ئامانلىقتۇر؛ [7] چۈنكى ئەتتىكى ئوي-نىيەتلەر خۇداغا دۈشمەنلىكتۇر؛ چۈنكى ئەت خۇدانىڭ قانۇنىغا بويسۇنمايدۇ ھەم ھەتتا ئۇنىڭغا بويسۇنۇشى مۇمكىن ئەمەس؛ [8] ئەتتە بولغانلار خۇدانى خۇرسەن قىلالمايدۇ.

[9] ئەمما سىلەرگە كەلسەك، پەقەت خۇدانىڭ روھى دەرۋەقە ئىچىڭلاردا ياشاۋاتقان بولسا، سىلەر ئەتتە ئەمەس، بەلكى روھتا ياشايسىلەر. ئەمما مەسىھنىڭ روھىغا ئىگە بولمىغان ئادەم بولسا، ئۇ مەسىھكە مەنسۇپلاردىن

[89] بەزى كونا كۆچۈرمە ئورام يازمىلاردا «مېنى» دەپ يېزىلىدۇ.

[90] «ئۆز ئوغلىنى گۇناھكار ئەتلىك قىياپەتتە گۇناھقا قۇربانلىق سۈپىتىدە...». ئەيسا مەسىھ پۈتۈنلەي ئىنسان بولدى، ئۇنىڭ تېنى بىزنىڭ تېنىمىزگە ئوخشاش، بىراق ئۇنىڭ ئېتى «گۇناھكار ئەت» ئەمەس ئىدى؛ شۇڭا پاۋلۇس ئۇنىڭ: «گۇناھكار ئەتكە ئوخشايدىغان ئەتلىك قىياپەت»لىك تەندە دۇنياغا كەلگەنلىكىنى بايان قىلىدۇ.

[91] «مۇقەددەس قانۇننىڭ ھەققانىي تەلىپى» ــ كىرىش سۆزىمىزدە «ئىشەنگۈچىلەرنىڭ تەۋرات قانۇنى بىلەن مۇناسىۋىتى توغرۇلۇق» يازغىنىمىزنى كۆرۈڭ.

[92] «روھ» ــ خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى. 6-، 13-، 23-، 26- ۋە 27-ئايەتتىمۇ شۇنداق.

ئەمەس. 10 لېكىن مەسىھ قەلبىڭلاردا بولسا، تېنىڭلار گۇناھ تۈپەيلىدىن
ئۆلۈمنىڭ ئىلكىدە بولسىمۇ، ھەققانىيلىق تۈپەيلىدىن روھىڭلار ھاياتتۇر.[93]
11 ھالبۇكى، ئۆلگەن ئەيسانى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچىنىڭ ئۆزىدىكى روھ سىلەردە
ياشىسا، مەسىھنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچى[94] قەلبىڭلاردا ياشاۋاتقان روھى
ئارقىلىق ئۆلىدىغان تېنىڭلارنىمۇ ھاياتى كۈچكە ئىگە قىلىدۇ[95].
12 شۇنىڭ ئۈچۈن، قېرىنداشلار، بىز ئەتكە قەرزدار ئەمەس، يەنى ئۇنىڭغا
ئەگىشىپ ياشاشقا قەرزدار ئەمەسمىز. 13 چۈنكى ئەتكە ئەگىشىپ
ياشىساڭلار، ھالاك بولىسىلەر[96]؛ لېكىن مۇقەددەس روھقا تايىنىپ ئەتتىكى
قىلمىشلارنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلساڭلار، ياشايسىلەر. 14 چۈنكى كىملەركى
خۇدانىڭ روھىنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشىسا، شۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ
پەرزەنتلىرىدۇر. 15 چۈنكى سىلەر قوبۇل قىلغان روھ قۇللۇققا ئائىت ئەمەس،
شۇنداقلا سىلەرنى قايتا قورقۇنچقا سالغۇچى بىرخىل روھ ئەمەس، بەلكى سىلەر
ئوغۇللۇققا[97] ئېلىپ بارىدىغان روھنى قوبۇل قىلغانسىلەر؛ ئۇ ئارقىلىق «ئاببا،
ئاتا!»[98] دەپ نىدا قىلىمىز. 16 روھ بىزنىڭ ئۆز روھىمىز بىلەن بىللە بىزنىڭ
خۇدانىڭ بالىلىرى ئىكەنلىكىمىزگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ. 17 خۇدانىڭ بالىلىرى
ئىكەنمىز، ئەمدى مىراسخورلارمۇ بولىمىز ـ خۇدانىڭ مىراسخورلىرى ھەمدە

93 دېمەك، بىرسى ئېتىقاد ئارقىلىق خۇدانىڭ ھەققانىيلىقىغا ئېرىشكەن بولسا، شۇ ھامان مەڭگۈلۈك ھايات ئۇنىڭ روھىدا باشلىنىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «ھەققانىيلىق تۈپەيلىدىن (مۇقەددەس) روھ سىلەرنىڭ ھاياتىڭلار بولدى».

94 «مەسىھنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچى» ـــ خۇدا، ئەلۋەتتە.

95 بۇ باياننى ئىككى تەرەپتە چۈشەنگىلى بولىدۇ: (1) خۇدا قىيامەت كۈنىدە بۇ دۇنيادا ئۆلىدىغان تېنىمىزنى تىرىلدۈرىدۇ؛ (2) تېنىمىز بۇ دۇنيادا گۇناھ تۈپەيلىدىن «ئۆلۈمگە مەھكۇم بولغان» (10-ئايەت)، لېكىن خۇدا بىزگە ئۆز روھى ئارقىلىق ھايات ئۆتكۈزۈپ، تېنىمىزنى كۈچەيتىپ جانلاندۇرىدۇ. بىزنىڭچە ھەر ئىككى مەنىسى توغرىدۇر.

96 گرېك تىلىدا «ئۆلىسىلەر».

97 «ئوغۇللۇققا» ـــ خۇداغا ئوغۇل بولۇشقا، دېمەك. گرېك تىلىدا بۇ سۆز ئادەتتە بىرسىنىڭ يېتىم بالىنى ئۆز ئوغلۇم دەپ قوبۇل قىلىپ بېقىۋېلىشىنى كۆرسىتىدۇ.

98 «ئاببا» ئىبرانىي تىلى بولۇپ، «سۆيۈملۈك ئاتا» دېگەن مەنىدە. «ئاببا» ھەم سۆيۈملۈك مۇناسىۋەتنى ھەم ھۆرمەتنى بىلدۈرىدۇ. پاۋلۇس ئىبرانىي تىلىدىكى بۇ سۆزنى گرېك تىلىدا سۆزلەيدىغان رىم شەھىرىدىكى ئېتىقادچىلارغا مۇشۇ يەردە تونۇشتۇرىدۇ.

مەسىھ بىلەن تەڭ مىراسخور بولىمىز ــ پەقەتلا ئۇنىڭ بىلەن تەڭ ئازاب-ئوقۇبەت تارتساقلا، ئۇنىڭ بىلەن شان-شەرەپتىن تەڭ بەھرىمەن بولىمىز.

كەلگۈسىدىكى شان-شەرەپ

18 چۈنكى مەن ھازىرقى ئازاب-ئوقۇبەتلەرنىڭ كەلگۈسىدە بىزدە
ئاشكارىلىنىدىغان شان-شەرەپلەرگە ھېچ سېلىشتۇرغۇچىلىقى يوق[99] دەپ
ھېسابلايمەن[100]. 19 چۈنكى پۈتكۈل كائىنات خۇدانىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئاشكارا
قىلىنىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتمەكتە. 20-21 چۈنكى يارىتىلغان كائىنات
خۇدانىڭ لەنىتى ئاستىدا قېلىپ، بىمەنىلىككە چۆكتۈرۈلدى. بۇ، كائىناتنىڭ
ئۆز ئىختىيارى بىلەن ئەمەس، بەلكى ئۇنى چۆكتۈرگۈچىنىڭ ئىرادىسى بىلەن
بولدى ۋە شۇنداق ئۈمىدى بىلەن بولدىكى، كائىنات ئۆزىمۇ چىرىشتىن بولغان
قۇللۇقتىن قۇتقۇزۇلۇپ، خۇدانىڭ پەرزەنتلىرىگە بېغىشلىنىدىغان شان-شەرەپكە
تەۋە بولغان ھۆرلۈككە ئېرىشتۈرۈلۈشتىن ئىبارەت ئىدى.
22 چۈنكى پۈتكۈل كائىناتنىڭ ھازىرغىچە نالە-پەرياد كۆتۈرۈپ، تۇغۇت
تولغىقىنىڭ ئازابىنى بىرلىكتە تارتىۋاتقانلىقىنى بىلىمىز. 23 يالغۇز كائىنات
ئەمەس، ھەتتا بىزمۇ، يەنى مۇقەددەس روھنىڭ تۇنجى چىقارغان مېۋىسىدىن
بەھرىمەن بولغان بىزلەرمۇ دىلىمىزدا نالە-پەرياد كۆتۈرمەكتىمىز ھەمدە خۇدانىڭ
ئوغۇللىرى سۈپىتىدە قوبۇل قىلىنىشىمىزنى[101]، يەنى تېنىمىزنىڭ نىجاتىنىڭ
ھۆرلۈككە چىقىرىلىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتمەكتىمىز[102].

---

99 گرېك تىلىدا «سېلىشتۇرۇشقا ئەرزىمەيدۇ».

100 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «بىزگە ئاشكارىلىنىدىغان...». بىراق كېيىنكى ئايەتكە قارىغاندا تەرجىمىمىز توغرىدۇر.

101 گرېك تىلىدا «ئوغۇللۇققا قوبۇل قىلىنىشىمىزنى».

102 بۇ ئايەتتىكى ئۈچ نۇقتا توغرۇلۇق توختىلىمىز: (1) «مۇقەددەس روھنىڭ تۇنجى چىقارغان مېۋىسى»؛ بۇ ئىبارىنىڭ بەلكىم ئىككى جەھەتى بار: (ئا) مۇقەددەس روھ بارلىق ئىشەنگۈچىلەردە خۇدانىڭ مېۋىسىنى، يەنى مۇھەببەت، شادلىق، خاتىرجەملىك قاتارلىقلارنى چىقىرىدۇ؛ بۇ مېۋە بولسا خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ بۇ دۇنيادا چىقارغان تۇنجى مېۋىسىدۇر ۋە شۇنداقلا ئۇنىڭ رېئاللىقىغا ئىسپات بولىدۇ (14:17نى كۆرۈڭ)؛ (ئە) ئىشەنگۈچىلەر ئۆزلىرىدە چىقىرىلغان بۇ

24 بىز ئۈمىدكە باغلانغاچقا، قۇتقۇزۇلغانىكەنمىز. لېكىن ئۈمىد قىلىنغان
نەرسە كۆرۈلگەن بولسا، ئۇ يەنە ئۈمىد بولامدۇ؟ كىممۇ كۆز ئالدىدىكى نەرسىنى
ئۈمىد قىلسۇن؟ 25 بىراق، تېخى كۆرمىگىنىمىزگە ئۈمىد باغلىغانىكەنمىز، ئۇنى
سەۋرچانلىق بىلەن كۈتۈشىمىز كېرەكتۇر.
26 شۇنىڭدەك، ئىنسانىي ئاجىزلىقىمىزدا مۇقەددەس روھ[103] كېلىپ بىزگە
ياردەم قىلىدۇ؛ چۈنكى قانداق دۇئا قىلىشىمىز كېرەكلىكىنى بىلمەيمىز. لېكىن
روھنىڭ ئۆزى ئىپادىلىگۈسىز نالە-پەرياد بىلەن بىز ئۈچۈن خۇدانىڭ ئالدىدا
تۇرۇپ دۇئا-تىلاۋەت قىلماقتا. 27 ئىنسانلارنىڭ قەلبىنى ئىنچىكىلەپ كۆزىتىپ
قارىغۇچى بولسا، مۇقەددەس روھنىڭ ئوي-نىيەتلىرىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى
بىلىدۇ؛ چۈنكى ئۇ خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە مۇقەددەس بەندىلىرى ئۈچۈن
خۇدانىڭ ئالدىدا دۇئا قىلىپ ئۆتۈنمەكتە. 28 شۇنداقلا شۇنى بىلىمىزكى،
پۈتكۈل ئىشلار خۇدانى سۆيىدىغانلارنىڭ، يەنى ئۇنىڭ مەقسەت-مۇددىئاسى
بويىچە چاقىرىلغانلارنىڭ بەخت-بەرىكىتىگە بىرلىكتە خىزمەت قىلماقتا.
29چۈنكى خۇدا ئالدىن كۆڭلىگە پۈككەن كىشىلەرنى، ئۇلارنىڭ كەلگۈسىدە ئۆز
ئوغلىنىڭ ئوبرازىغا ئوخشاش بولىدىغىنىنى، ئوغلىنىڭ نۇرغۇن قېرىنداشلىرى
ئارىسىدىكى تۇنجى ئوغلى[104] بولىدىغىنىنى ئالدىن بەلگىلىگەن. 30 ئالدىن
بېكىتكەن كىشىلەرنى ئۇ چاقىردى، چاقىرغان كىشىلەرنى ئۇ ھەققانىي
قىلدى؛ ھەققانىي قىلغانلارغا ئۇ شان-شەرەپ ئاتا قىلدى.

مېۋىدىن بەھرىمەن بولۇپ، ئۇنىڭدىن خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ كەلگۈسىدە پۈتكۈل دۇنياغا، جۈملىدىن ئۆزلىرىنىڭ ھەممىسى ئۈستىگە تولۇق ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغانلىقىغا ئىسپات ھەم كاپالەت دەپ بىلىدۇ؛ (2) «ئوغۇل سۈپىتىدە قوبۇل قىلىنىش» ــ كونا زامانلاردا مۆتىۋەر ئادەم مەلۇم نامرات ياكى «جەمئىيەتتە ئورنى يوق» بىر ياش كىشىنى بېقىۋالماقچى بولسا، جامائەتنى چوڭ سورۇنغا چاقىرىپ ئۇنى «ئۆز ئوغلۇم»، «ئۆز قىزىم» دەپ جاكارلايتتى. روسۇل خۇدامۇ كەلگۈسىدە ئالەم ئالدىدا ئىشەنگۈچىلەرنى «ئۆز ئوغلۇم» دەپ شۇنداق جاكارلايدىغانلىقىنى كۆرسەتمەكچى. (3) «تېنىمىزنىڭ نىجاتتىكى ھۆرلۈككە چىقىرىلىشى» ــ ھازىر ئىشەنگۈچىلەرگە خۇدانىڭ نىجات-ئىلتىپاتى بىلەن يېڭى روھى، يېڭى قەلبى بار؛ مەسىھ ئەيسا بىز ئۈچۈن ئېرىشكەن نىجاتتا يەنە «يېڭى تېنىمىز»مۇ بار، قىيامەت كۈنىدە ئۇنى ئۇ بىزگە بېرىدۇ.

[103] «مۇقەددەس روھ» ــ گرېك تىلىدا پەقەت «روھ».

[104] «تۇنجى ئوغۇل» بىرىنچى ئورۇندا، مۇشۇ يەردە پۈتكۈل ئالەمدە بىرىنچى ئورۇندا تۇرىدۇ، ئەلۋەتتە. «زەب.» 27:89نى كۆرۈڭ.

خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتىنىڭ كۈچلۈكلىكى

31 ئۇنداقتا، بۇ ئىشلارغا يەنە نېمە دەيلى؟ خۇدا بىز تەرەپتە تۇرغانىكەن، كىممۇ بىزگە قارشى چىقالىسۇن؟! 32 ئۆز ئوغلىنىمۇ ئايىماي، ئۇنى ھەممىمىز ئۈچۈن پىدا بولۇشقا تاپشۇرغان خۇدا، ئۇنىڭغا قوشۇپ ھەممىنى بىزگە شەرتسىز ئاتا قىلماي قالارمۇ؟ 33 كىممۇ خۇدانىڭ تاللىغانلىرى ئۈستىدىن شىكايەت قىلالىسۇن؟! خۇدا ھەققانىي قىلغان يەردە، 34 كىممۇ گۇناھقا مەھكۇم قىلالىسۇن؟ ئۆلگەن، شۇنداقلا تىرىلگەن ۋە خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا تۇرۇۋاتقان[105]، ھەمدە بىز ئۈچۈن خۇدانىڭ ئالدىدا تۇرۇپ دۇئا-تىلاۋەت قىلىۋاتقان مەسىھ شۇنداق قىلارمۇ؟! 35 كىم بىزنى مەسىھنىڭ مېھىر-مۇھەببىتىدىن ئايرىۋېتەلىسۇن؟ جاپا-مۇشەققەتمۇ، دەرد-ئەلەممۇ، زىيانكەشلىكمۇ، ئاچارچىلىقمۇ، يالىڭاچلىقمۇ، خېيىم-خەتەرمۇ ياكى قىلىچمۇ؟ 36 مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغىنىدەك: —

«سېنى دەپ كۈن بويى قىرىلماقتىمىز،
بوغۇزلىنىشنى كۈتۈپ تۇرغان قويلاردەك ھېسابلانماقتىمىز»[106].

37 بىراق بىزنى سۆيگۈچىگە تايىنىپ بۇلارنىڭ ھەممىسىدە غالىپلارنىڭ غالىپى بولماقتىمىز. 38 شۇنىڭغا قەتئىي قايىل قىلىندىمكى، مەيلى ئۆلۈم بولسۇن ھاياتلىق بولسۇن، پەرىشتىلەر بولسۇن جىن-شەيتان ھۆكۈمرانلار[107] بولسۇن، ھازىرقى ئىشلار ياكى كەلگۈسىدىكى ئىشلار بولسۇن، ھەرقانداق روھىي كۈچلەر[108] بولسۇن، 39 پەلەك بولسۇن ھاڭ بولسۇن، شۇنداقلا پۈتكۈل كائىناتتا يارىتىلغان ھەرقانداق باشقا بىر شەيئى بولسۇن، بىزنى رەببىمىز مەسىھ ئەيسادا بولغان خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتىدىن ھېچقاچان ئايرىۋەتكۈچى بولالمايدۇ.

---

105 خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا ـــ ئالەمنىڭ ئەڭ يۇقىرى جايى، ھەممىنى باشقۇرىدىغان يەر.

106 «زەب.» 44:22 — نەقىل كەلتۈرۈلگەن بۇ ئايەت بويىچە ئىشەنگۈچىلەر خۇدانىڭ يولىدا، خۇدانى دەپ كۆپ جاپا-مۇشەققەتلەرگە ۋە زىيانكەشلىككە ئۇچرىشى مۇمكىن.

107 «جىن-شەيتان ھۆكۈمرانلار» ـــ گرېك تىلىدا پەقەت «ھۆكۈمرانلار»لا دېيىلىدۇ ـــ ئىنجىلدا بۇ سۆز ئادەتتە جىن-شەيتانلارنى كۆرسىتىدۇ («ئەف.» 6:12نى كۆرۈڭ).

108 گرېك تىلىدا «كۈچلەر».

خۇدا ۋە ئۇنىڭ تاللىغىنى ئىسرائىل

9
1 مەن مەسىھتە ھەقىقەتنى سۆزلەيمەن[109]، يالغان گەپ ئېيتمايمەن،
ۋىجدانىم مۇقەددەس روھنىڭ ئىلكىدە بولۇپ ئۆزەمگە گۇۋاھلىق
قىلماقتا ــ 2 قەلبىمدە زور دەرد-ئەلەم ۋە تۈگىمەس ئازاب بار. 4-3 چۈنكى
مېنىڭ بۇرادەرلىرىم، يەنى جىسمانىي جەھەتتىكى قېرىنداشلىرىم بولغان
ئىسرائىللارنى نىجات تاپقۇزالىسام خۇدانىڭ لەنىتىگە قېلىپ مەسىھتىن
مەھرۇم قىلىنىشىمنى تىلەشكە رازى ئىدىم؛ ئۇلار ئىسرائىللار! ــ ئۇلارغا
ئوغۇللۇق ھوقۇقى[110]، خۇدانىڭ شان-شەرىپىنىڭ ئايان قىلىنىشى، ئەھدىلىرى،
تەۋرات قانۇنىنىڭ ئامانەت بولۇشى، ئىبادەت خىزمەتلىرى ۋە تەۋرات ۋەدىلىرى
نېسىۋە قىلىندى. 5 ئۇلۇغ ئىبرانىي ئاتا-بوۋىلىرى[111] ئۇلارنىڭكىدۇر؛ جىسمانىي
جەھەتتە مەسىھ ئۇلارنىڭ ئەجدادىدۇر[112]. ئۇ بارلىق مەۋجۇدات ئۈستىدىن
ھۆكۈم سۈرگۈچى، مەڭگۈ مۇبارەك خۇدادۇر. ئامىن![113]
6 ــ بىراق خۇدانىڭ ئىسرائىلغا بولغان سۆزى بىكار بولدى، دېمەيمەن؛ چۈنكى
ئىسرائىلدىن بولغانلارنىڭ ھەممىسىلا ھەقىقىي ئىسرائىل ھېسابلانمايدۇ؛ 7
شۇنىڭدەك، ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرى بولسىمۇ، ھەممىسىلا ئۇنىڭ پەرزەنتلىرى
ھېسابلانمايدۇ. چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا ئىبراھىمغا: «ئىسھاقتىن
تۆرەلگەنلەرلا سېنىڭ نەسلىڭ ھېسابلىنىدۇ»[114] ــ دېيىلگەن.

---

109 «مەسىھتە» — دېمەك، مەسىھگە مەنسۇپ بولۇپ، ئۇنىڭ يېتەكچىلىكىدە، ئۇنىڭدىن ئىلتىپات، كۈچ-قۇدرەتنى ئالغاندا.....». «كىرىش سۆز»ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

110 «ئوغۇللۇق ھوقۇقى» ــ دېمەك، مەسىھ ئارقىلىق خۇداغا ئوغۇل بولۇشتىكى ئىمتىياز.

111 دېمەك، ئىبراھىم، ئىسھاق، ياقۇپ، يۈسۈپ ۋە يەھۇدا قاتارلىقلار.

112 «جىسمانىي جەھەتتە مەسىھ ئۇلارنىڭ ئەجدادىدۇر» — دېمەك، مەسىھنىڭ تۇغۇلۇشىنىڭ روھىي جەھەتتىمۇ بار ئىدى ــ ئۇ ھەم ئىنساندىن (پاك ئىسرائىللىق قىز مەريەمدىن) ھەم مۇقەددەس روھدىن تۇغۇلغان.

113 روسۇل پاۋلۇسقا ئەڭ دەرد يەتكۈزىدىغان ئىش — مەسىھ ئىسرائىلدا تۇغۇلغان ۋە تولۇق خۇدالىق تەبىئىتى بولسىمۇ، ئىسرائىللار ئۆزلىرى ئۇنى، يەنى ئۆز مەسىھنى ھېچ تونۇمايتتى.

114 («يار.» 12:21). بۇ سۆز ئىنتايىن قىسقا بولۇپ، تولۇق مەنىسى: «مەن ساڭا ۋەدە قىلغان ئەۋلادلىرىڭ، يەنى پۈتكۈل دۇنياغا بەختىنى يەتكۈزىدىغان ئەۋلادلىرىڭ ئىسمائىلدىن ئەمەس، ئىسھاقتىنلا كېلىپ چىقىدۇ» دېگەندەك.

8 دېمەك، جىسمانىي جەھەتتىن ئىبراھىمدىن تۆرەلگەن پەرزەنتلەر خۇدانىڭ
پەرزەنتلىرى بولۇۋەرمەيدۇ، بەلكى خۇدانىڭ ۋەدىسى ئارقىلىق تۆرەلگەنلەر ئىبراھىمنىڭ
ھەقىقىي نەسلى ھېسابلىنىدۇ. 9 چۈنكى خۇدانىڭ بەرگەن ۋەدىسى مۇنداق ئىدى:
«كېلەرىيىلى مۇشۇ چاغدا قايتىپ كېلىمەن، ساراھ بىر ئوغۇلغا ئانا بولىدۇ»[115].
10 ئۇنىڭ ئۈستىگە، رىۋكاھ بىر ئەردىن، يەنى ئەجدادىمىز ئىسھاقتىن
قوشكېزەككە ھامىلىدار بولغاندا، 11-12 پەرزەنتلىرى تېخى تۇغۇلمىغاندا،
ھېچقانداق ياخشى ياكى يامان ئىشنىمۇ قىلماستا، خۇدا ئۆزىنىڭ ئادەملەرنى
تاللاشتىكى مۇددىئاسىنىڭ ئۇلارنىڭ قىلغان ئىش-ئەمەللىرىگە ئەمەس،
پەقەت چاقىرغۇچى بولغانىنىڭ[116] ئىرادىسىگە ئاساسلانغانلىقىنى كۆرسىتىش
ئۈچۈن، رىۋكاھقا: «چوڭى كىچىكىنىڭ خىزمىتىنى قىلىدۇ»[117] —
دېيىلگەنىدى. 13 خۇددى يەنە مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغىنىدەك: «ياقۇپنى
سۆيدۇم، ئەساۋدىن نەپرەتلەندىم»[118].
14 ئۇنداقتا، بۇلارغا نېمە دەيلى؟ خۇدادا ئادالەتسىزلىك بارمۇ؟ ھەرگىز يوق!
15 چۈنكى خۇدا مۇساغا مۇنداق دېگەن: —
«كىمگە رەھىم قىلغۇم كەلسە، شۇنىڭغا رەھىم قىلىمەن،
كىمگە ئىچ ئاغرىتقۇم كەلسە، شۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىمەن»[119].
16 دېمەك، بۇ ئىش ئىنساننىڭ ئىرادىسىگە ياكى ئۇلارنىڭ تىرىشچانلىقىغا
ئەمەس، بەلكى رەھىمدىللىق كۆرسەتكۈچى خۇداغا باغلىقتۇر. 17 چۈنكى
خۇدا مۇقەددەس يازمىلاردا پىرئەۋنگە[120] مۇنداق دېگەن: — «مېنىڭ سېنى

---

115 («يار.» 10:18، 14). بۇ ئايەتتە دېيىلگەن «ئوغۇل» ئىسھاق بولىدۇ.

116 «چاقىرغۇچى بولغان» — خۇدا ئۆزى، ئەلۋەتتە.

117 («يار.» 23:25). قوشكېزەكنىڭ كىچىكى ياقۇپ، چوڭى ئەساۋ بولىدۇ.

118 تەۋرات، «مال.» 1:2-3.

119 «مىس.» 19:33.

120 پىرەۋن مىسىردىكى پادىشاھ بولۇپ، ئىسرائىللارنى قۇللۇقتا سالغان. ئۇ خۇدانىڭ مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق كەلگەن پەرمانلىرىغا زور قارشىلىق كۆرسەتكەن ۋە بارغانسېرى خۇداغا قاراپ ئۆز كۆڭلىنى تاش قىلىپ ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمىغان. بىراق ئاخىر بېرىپ خۇدا ئۆزىنىڭ شان-شەرىپىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن، «مىسىردىن چىقىش»تا خاتىرىلەنگەندەك، «خۇدا پىرەۋنىنىڭ كۆڭلىنى قاتتىق قىلدى» (12:9) ۋە شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنى ئۇنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇش ئۈچۈن نۇرغۇن مۆجىزىلەرنى ياراتتى.

تىكلىشىمىدىكى مەقسەت دەل شۇكى، قۇدرىتىمنى ئۇستۇڭدە كۆرسىتىش ھەمدە نامىمنىڭ پۈتكۈل جاھانغا جاكارلىنىشى».[121]
18 دېمەك، خۇدا خالىغىنىغا رەھىم قىلىدۇ، خالىغىنىنى تاش يۈرەك قىلىدۇ.

خۇدانىڭ غەزىپى ۋە شاپائىتى

19 ئەمدى بەلكىم سەن ماڭا: «خۇدانىڭ ئىرادىسىگە ھېچكىم قارشى چىقالمايدىغان تۇرسا، ئۇنداقتا خۇدا نېمە ئۈچۈن ئىنساننى ئەيىبلەيدۇ؟» ــ دېيىشىڭ مۇمكىن.
20 بىراق، ئەي ئىنسان، خۇدا بىلەن تاكاللاشقۇدەك كىمسەن؟ قېلىپتا شەكىللەندۈرۈلگۈچى شەكىللەندۈرگۈچىگە: ــ «مېنى نېمە ئۈچۈن بۇنداق ياسىدىڭ؟» ــ دېيەلەمدۇ؟ 21 خۇمدانچىنىڭ ئوخشاش بىر كاللەك لايدىن ئېسىل ئورۇنغا ئىشلىتىدىغان قاچىمۇ، شۇنداقلا ئادەتتىكى ئورۇنغا ئىشلىتىدىغان قاچىمۇ ياساش ھوقۇقى يوقمۇ؟[122] 22 خۇدا ئۆز غەزىپىنى كۆرسىتىشنى ۋە كۈچ-قۇدرىتىنى تونۇتۇشنى نىيەت قىلغان بولسا، غەزىپىگە لايىق بولغان، ھالاكەتكە تەييارلانغان «قاچىلار»[123]غا ئادەتتىن تاشقىرى سەۋرچانلىق بىلەن كۆكسى-قارنىنى كەڭ قىلىپ كەلگەن بولسا، ئۇنىڭغا نېمە بويتۇ؟ 23-24 ــ ۋە شۇنىڭ بىلەن ئۆزىنىڭ رەھىم-شەپقىتىنىڭ نىشانى قىلغان ۋە شان-شەرەپكە مۇيەسسەر بولۇشقا ئالدىنئالا تەييارلىغان «قاچىلار»دا، يەنى ئۆزى يەھۇدىيلار ئارىسىدىنلا ئەمەس، بەلكى ئەللەر ئارىسىدىنمۇ چاقىرغان بىزلەردە شان-شەرىپىنىڭ چەكسىزلىكىنى نامايان

121 «مىس.»، 16:9.
122 «ئېسىل ئورۇنغا ئىشلىتىدىغان قاچىمۇ... ئادەتتىكى ئورۇنغا ئىشلىتىدىغان قاچىمۇ...» ــ مەسىلەن، بىر قاچىدا ئۆيي خوجايىنى شاراب ئىچىدۇ، باشقا بىر قاچىغا بالىنىڭ تەرەتلىرى ئېلىنىدۇ. ئىككىسىنىڭ ئۆز ئىشلىتىش ئورنى بار، بىراق بۇلارنىڭ بىرى «ئېسىل» بىرى «ئادەتتىكى» دەپ ھېسابلىنىدۇ.
123 ياكى «ئۆزلىرىنى ھالاكەتكە تەييارلىغان قاچىلار».

قىلىش ئۈچۈن شۇنداق قىلىشنى خالىغان بولسا، بۇنىڭغا نېمە بوپتۇ؟[124]
25 بۇ خۇددى خۇدانىڭ ھوشىيا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئېيتقىنىدەك: ــ
«ئەسلى خەلقىم ھېسابلانمىغان خەلقنى خەلقىم،
ئەسلى سۆيمىگەنلەرنى سۆيگەنلىرىم دەيمەن»[125]؛
26 ۋە يەنە: ــ «بۇرۇن ئۇلارغا: «سىلەر مېنىڭ خەلقىم ئەمەسسىلەر» دېيىلگەن جايدا،
كەلگۈسىدە دەل شۇ جايدا ئۇلارغا «تىرىك خۇدانىڭ ئوغۇللىرى!» دېگەن نام بېرىلىدۇ»[126].
27 يەشايا پەيغەمبەرمۇ ئىسرائىل توغرۇلۇق مۇنداق جاكارلىغانىدى: ــ
«ئىسرائىللارنىڭ سانى دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك كۆپ بولسىمۇ، لېكىن پەقەت بىرلا «قالدى» قۇتقۇزۇلىدۇ؛ 28 چۈنكى، پەرۋەردىگار ئۆز ئىشىنى تۈگىتىۋېتىپ، ھەققانىيلىق بىلەن تېزدىن ئۇنى ئىجرا قىلىدۇ؛ چۈنكى ئۇ يەر يۈزىدە ھۆكۈمىنى تەلتۆكۈس ۋە تېز ئىجرا قىلىدۇ»[127].
29 يەشايا پەيغەمبەر يەنە ئالدىن ئېيتقىنىدەك: ــ «ئەگەر ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار بىزگە بىر نەسىل قالدۇرمىغان بولسا، سودوم شەھىرىدەك، گوموررا شەھىرىدەك يوقالغان بولاتتۇق»[128].

---

124 ئوقۇرمەنلەر دىققەت قىلسا بىلىدۇكى، پاۋلۇس ئۆزىنىڭ مۇھىم سوئالىغا جاۋاب بەرمەيدۇ. سوئالنىڭ ئومۇمىي شەكلى: «خۇدا شۇنداق قىلىشنى خالىغان بولسا ئەمدى بىزنىڭ قانداقمۇ ئۇنىڭ بىلەن تاكاللىشىش ھوقۇقىمىز بار؟» دېگەندەك. ئەينى ئەھۋال ئۇنىڭ دېگىنىدەك بولسۇن ياكى بولمىسۇن، بۇ بىزنىڭ ئىشىمىز ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭكىدۇر. بىزگە نىسبەتەن ئەڭ مۇھىمى شۇكى، گۇناھىمىزدىن قۇتۇلۇشنى خالىساقلا، خۇدا ئۆزى مەسىھنىڭ قۇربانلىقى ئارقىلىق تەييارلىغان توۋا قىلىش ئېتىقادلىق يولىنى ئالدىمىزغا ئوچۇق قىلدى.
125 «ھوش.» 2:23.
126 «ھوش.» 1:10.
127 «يەش.» 10:22-23. بەزى كونا كۆچۈرمە يازمىلاردا يەشايانىڭ بېشارىتى سەل قىسقىراق: «پەرۋەردىگار بۇ يەر يۈزى ئۈستىدىن چىقارغان ھۆكۈمىنى تەلتۆكۈس ۋە تېز ئىجرا قىلىدۇ» دەپ نەقىل كەلتۈرۈلىدۇ.
128 «يەش.» 1:9. ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە باركى، خۇدا سودوم ۋە گوموررا شەھەرلىرىنى رەزىللىكى تۈپەيلىدىن ئۈستىگە ئوت ۋە گۈڭگۈرت ياغدۇرۇپ يوقاتقان («يار.» 19-باب).

ئىسرائىللارنىڭ پۇتلىشىپ كېتىشى

30 ئۇنداقتا، بۇلارغا نېمە دېيىشىمىز كېرەك؟ ھەققانىيلىققا ئىنتىلمىگەن ئەللىكلەر[(129)] ھەققانىيلىققا، يەنى ئېتىقادقا ئاساسلانغان بىرخىل ھەققانىيلىققا ئېرىشتى. 31 لېكىن ئىسرائىل ھەققانىيلىقنى كۆرسەتكەن تەۋرات قانۇنغا ئىنتىلگىنى بىلەن قانۇننىڭ تەلىپىگە يېتەلمىدى.
32 نېمە ئۈچۈن؟ چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەققانىيلىققا ئىنتىلىشى ئېتىقاد بىلەن ئەمەس، بەلكى «ساۋابلىق ئىشلار»[(130)] بىلەن ئىدى. ئۇلار «پۇتلىكاشاڭ تاش»قا پۇتلىشىپ يىقىلىپ چۈشتى؛ 33 خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:

«خەلقنى پۇتلىشىدىغان پۇتلىكاشاڭ تاشنى،
ئادەمنى يىقىتىدىغان قورام تاشنى زىئونغا[(131)] قويدۇم،
ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغۇچى ھەرگىز يەرگە قارىتىلىپ قالماس»[(132)].

10

1 قېرىنداشلار، يۈرەك ئىنتىزارىم، شۇنداقلا خۇداغا يېلىنىشىم ئىسرائىللارنىڭ قۇتقۇزۇلۇشى ئۈچۈندۇر. 2 چۈنكى شۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، ئۇلارنىڭ خۇداغا ھەقىقەتەنمۇ قىزغىن ئىنتىلىشى بار، بىراق ئۇلارنىڭ ئىنتىلىشى ھەقىقىي بىلىم ئۈستىگە قۇرۇلغان

---

129 «ئەللىكلەر» ــ يەنى «يەھۇدىي ئەمەسلەر».
130 «ساۋابلىق ئىشلار». ئوقۇرمەنلەرگە مۇشۇ مەكتۇپتىن ھازىر ئايان بولىدۇكى، خۇدا ئالدىدا بىزگە ھېچ ئىش «ساۋاب» ھېسابلانمايدۇ؛ ھەققانىيلىق پەقەت ئۇ ئەۋەتكەن مەسىھكە باغلىغان ئېتىقادتىن كېلىدۇ. شۇڭا «ساۋابلىق ئىشلار» («خۇدا بۇ ئىشلار ئارقىلىق ماڭا ساۋاب قوشۇپ بېرىدۇ» دېگەن مەنىدە چۈشەنگەن بولساق) خۇدا ئالدىدا قەتئىي مەۋجۇت ئەمەستۇر.
131 «زىئون» ــ يېرۇسالېمنىڭ ياكى ئىسرائىلنىڭ بىر شېئىرىي نامى.
132 بېشارەت «يەش.» 14:8، 16:28. ئوقۇرمەن بۇ ئايەتلەرنى ئۆزى ئوقۇسا ئۇنىڭدىن بۇ تاشنىڭ ئەيسا مەسىھنىڭ ئىكەنلىكىنى كۆرەلەيدۇ. ئۇنى قوبۇل قىلمىغانلار ھەققانىيلىققا ئېرىشمەيدۇ؛ ئۇنى قوبۇل قىلغانلار ھەققانىي قىلىنىپ تىك تۇرىدۇ.

ئەمەس[133]. 3 چۈنكى ئۇلار خۇدانىڭ ھەققانىيلىقىنى بىلمىگەچكە، ئۇنىڭ ئورنىغا ئۆزلىرىنىڭ ھەققانىيلىقىنى تىكلەشكە تىرىشىپ، خۇدانىڭ ھەققانىيلىقىغا بويسۇنمىدى. 4 چۈنكى تەۋرات قانۇنىنىڭ نىشان-مەقستى مەسىھنىڭ ئۆزىدۇر[134]؛ شۇنىڭ بىلەن ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ ھەربىرى ئۈچۈن ھەققانىيلىق بار بولىدى.

5 چۈنكى تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشتىن كەلگەن ھەققانىيلىق ھەققىدە مۇسا پەيغەمبەر مۇنداق يازغان: «قانۇننىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلغانلار شۇ ئىشلىرىدىن ھاياتلىق تاپىدۇ»[135].

6 لېكىن ئېتىقادتىن بولغان ھەققانىيلىق مۇنداق دەيدۇ: ــ «كۆڭلۈڭدە: ــ «كىم ئاسمانغا چىقار؟»» (يەنى «كىم مەسىھنى ئاسماندىن ئېلىپ چۈشۈرەر؟») 7 ۋە ياكى «ھاڭ تېگىگە كىم چۈشەر؟» (يەنى «مەسىھنى ئۆلۈمدىن كىم قايتۇرار؟») ــ دېمىگىن»[136].

---

133 «ھەقىقىي بىلىمگە ئۇستىگە قۇرۇلغان ئەمەس» — يەھۇدىيلارنىڭ كۆپ دىنىي مەزھەپدىكىلەرگە نىسبەتەن ئەڭ مۇھىم ئىش تەۋرات قانۇنى ئۇستىدىكى «بىلىم» ۋە «بىلىم ئاشۇرۇش» ئىدى. شۇنىڭ بىلەن پاۋلۇسنىڭ بۇ سۆزى ئىشەنمىگەن يەھۇدىيلارغا بەك ئېغىر كېلىشى مۇمكىن ئىدى.

134 «تەۋرات قانۇنىنىڭ نىشان-مەقستى مەسىھنىڭ ئۆزىدۇر». گرېك تىلىدا «نىشان-مەقسەت» دېگەننىڭ «خاتىمە» دېگەن يەنە بىر مەنىسىمۇ بار. دېمەك، ئايەتنىڭ مەنىسى: (1) خۇدانىڭ تەۋرات قانۇنىدا بولغان مەقستى ئىنسانغا ئۆز گۇناھىنى تونۇتۇپ، مەسىھنىڭ قۇتقۇزۇشىغا موھتاج بولغانلىقىنى بىلدۈرۈشتىن ئىبارەت ئىدى؛ شۇڭا خۇدا قانۇننى بەرگەن ۋاقتىدا مەسىھنىڭ دۇنياغا كېلىشىنى كۆزلىگەنىدى؛ (2) مەسىھ ئۆزى تەۋرات قانۇنىنى مۇكەممەل ئەمەلگە ئاشۇردى، جۇملىدىن تەۋرات قانۇنى تەلەپ قىلغان، شۇنداقلا بېشارەت بەرگەن گۇناھنى يۇيىدىغان قۇربانلىقنى قىلدى؛ (3) مەسىھ تەۋرات قانۇنىنى تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرغاندىن كېيىن، ئېتىقاد قىلغۇچىلار ئۈچۈن ئۇنىڭ ھېچ تەلىپى قالمىدى (4:7نى كۆرۈڭ). مەزكۇر ئايەت بۇ مەنىلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

135 «لاۋ.» 5:18 ۋە يەنە «قان.» 1:4، 24:6.

136 نەقىل كەلتۈرۈلگەن ئىككى ئايەت: ــ «قان.» 12:30-13.

بۇ سىرلىق گەپلەرنىڭ ئاجايىب مەنىلىرى بەلكىم مۇنداق: (1) «كىممۇ ئاسمانغا چىقار؟» — «كىممۇ خۇدانىڭ ئاسمان پەلەكتەك يۇقىرى تەلەپ قىلغان ھەققانىيلىقىغا يېتەلىسۇن؟» دېگەنلىكتۇر. لېكىن ئەگەر بىرسى: «ھەققانىيلىقىم مۇكەممەل، «ئاسمانغا چىققاندەكمەن»» دېگەن بولسا، بۇ دېگىنى «مەن مەسىھكە ئوخشاش ھەققانىي» دېگەنگە باراۋەر بولۇپ، خۇدانىڭ

8 ئەمدى شۇ ھەققانىيلىق نېمە دەيدۇ؟ ــ «سۆز-كالام ساڭا يېقىندۇر،
تىلىڭدا ۋە دىلىڭدىدۇر!»[137] ــ بۇ سۆز-كالام دەل بىز جاكارلايدىغان ئېتىقادنىڭ
سۆزىدۇر. 9 دېمەك، «ئەيسانىڭ رەب ئىكەنلىكىنى ئاغزىڭ بىلەن ئېتىراپ
قىلساڭ ۋە قەلبىڭدە خۇدانىڭ ئۇنى ئۆلۈكلەر ئارىسىدىن تىرىلدۈرگەنلىكىگە
ئىشەنسەڭ، قۇتقۇزۇلىسەن»! 10 چۈنكى ئىنسان قەلبىدە ئېتىقاد قىلىش
بىلەن ھەققانىي قىلىنىدۇ، ئېغىزىدا ئېتىراپ قىلىش بىلەن نىجاتقا ئېرىشىدۇ.
11 مۇقەددەس يازمىلاردا دېيىلگەندەك: «ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغۇچىنىڭ ھەربىرى
ھەرگىز يەرگە قارىتىلماس»[138]. 12 چۈنكى بۇ جەھەتتە يەھۇدىيلار بىلەن
گرېكلارنىڭ پەرقى يوق[139]؛ ھەر ئىككىسىنىڭ رەببى ھەممىنىڭ رەببىدۇر ۋە
ئۆزىگە نىدا قىلغانلارنىڭ ھەممىسىگە مول بايلىقلىرىنى ئايىمايدۇ. 13 چۈنكى:
«كىمدىكىم رەبنىڭ نامىنى چاقىرىپ نىدا قىلسا قۇتقۇزۇلىدۇ»[140].
14 لېكىن رەبگە ئىشەنمىگەن كىشى قانداقمۇ ئۇنىڭغا نىدا قىلالىسۇن؟
ئۇ توغرۇلۇق ئاڭلىمىغان كىشى قانداقمۇ ئۇنىڭغا ئىشەنسۇن؟ خۇش خەۋەر
جاكارلىغۇچى بولمىسا، ئۇلار ئۇنى قانداقمۇ ئاڭلىيالىسۇن؟ 15 شۇ جاكارلىغۇچىلار
ئەۋەتىلمىگەن بولسا، خۇش خەۋەرنى قانداقمۇ يەتكۈزەلىسۇن؟ مۇقەددەس

مەسىھتە كۆرسەتكەن مۇكەممەل ھەققانىيلىقىغا ئاھانەت قىلغان بولىدۇ. بۇنداق دېيىشى بەرىبىر مەسىھنى ئۆزىنىڭ پەسكەش «ھەققانىيلىقى»نىڭ دەرىجىسىگە چۈشۈرۈپ، «مەسىھنى ئاسماندىن چۈشۈرمەكچى» بولغىنى. (2) «كىممۇ ھاڭنىڭ تېگىگە چۈشەر؟» دېيىشى، بىر كىشى ئۆز گۇناھىنىڭ بەدىلىنى تۆلىمەكچى بولۇپ دوزاختا بىر مەزگىل تۇرسام ئاندىن گۇناھىمدىن خالاس بولىمەن» دېمەكچى بولغىنى؛ بۇ، مەسىھنىڭ ئۆلۈمدە گۇناھىمىز ئۈچۈن جازا تارتىپ بەدەل تۆلىشىنىڭ ماڭا (شۇنداقلا ھېچكىمگە) كېرىكى يوق؛ مۇشۇنداق دېگەن كىشى «مەسىھنى ئۆلۈمدىن كىم قايتۇرار» دېگەن بولىدۇ، يەنى «مەسىھنى ئۆلۈم يولىدىن قايتۇرۇش كېرەك، ئۇنىڭ ئۆلۈشى كېرەكسىز، ئەخمىقانە ئىشتۇر» دېگۈچى بولىدۇ.

يىغىپ ئېيتقاندا، ھېچكىم ئۆزىگە تايىنىپ خۇدانىڭ مۇكەممەل ھەققانىيلىقىغا يېتەلمەيدۇ؛ ھېچكىم ئۆز گۇناھى ئۈچۈن ئۆزى بەدەل تولىيەلمەيدۇ.

137 «قان.» 14:30.

138 «يەش.» 16:28.

139 دېمەك، «بۇ جەھەتتە (مەسىھ ئارقىلىق نىجاتقا ئېرىشىشتە) يەھۇدىيلار بىلەن يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ پەرقى يوق».

140 تەۋرات، «يو.» 32:2.

يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: «ئامان-خاتىرجەملىك توغرۇلۇق خۇش خەۋەرنى، بەخت-سائادەت توغرۇلۇق خۇش خەۋەرنى يەتكۈزگەنلەرنىڭ ئاياغلىرى نېمىدېگەن گۈزەل-ھە!»[141].
16 بىراق، خۇددى يەشايا پەيغەمبەرنىڭ «ئى پەرۋەردىگار، بىزنىڭ خەۋىرىمىزگە كىممۇ ئىشەندى؟»[142] دېگىنىدەك ھەممە ئادەم خۇش خەۋەرگە ئىتائەت قىلغان ئەمەس. 17 شۇڭا ئېتىقاد خەۋەرنى ئاڭلاشتىن كېلىدۇ ۋە شۇ خەۋەر مەسىھ توغرۇلۇق سۆزدە ئاڭلىتىلىدۇ[143].
18 لېكىن شۇنى سورايمەنكى، ئۇلار[144] شۇ خەۋەرنى ئاڭلىمىغانمىدۇ؟ ئەلۋەتتە ئاڭلىدى: ــ «ئۇلارنىڭ ساداسى پۈتكۈل دۇنياغا،
سۆزلىرى يەر يۈزىنىڭ قەرلىرىگە يەتتى»[145].
19 يەنە شۇنى سورايمەنكى، ئىسرائىللار شۇ خەۋەردىن ۋاقىپ بولمىغانمىدۇ؟ ئالدى بىلەن، مۇسا ئىسرائىلغا مۇنداق بېشارەت بەرگەن: ــ
««ھېچ خەلق ئەمەس» بولغان بىر خەلق ئارقىلىق سىلەردە ھەسەت قوزغايمەن،

141 «يەش.» 52:7، «ناھ.» 1:15. مەنىسى بەلكىم «خۇش خەۋەر يەتكۈزگەنلەر كەلگەندەك ۋاقتىدا كەلگەن!» دېگەننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
بەزى كونا كۆچۈرمە يازمىلاردا «بەخت-سائادەت توغرۇلۇق خۇش خەۋەرنى...» دېگەن سۆزلەر تېپىلمايدۇ.
142 «يەش.» 53:1.
143 بەزى كونا كۆچۈرمە يازمىلار: «خۇدانىڭ سۆزىدە ئاڭلىتىلىدۇ» دېيىلىدۇ.
144 بەزى ئالىملار «ئۇلار»نى ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. لېكىن كېيىنكى ئايەت ئالاھىدە ئىسرائىللارنىڭ «ئاڭلىشى» توغرۇلۇق بولغاچقا، «ئۇلار»نى دۇنيادىكى بارلىق ئادەملەر، يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەرنىمۇ كۆرسەتسە كېرەك، دەپ قارايمىز. بۇ ئايەتنى شۇنداق چۈشىنىمىزكى، «ھەممە ئادەم ئاڭلىغان؛ شۇڭا، يەھۇدىي خەلقىمۇ چوقۇم ئاڭلىغان».
145 «زەب.» 19:4. زەبۇردىكى بۇ سۆزلەر ئەسلى ئاسماندىكى نۇرلۇق جىسىملار خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقىنى بارلىق ئالەمگە ئېپادىلىگەنلىكى توغرۇلۇق ئىدى. روسۇل پاۋلۇس بۇ سۆزنى نەقىل كەلتۈرۈپ ئىنجىلدىكى خۇش خەۋەر دۇنيادىكى ھەر يەرلەرگە يورۇتۇلۇپ تارقىتىلماقتا، دېمەكچى.

نادان بىر خەلق ئارقىلىق غەزىپىڭلارنى قوزغايمەن»[146].
20 كېيىن، يەشايا پەيغەمبەر ئىنتايىن يۈرەكلىك ھالدا شۇ بېشارەتنى
بېرىپ: ــ
«ئۆزۈمگە ئىنتىلمىگەنلەرگە ئۆزۈمنى تاپقۇزدۇم،
مېنى سورىمىغانلارغا ئۆزۈم كۆرۈندۇم»[147] ــ دېدى.
21 لېكىن، ئۇ ئىسرائىللار ھەققىدە: ــ
«مەن كۈن بويى بۇ ئىتائەتسىز ۋە تەرسا خەلققە قوللىرىمنى ئۇزىتىپ
ئىنتىلىپ كەلدىم!»[148] ــ دەيدۇ.

خۇدانىڭ ئىسرائىل توغرۇلۇق مەقسىتىنىڭ ئاخىرىدا ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى

11

1 ئۇنداقتا، شۇنى سورايمەنكى: ــ خۇدا ئۆز خەلقىدىن ۋاز
كەچتىمۇ؟ ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! مەنمۇ ئىبراھىم ئەۋلادىدىن،
بىنيامىن قەبىلىسىدىن بولغان بىر ئىسرائىلغۇ!
2 خۇدا ئالدىن كۆڭلىگە پۈككەن ئۆز خەلقىدىن[149] ۋاز كەچكىنى يوق.
مۇقەددەس يازمىلاردا ئىلياس پەيغەمبەر ھەققىدە نېمە دېيىلگەنلىكى سىلەرگە

---

146 «قان.» 21:32. دېمەك، باشقا ئەللەر ئاڭلىغان، قوبۇل قىلغان يەردە، ئىسرائىل چوقۇم چۈشەنگەن. ئىسرائىللار ئەسلى «نادان، بىلىمسىز، خۇداسىز» دەپ ھېسابلىغان يەھۇدىي بولمىغان ھەرقايسى يات مىللەتتىن بولغان ئىشەنگۈچى كىشىلەرنىڭ خۇش خەۋەرگە ئىشەنگەچكە «خۇدانىڭ يېڭى خەلقى» بولغانلىقىنى، ئۇلارنىڭ بەختىنى كۆرۈپ ھەسەت قىلىدۇ، ھەتتا ئۇلارغا غەزەپلىنىدۇ. مۇسا پەيغەمبەرنىڭ «ھېچ خەلق ئەمەس» دېگەن سۆزى كەلگۈسى زاماندا ھاسىل قىلىنىدىغان مەسىھنىڭ جامائىتىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى ھەرقايسى مىللەتلەردىن كەلگەچكە، بىرىنچىدىن ئۇلار «بىر خەلق» ياكى «بىر ئەل» بولالمايدۇ؛ ئىككىنچىدىن، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا يەھۇدىيلار كۆپ بولمايدۇ. ئۇلار ھەرخىل كىشىلەردىن تەركىب تاپقاچقا، يەھۇدىيلار ئۇلارنى «بىر خەلق» ياكى «بىر ئەل» ھېسابلىمايدۇ ھەم «ھېچ خەلق ئەمەسلەر» دەپ قارايدۇ.

147 «يەش.» 1:65

148 «يەش.»، 2:65

149 «خۇدا ئالدىن خۇدا ئالدىن كۆڭلىگە پۈككەن (بىلگەن) خەلقى» ــ بەلكىم: «خۇدا ھەممىدىن بۇرۇن ئۆز خەلقى بولۇش ئۈچۈن تاللىغان خەلق» دېگەن مەنىدە.

ئايان ئەمەسمۇ؟ ئۇ ئىسرائىللاردىن ئازار چېكىپ خۇداغا يېلىنىپ: ــ 3 «ئى
پەرۋەردىگار، ئۇلار سېنىڭ پەيغەمبەرلىرىڭنى ئۆلتۈرۈشتى، قۇربانگاھلىرىڭنى
چېقىشتى. پەقەت ئۆزۈم يالغۇزلا قالدىم، ئۇلار يەنە مېنىڭمۇ جېنىمنى ئالماقچى
بولۇشۇۋاتىدۇ»، دېگەن. 4 خۇدانىڭ ئۇنىڭغا قايتۇرغان كالامى قانداق بولدى؟ ئۇ:
«بائالغا تىز پۈكمىگەن يەتتە مىڭ ئادەمنى ئۆزۈمگە ئېلىپ قالدىم» ــ دېگەن[150].
5 خۇددى شۇنىڭدەك، بۈگۈنكى كۈندىمۇ خۇدانىڭ شاپائىتى بىلەن
ئىسرائىلدىن ئۆزى تاللىغان بىر «قالدى» بار. 6 ئۇلارنىڭ تاللىنىشى شاپائەت
بىلەن بولغان بولسا، ئۇنداقتا ئۆزلىرىنىڭ ئەجىر-ئەمىلى بىلەن بولغان ئەمەس.
ئەمەللەردىن بولغان بولسا، شاپائەت شاپائەت بولماي قالاتتى[151].
7 نەتىجىدە قانداق بولدى؟ ئىسرائىللار ئىزدىگىنىگە ئېرىشەلمىدى،
لېكىن ئۇلاردىن تاللانغانلار[152] ئېرىشتى. قالغانلارنىڭ بولسا، كۆڭۈللىرى
بىخۇدلاشتۇرۇلدى. 8 خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغىنىدەك: ــ

«خۇدا ئۇلارنىڭ روھ-قەلبىنى غەپلەتكە سالدى،
بۈگۈنگە قەدەر كۆزلىرىنى كۆرمەس،
قۇلاقلىرىنى ئاڭلىماس قىلدى»[153].

9 شۇنىڭدەك داۋۇت پەيغەمبەرمۇ مۇنداق دېگەن:

«ئۇلارنىڭ داستىخىنى ئۆزلىرىگە قاپقان ۋە تۇزاق بولۇپ،
ئۇلارنى پۇتلاشتۇرۇپ، قىلمىشلىرىنى ئۆز بېشىغا چۈشۈرسۇن!

---

150 (تەۋرات، «1پاد.»، 10:19، 14نى كۆرۈڭ) «بائال» بىر بۇت ئىدى. «7000 ئادەم»، ئەر كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ.

151 خۇدا تەۋراتتىكى بىرنەچچە يەرلەردە «سەن ئىسرائىلنى شاپائىتىم بىلەن تاللىغانمەن» دېگەنىدى (مەسىلەن، «قان.» 7:7نى كۆرۈڭ). مۇشۇ يەردە روسۇل پاۋلۇس: خۇدا شاپائىتى بويىچە ئىسرائىللار ئىچىدىن «بىر قالدى»نى تاللىغان، دەيدۇ. ئىنسان خۇدانىڭ ياردىمىگە ئېرىشىشكە پۈتۈنلەي لاياقەتسىز تۇرۇپ، ئۇنىڭدىن مەدەتكە ئېرىشسە، مانا بۇ «خۇدانىڭ شاپائىتى» بولىدۇ. خۇدا ئىسرائىللارنى ئۇلارنىڭ مەلۇم بىر ياخشى ياكى ئۇلۇغ ئەمەلىگە قاراپ تاللىغان بولسا، ئۇنداقتا خۇدانىڭ تاللىشى «شاپائەت»تىن بولمىغان بولاتتى.

152 دېمەك، ئىسرائىللار ئىزدىگەن ھەقىقانىيلىققا ھەممىسىلا ئېرىشەلمىگەن ئەمەس؛ ئۇلارنىڭ ئىچىدىن خۇدانىڭ شاپائەتى بىلەن خۇدا تاللىغان «قالدى»لار ھەققانىيلىققا ئېرىشكەن.

153 «قان.» 4:29 ھەم «يەش.» 10:29.

10 كۆزلىرى قاراڭغۇلىشىپ، كۆرەلمىسۇن؛
بەللىرىنى مەڭگۈ رۇسلاتماي پۈكۈلدۈرگەيسەن!»[154]

11 ئۇنداقتا، شۇنىمۇ سورايكى: ئىسرائىللار يىقىلىپ قايتىدىن
تۇرغۇزۇلماسلىقتا پۈتلاشقانمۇ؟
ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! لېكىن ئۇلارنىڭ تېيىلىپ ئىتائەتسىزلىك
قىلغانلىقىدىن نىجات يات ئەللىكلەرگە يەتكۈزۈلدى. بۇنىڭدىن مەقسەت
ئىسرائىللارنى ھەسەتكە قوزغاشتىن ئىبارەتتۇر[155].
12 ئەمدى ئۇلارنىڭ تېيىلىپ ئىتائەتسىزلىك قىلىشى دۇنياغا ئاسايىشلىق
بەخش ئەتكەن بولسا، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ زىيان تارتقىنى ئەللەرنى[156]
بېيىتقان بولسا، ئۇنداقتا كەلگۈسىدە ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ تولۇق نىجاتلىقىقا
ئېرىشىشى دۇنياغا تېخىمۇ زور بەخت ئېلىپ كەلمەمدۇ؟!

يەھۇدىي ئەمەسلار تەكەببۇرلاشماسلىقى كېرەك

13 ئەمدى سىلەر ئەللىكلەرگە[157] سۆزلەۋاتىمەن؛ مەن ئەللىكلەرگە
روسۇل سۈپىتىدە بېكىتىلگەندىن كېيىن[158]، ۋەزىپەمنى شان-شەرەپلىك
دەپ ئۇلۇغلايمەنكى، 14 جانجىگەرلىرىم بولغانلارنىڭ[159] ھەسىتىنى قوزغاپ،

154 «زەب.» 69:22-23. بۇ، داۋۇت پەيغەمبەرنىڭ شۇنداقلا خۇدانىڭ سۆزى، داۋۇتنىڭ (ۋە شۇنداقلا مەسىھنىڭ) دۈشمەنلىرى توغرۇلۇق ئېيتىلغان. بۇ 69-كۈينىڭ ھەممىسى مەسىھ توغرۇلۇق بېشارەتتۇر.

155 يۇقىرىدا ئىزاھاتتا دېگىنىمىزدەك، ئىسرائىللار مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان «يات ئەللەر»نىڭ بەختىنى كۆرۈپ ھەسەت قىلىدۇ.

156 «ئەللەر» ــ يەھۇدىي ئەمەسلەر، «يات ئەللەر».

157 «سىلەر ئەللىكلەرگە» ــ دېمەك، «سىلەر يەھۇدىي ئەمەس بولغانلارغا».

158 ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە باركى، خۇدا روسۇل پاۋلۇسنى (گەرچە ئۇ «يەھۇدىيلارنىڭ يەھۇدىيسى» بولسىمۇ) يەھۇدىي ئەمەس بولغان ئەل-مىللەتلەرگە خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشكە ئالاھىدە ئەۋەتكەن.

159 «جانجىگەرلىرىم بولغانلار» گرېك تىلىدا «مېنىڭ ئەتلىرىم بولغانلار» ــ ئۆزىنىڭ يەھۇدىي خەلقىنى كۆرسىتىدۇ.

ئۇلارنىڭ بەزىلىرىنى قۇتۇلدۇرارمەنمىكىن دېگەن ئۈمىدتە بولىمەن. [15] چۈنكى ئۇلارنىڭ تاشلىۋېتىلگەنلىكىنىڭ نەتىجىسى دۇنيادىكى ئەللەرنى خۇدا بىلەن ئىناقلاشتۇرۇش بولسا، ئۇنداقتا ئۇلارنىڭ قوبۇل قىلىنىشى ئۆلۈمدىن تىرىلىش بولماي نېمە؟

[16] ھوسۇلدىن تۇنجى بولۇپ چىققان خېمىردىكى كاللەك مۇقەددەس ھېسابلانسا، پۈتۈن خېمىر مۇقەددەس دەپ ھېسابلىنىدۇ[160]. دەرەخنىڭ يىلتىزى مۇقەددەس بولسا، شاخلىرىمۇ مۇقەددەس بولىدۇ.
[17] زەيتۇن دەرىخىنىڭ بىرنەچچە شېخى دەرۋەقە سۇندۇرۇۋېتىلگەندى، ۋە سەن ياۋا زەيتۇن كۆچىتى بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئورنىغا ئۇلاندىڭ[161]. مانا ئەمدى دەرەخ يىلتىزىدىن ئۇزۇقلۇق ئېلىپ، مول شىرنىسىدىن بەھرىمەن بولغۇچى بولغانىكەنسەن،[162]. [18] ئەمدى سۇندۇرۇۋېتىلگەن ئاشۇ شاخلاردىن ئۆزۈڭنى ئۈستۈن قىلىپ ماختانما. ماختانساڭ، شۇنى ئۇنتۇمىغىنكى، سەن يىلتىزنى ئەمەس، يىلتىز سېنى كۆتۈرۈپ قۇۋۋەتلەۋاتىدۇ.
[19] سەن ئەمدى: «شاخلار مېنىڭ ئۇلىنىشىم ئۈچۈن سۇندۇرۇۋېتىلدى» — دېيىشىڭ مۇمكىن.
[20] توغرا، ئۇلار ئېتىقادسىزلىقتىن سۇندۇرۇلدى؛ سەن بولساڭ، ئېتىقادىڭ بىلەن تىك تۇرىسەن؛ بىراق ئۇنىڭدىن مەغرۇرلانما، ئەكسىچە خۇدادىن قورق!

[160] مۇشۇ يەردە «مۇقەددەس»نىڭ بىرىنچى مەنىسى «خۇداغا ئاتالغان»، شۇنىڭ بىلەن «پاك» دېگەن مەنىدە. بىرىنچى جۈملىنىڭ كۆچمە مەنىسى بەلكىم «ئەگەر ئىسرائىللارنىڭ ئەجدادلىرى، يەنى ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار خۇداغا ئاتالغان بولسا، ئۇلارنىڭ پەرزەنتلىرىمۇ خۇداغا ئاتالغان بولىدۇ» دېگەن بولۇشى مۇمكىن. تۆۋەندىكى جۈملىلەردە پاۋلۇس ئىسرائىلنى بىر «زەيتۇن دەرىخى»گە ئوخشىتىدۇ («يەر.» 11:16-19نى كۆرۈڭ).
[161] دېمىسەكمۇ، «زەيتۇن دەرىخى» ئىسرائىلغا، «ئۇلانغان ياۋا زەيتۇن كۆچىتى» مەسىھگە ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىي ئەمەسلەرگە، «زەيتۇن دەرىخىنىڭ سۇندۇرۇۋېتىلگەن شاخلىرى» بولسا ئىسرائىللار ئارىسىدىن مەسىھكە ئېتىقاد قىلمىغاچقا، خۇدانىڭ بەخت-بەرىكەتلىرىدىن ئۈزۈلۈپ قالغان يەھۇدىيلارغا ۋەكىل بولىدۇ.
[162] بۇنىڭ كۆچمە مەنىسى بەلكىم: «سەن خۇددى دەرەخنىڭ يىلتىزىدىن ئۇزۇقلۇق ئېلىپ، شىرنىسىدىن بەھرىمەن بولۇۋاتقان شېخىدەك، خۇدا ئىبراھىمغا ۋەدە قىلغان بەختتىن بەھرىمەن بولۇۋاتىسەن» دېگەنلىك بولسا كېرەك.

21 چۈنكى خۇدا ئەينى ۋاقىتتا بۇ دەرەخنىڭ ئۆز شاخلىرىنى[163] ئايىمىغانىكەن،
سېنىمۇ ئايىماسلىقى مۇمكىن.
22 مانا، بۇ ئىشلاردا خۇدانىڭ مېھرىبانلىقىغا ھەمدە قاتتىق قول ئىكەنلىكىگە
قارا. ئۇ ئۆز يولىدىن يىقىلىپ چۈشكەنلەرگە قاتتىق قول ئىدى، لېكىن
ساڭا (مېھرىبانلىقىدا داۋاملىق تۇرساڭلا) مېھرىبانلىق كۆرسەتمەكتە. ئۇنداق
بولمىغاندا، سەنمۇ كېسىپ تاشلىنىسەن. 23 يەھۇدىيلارمۇ ئېتىقادسىزلىقتا
چىڭ تۇرۇۋالمىسا، ئەسلىدىكى دەرەخكە ئۇلىنىدۇ. چۈنكى خۇدا ئۇلارنى قايتا
ئۇلاشقا قادىردۇر. 24 چۈنكى ئەگەر سەن ياۋا زەيتۇن دەرىخىدىن كېسىپ
ئېلىنىپ، تەبىئىي قانۇنىيەتكە خىلاپ ھالدا باغدىكى ياخشى زەيتۇن
دەرىخىگە ئۇلانغان يەردە، ئەسلىدىكى بۇ تەبىئىي شاخلارنىڭ ئۆز دەرىخىگە
ئۇلىنىشى تېخىمۇ مۇمكىنغۇ؟!

خۇدانىڭ مېھرىبانلىقى پۈتكۈل ئىنسان ئۈچۈندۇر

25 قېرىنداشلار، ئۆزۈڭلارنى ئۇستۇن ۋە ئەقىللىق چاغلاشتىن[164]
ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن[165]، ۋەھيي قىلىنغان شۇ سىردىن خەۋەرسىز
قېلىشىڭلارنى خالىمايمەنكى، تا خۇدا تاللىغان يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ
سانى تولۇقلانغۇچە، ئىسرائىلنىڭ بىر قىسمى تاش يۈرەكلىككە قالدۇرۇلىدۇ؛
26 ئاندىن پۈتكۈل ئىسرائىل قۇتقۇزۇلىدۇ. بۇ توغرۇلۇق مۇقەددەس يازمىلاردا
مۇنداق يېزىلغان: —

«قۇتقۇزغۇچى زىئوندىن كېلىپ،
ئىپلاسلىقنى ياقۇپتىن[166] يوق قىلىدۇ.
27 مەن ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى ئېلىپ تاشلىۋەتكىنىمدە،

---

163 يەنى يەھۇدىيلار، ئەلۋەتتە.

164 گرېك تىلىدا «چاغلاشلاردىن».

165 يەھۇدىي ئەمەسلەر يەھۇدىيلارنىڭ ئەھۋالىغا قاراپ: «بىز قۇتۇلدۇق، ئۇلار خۇدانىڭ لەنىتى ئاستىدا قالدى» دەپ تەكەببۇرلىشىشى مۇمكىن.

166 «ياقۇپ» — مۇشۇ يەردە ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرى ئىسرائىلنى كۆرسىتىدۇ.

مانا بۇ ئۇلار بىلەن تۈزۈدىغان ئەھدەم بولىدۇ»[167].

28 ئەمدى خۇش خەۋەر جەھەتتىن قارىغاندا، سىلەرنىڭ بەختىڭلار ئۈچۈن يەھۇدىي خەلقى خۇش خەۋەرگە دۈشمەن قىلىپ بېكىتىلگەن؛ بىراق خۇدانىڭ تاللىشى جەھەتتىن قارىغاندا، ئاتا-بوۋىلىرىمىز سەۋەبىدىن سۆيۈلگەندۇر. 29چۈنكى خۇدا ئۆزى بەرگەنلىرىنى ۋە چاقىرىقىنى قايتۇرۇۋالمايدۇ.

30 سىلەر ئەللىكلەرمۇ بىر چاغلاردا خۇداغا ئىتائەت قىلمىغان بولساڭلارمۇ، يەھۇدىيلارنىڭ ئىتائەتسىزلىكىنىڭ نەتىجىسىدە ھازىر رەھىم-شەپقەتكە ئېرىشتىڭلار. 31 يەھۇدىيلار بولسا ئىتائەت قىلماي كېلىۋاتىدۇ؛ خۇدانىڭ بۇنىڭدىكى مەقسىتى، سىلەرگە كۆرسەتكەن رەھىم-شەپقەت ئارقىلىق ئۇلارنىمۇ رەھىم-شەپقەتكە ئېرىشتۈرۈشتىن ئىبارەتتۇر.[168] 32 چۈنكى خۇدا پۈتكۈل ئىنسانغا رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىش ئۈچۈن، ھەممەيلەننى[169] ئىتائەتسىزلىككە سولاپ قويىدى.

33 ــ ئاھ! خۇدانىڭ دانالىقى ۋە ئىلىم-ھېكمىتىنىڭ بىباھا بايلىقلىرى ھەم ھېسابسىز چوڭقۇرلۇقى!

ئۇنىڭ ھۆكۈملىرىنىڭ تېگىگە يەتكىلى بولماس!

ئۇنىڭ يوللىرى ئىزدەپ تېپىشتىن شۇنچە يىراقتۇر!

34 «كىممۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئوي-مۇددىئالىرىنى چۈشىنىپ يەتتى؟

كىممۇ ئۇنىڭغا مەسلىھەتچى بولالىدى؟»[170]

35 «ئۇنىڭغا كىم ئاۋۋال بىر نەرسە بېرىپ،

كېيىن ئۇنى قايتۇرۇپ بەر دېيەلىدى؟»[171].

36 چۈنكى بارلىق مەۋجۇداتلار ئۇنىڭدىن كەلگەن،

ئۇ ئارقىلىق مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ،

167 26-27 ئايەتتىكى بېشارەت سۆزلىرى «يەش.» 20:59، 21، 9:27تىن ۋە «يەر.» 31:33-34تىن نەقىل كەلتۈرۈلگەن.

168 دېمەك، يۇقىرىدا ئىزاھلىغىنىمىزدەك، يەھۇدىيلار يەھۇدىي بولمىغان ئىشەنگۈچىلەرنىڭ بەختىگە قارىغاچقا، ئۆزلىرى توۋا قىلىپ مەسىھنى قوبۇل قىلىسۇن.

169 «ھەممەيلەن» ــ يەنى يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەر.

170 «يەش.» 13:40.

171 «ئايۇپ» 11:41.

ھەم ئۇنىڭ ئۈچۈن مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ.
بارلىق شان-شەرەپ ئەبەدگىچە ئۇنىڭغا بولغاي! ئامىن.

ئېتىقادچىنىڭ ئۆزىنى خۇداغا ئاتىشى

12 [1] شۇڭا، ئەي قېرىنداشلار، خۇدانىڭ رەھىمدىللىقى بىلەن سىلەردىن شۇنى ئۆتۈنىمەنكى، تېنىڭلارنى مۇقەددەس، خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان، تىرىك قۇربانلىق سۈپىتىدە ئۇنىڭغا بېغىشلاڭلار. مانا بۇ سىلەرنىڭ خۇداغا قىلىدىغان ھەقىقىي ئىبادىتىڭلاردۇر(172). [2] بۇ دۇنيانىڭ قېلىپىغا كىرىپ قالماڭلار(173)، بەلكى ئوي-پىكىرىڭلارنىڭ يېڭىلىنىشى بىلەن ئۆزگەرتىلىڭلار؛ ئۇنداق قىلغاندا خۇدانىڭ ياخشى، قوبۇل قىلارلىق ۋە مۇكەممەل ئىرادىسىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بىلەلەيسىلەر.
[3] ماڭا ئاتا قىلىنغان شاپائەتكە ئاساسەن ھەربىرىڭلارغا شۇنى ئېيتىمەنكى، ئۆزۈڭلار توغرۇلۇق ئۆزەڭلاردا بار بولغىنىدىن ئارتۇق ئويلىماي، بەلكى خۇدا ھەربىرىڭلارغا تەقسىم قىلغان ئىشەنچىنىڭ مىقدارىغا ئاساسەن سالماقلىق بىلەن ئۆزۈڭلارنى دەڭسەپ كۆرۈڭلار. [4] چۈنكى تېنىمىز كۆپلىگەن ئەزالاردىن تەركىب تاپقان ھەمدە ھەربىر ئەزايىمىزنىڭ ئوخشاش بولمىغان رولى بولغاندەك، [5] بىزمۇ كۆپ بولغىنىمىز بىلەن مەسىھتە بىر تەن بولۇپ بىر-بىرىمىزگە باغلىنىشلىق ئەزا بولىمىز.
[6] شۇنىڭ ئۈچۈن بىزگە ئاتا قىلىنغان مېھىر-شەپقەت بويىچە، ھەرخىل روھىي ئىلتىپاتلىرىمىزمۇ بار بولىدى. بىرسىگە ئاتا قىلىنغان ئىلتىپات ۋەھيىنى يەتكۈزۈش بولسا، ئىشەنچىسىنىڭ دائىرىسىدە ۋەھيىنى يەتكۈزسۇن؛ [7] باشقىلارنىڭ خىزمىتىنى قىلىش بولسا، خىزمەت قىلسۇن؛ تەلىم بېرىش بولسا،

[172] «ھەقىقىي ئىبادىتىڭلار» گرېك تىلىدا يەنە «يوللۇق، ئورۇنلۇق، تېگىشلىك، ئەقىلگە مۇۋاپىق خىزمەت» دېگەن مەنىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
[173] باشقا بىرخىل ئىپادىلەش شەكلى: ـــ «بۇ دۇنيانىڭ ئېقىملىرىغا ئەگىشىپ يۈرمەڭلار». ئەينى سۆزلەر «بۇ دۇنيادىكى قېلىپقا شەكىللەندۈرۈلمەڭلار».

تەلىم بەرسۇن؛ [8] رىغبەتلەندۈرۈش بولسا، رىغبەتلەندۈرسۇن؛ سەدىقە بېرىش بولسا، مەردلىك بىلەن سەدىقە بەرسۇن؛ يېتەكلەش بولسا، ئەستايىدىللىق بىلەن يېتەكلىسۇن؛ خەيرخاھلىق كۆرستىش بولسا، خۇشال-خۇراملىق بىلەن قىلسۇن.

[9] مېھىر-مۇھەببىتىڭلار ساختا بولمىسۇن؛ رەزىللىكتىن نەپرەتلىنىڭلار، ياخشىلىققا چىڭ باغلىنىڭلار؛ [10] بىر-بىرىڭلارنى قېرىنداشلارچە قىزغىن مېھىر-مۇھەببەت بىلەن سۆيۈڭلار؛ بىر-بىرىڭلارنى ھۆرمەتلەپ يۇقىرى ئورۇنغا قويۇڭلار.[174]

[11] ئىنتىلىشىڭلاردا ئېرىنمەڭلار، روھ-قەلبىڭلار يالقۇنلاپ كۆيۈپ تۇرۇپ[175]، رەبكە قۇللارچە خىزمەت قىلىڭلار.

[12] ئۈمىدتە بولۇپ شادلىنىپ يۈرۈڭلار؛ مۇشەققەت-قىيىنچىلىقلارغا سەۋر-تاقەتلىك بولۇڭلار؛ دۇئايىڭلارنى ھەرقانداق ۋاقىتتا توختاتماڭلار. [13] مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ ئېھتىياجىدىن چىقىڭلار؛ مېھماندوستلۇققا ئىنتىلىڭلار؛ [14] سىلەرگە زىيانكەشلىك قىلغۇچىلارغا بەخت تىلەڭلار؛ پەقەت بەخت تىلەڭلاركى، ئۇلارنى قارغىماڭلار.

[15] شادلانغانلار بىلەن بىللە شادلىنىڭلار؛ قايغۇرۇپ يىغلىغانلار بىلەن بىللە قايغۇرۇپ يىغلاڭلار.

[16] بىر-بىرىڭلار بىلەن ئىناق ئۆتۈپ ئوخشاش ئوي-پىكىردە بولۇڭلار؛ نەزىرىڭلارنى ئۈستۈن قىلماڭلار، بەلكى تۆۋەن تەبىقىدىكى كىشىلەر بىلەن بېرىش-كېلىش قىلىڭلار. ئۆزۈڭلارنى دانىشمەن دەپ چاغلىماڭلار. [17] ھېچكىمنىڭ يامانلىقىغا يامانلىق بىلەن جاۋاب قايتۇرماڭلار. بارلىق

---

174 بۇ سۆزنىڭ: «بىر-بىرىڭلارغا ھۆرمەت كۆرستىشتە بىرىنچى بولۇڭلار، بىر-بىرىڭلارغا بەس-بەستە ھۆرمەت كۆرستىڭلار» دېگەن باشقا بىر مەنىسى بار. روسۇل بەلكىم قەستەن ئىككى مەنىسىنى تەڭ ئىشلەتكەن بولۇشى مۇمكىن.

175 «روھ-قەلبىڭلار يالقۇنلاپ كۆيۈپ تۇرۇپ،» — «مۇقەددەس روھتا، مۇقەددەس روھ ئارقىلىق قىزغىن بولۇپ» ياكى «ئۆز روھىڭدا قىزغىن بولۇپ» دېگەن مەنىلەرنىڭ قايسىسىنى بىلدۈرىدىغانلىقىغا بىرنېمە دېمەك تەس. ئەمەلىيەتتە نىجاتتا مۇقەددەس روھ ئىشەنگۈچىنىڭ روھى بىلەن بىر بولۇپ، ئۇ ئارقىلىق ئىشلەيدۇ، شۇڭا بۇ ئىككى مەنە ئارىسىدا چوڭ پەرق يوق.

كىشىنىڭ ئالدىدا ئىشلىرىڭلار پەزىلەتلىك بولۇشقا كۆڭۈل قويۇڭلار.[176]
18 ئىمكانىيەتىنىڭ بارىچە كۆپچىلىك بىلەن ئىناق ئۆتۈڭلار؛ 19 ئىنتىقام ئالماڭلار، ئى سۆيۈملۈكلىرىم؛ ئۇنى خۇداغا تاپشۇرۇپ ئۇنىڭ غەزىپىگە يول قويۇڭلار، چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق يېزىلغان: «پەرۋەردىگار دەيدۇكى، ئىنتىقام مېنىڭكىدۇر، يامانلىق مەن قايتۇرىمەن»[177]. 20 شۇڭا ئەكسىچە «دۈشمىنىڭ ئاچ بولسا، ئۇنى تويدۇر، ئۇسسىغان بولسا، قاندۇر. بۇنداق قىلىش بىلەن «ئۇنىڭ بېشىغا كۆمۈر چوغىنى توپلاپ سالغان بولىسەن».[178] 21 يامانلىق ئالدىدا باش ئەگمەڭلار، بەلكى يامانلىقنى ياخشىلىق بىلەن يېڭىڭلار.

ھۆكۈمەت ئالدىدىكى مەسئۇلىيىتىمىز

13

1 ھەممە ئادەم ئۆزلىرىنى ئىدارە قىلغۇچى ھوقۇق ئىگىلىرىگە بويسۇنسۇن. چۈنكى خۇدا تىكلىمىگەن ھۆكۈمەت يوق؛ قايسى ھوقۇق-ھۆكۈمەت مەۋجۇت بولسىلا خۇدا تەرىپىدىن تىكلەنگەندۇر. 2 شۇنىڭ ئۈچۈن، ھوقۇق-ھۆكۈمەتكە قارشىلىق قىلغۇچى كىشى خۇدانىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا قارشىلىق قىلغان بولىدۇ. قارشىلىق قىلغۇچىلار سوراقتا تارتىلىدۇ[179] 3 (چۈنكى ھۆكۈمرانلار ياخشىلىق قىلغۇچىلارغا ئەمەس، بەلكى يامانلىق قىلغۇچىلارغا قورقۇنچ كەلتۈرىدۇ). ھۆكۈمرانلاردىن قورقۇشنى خالىمايمەن دېسەڭ، ئۇنداقتا

176 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «كۆپچىلىك ياخشى دەپ قارىغان ئىشلارنى كۆڭۈل قويۇپ قىلىڭلار».

177 «قان.»، 35:32.

178 («پەند.» 22-21:25). «ئۇنىڭ بېشىغا كۆمۈر چوغىنى توپلاپ سالغان بولىسەن» دېگەن مەنىسى: «ئۇنى قاتتىق ئۇيالدۇرىسەن». بۇ ئىبارە مىسىردىكى كونا بىر ئادەتنى كۆرسىتىدۇ. ئادەملەرنىڭ توۋا قىلغانلىقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن بېشىدا بىر سېۋەت چوغنى كۆتۈرۈپ ماڭاتتى. شۇڭا «ئۇنىڭ بېشىغا كۆمۈر چوغىنى توپلاپ سالغان بولىسەن» دېگىنى، ئۇنىڭ توۋا قىلىشىغا ياردەم بېرەلەيسەن» «ۋىجدانىنى ئويغىتىسەن» دېگەنلىكتۇر.

179 بۇنداق جازا خۇدا تەرىپىدىن ياكى ھۆكۈمەت تەرىپىدىن كەلگەنلىكىنى روشۇل دېمەيدۇ، بىراق مۇشۇ يەردە بەلكىم ھۆكۈمەت تەرىپىدىن بولۇشى مۇمكىن.

ياخشى ئەمەل قىل. ئۇ چاغدا ھۆكۈمەت تەرىپىدىن تەرىپلىنىسەن. [4] چۈنكى ھۆكۈمرانلار سېنىڭ مەنپەئىتىڭ ئۈچۈن خۇدانىڭ خىزمەتچىسىدۇر. لېكىن يامانلىق قىلساڭ، ئۇنىڭدىن قورقۇشۇڭ كېرەك! ھۆكۈمران قىلىچنى بىكارغا ئېسىۋالمايدۇ، ئۇ يامانلىق قىلغۇچىغا خۇدانىڭ غەزىپىنى كۆرسىتىدىغان جازا بەرگۈچى سۈپىتىدە خۇدانىڭ خىزمەتچىسىدۇر.

[5] شۇنىڭ ئۈچۈن، ھۆكۈمرانلارغا بويسۇنۇش كېرەك. بۇ، پەقەت جازالىنىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى پاك ۋىجدانلىق بولۇش ئۈچۈندۇر. [6] مۇشۇ سەۋەبتىنمۇ باج تاپشۇرۇڭلار؛ ھۆكۈمرانلار بولسا، خۇدانىڭ مەخسۇس بۇ ئىشلارنى باشقۇرۇشقا بېكىتكەن خىزمەتكارلىرىدۇر.

[7] ھەركىمگە ئۆز تېگىشلىك ھەققىنى تۆلەڭلار؛ غەللە-پاراق تاپشۇرۇۋالغۇچىغا غەللە-پاراقنى، باج يىغقۇچىلارغا باجنى تاپشۇرۇڭلار؛ ئېھتىرامغا تېگىشلىك بولغانلارغا ئېھتىرام قىلىڭلار، ھۆرمەت قىلىشقا تېگىشلىك بولغاننى ھۆرمەت قىلىڭلار.

باشقىلار ئالدىدىكى مەسئۇلىيىتىمىز

[8] بىر-بىرىڭلارنى سۆيۈشتىن باشقا، ھېچكىمگە ھېچنەرسىدىن قەرزدار بولماڭلار. چۈنكى باشقىلارنى سۆيگەن كىشى تەۋرات قانۇنىنىڭ تەلىپىنى ئەمەلگە ئاشۇرغان بولىدۇ. [9] چۈنكى «زىنا قىلما، قاتىللىق قىلما، ئوغرىلىق قىلما، نەپسانىيەتچىلىك قىلما» دېگەن پەرھىزلەر ۋە بۇلاردىن باشقا ھەرقانداق پەرزلەرمۇ، «قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆيگىن» دېگەن بۇ ئەمرگە يىغىنچاقلانغان. [10] مېھىر-مۇھەببەتكە بېرىلگەن كىشى ئۆز يېقىنىغا ھېچقانداق يامانلىق يۈرگۈزمەيدۇ؛ شۇنىڭ ئۈچۈن، مېھىر-مۇھەببەت تەۋرات قانۇنىنىڭ تەلىپىنى ئەمەلگە ئاشۇرغۇچىدۇر.

[11] ھازىرقى ۋاقىتنىڭ جىددىيلىكىنى بىلىپ، شۇلارنى قىلىڭلار. چۈنكى بىز ئۈچۈن ئاللىقاچان ئۇيقۇدىن ئويغىنىش ۋاقىت-سائىتى يېتىپ كەلدى. چۈنكى دەسلەپكى ئېتىقاد قىلغان ۋاقتىمىزغا نىسبەتەن نىجاتىمىز تېخىمۇ يېقىنلاپ قالدى. [12] كېچە ئۆتۈشكە ئاز قالدى، كۈندۈز يېقىنلاشتى. شۇڭا، قاراڭغۇلۇقنىڭ ئىشلىرىنى تاشلاپ، يورۇقلۇقنىڭ قورال-ياراقلىرىنى كىيەيلى. [13] كۈندۈزگە

مۇۋاپىق دىيانەتلىك ھايات كەچۈرەيلى، ئەيش-ئىشرەت ۋە شارابخورلۇقتا، زىنا ۋە كەيپ-ساپاغا، جېدەل-ماجىرا ۋە ھەسەتخورلۇقتا بىرىلمەيلى؛ [14] ئەكسىچە ئۆزۈڭلارغا رەب ئەيسا مەسىھنى كىيىۋېلىڭلار ۋە گۇناھكار ئەتتىكى ئارزۇ-ھەۋەسلەرنى قاندۇرۇشنى ھېچ ئويلىماڭلار.

قېرىنداشلار ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلماڭلار

14

[1] ئېتىقادى ئاجىزلارنى قوبۇل قىلىڭلار، لېكىن ئۇلار بىلەن پىكىردە تالاش-تارتىش قىلماڭلار.[180]

[2] بىرسى ھەرقانداق يېمەكلىكنى يېيىشكە بولىدىغىنىغا ئىشىنىدۇ؛ لېكىن يەنە ئېتىقادى ئاجىز بىرسى پەقەت كۆكتاتلارنىلا يەيدۇ. [3] ھەرقانداق يېمەكلىكلەرنى يەيدىغان كىشى يېمەيدىغان كىشىنى كەمستمىسۇن؛ ھەمدە بەزى نەرسىنى يېمەيدىغان كىشى ھەرقانداق يېمەكلىكلەرنى يەيدىغان كىشى ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلمىسۇن. چۈنكى خۇدا ئۇنى قوبۇل قىلغان. [4] باشقا بىرسىنىڭ خىزمەتكارى ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلغۇچى سەن كىم ئىدىڭ؟ خىزمەتكارنىڭ تىك تۇرۇشى ياكى يىقىلىپ كېتىشىگە پەقەتلا ئۆز خوجايىنى مەسئۇلدۇر. ھەمدە شۇ خىزمەتكارمۇ تىك تۇرىدىغان قىلىنىدۇ ــ چۈنكى خۇجايىنى رەب ئۇنى تىك تۇرغۇزۇشقا قادىردۇر.

[5] مەلۇم بىرسى مەلۇم بىر كۈننى يەنە بىر كۈندىن ئۈستۈن كۆرىدۇ، يەنە بىرسى ھەممە كۈننى ئوخشاش دەپ قارايدۇ. ھەركىم ئۆزىنىڭ كۆزقارىشىغا

---

[180] ئەينى زاماندا ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچىلار يەھۇدىيلاردىن ھەم ھەرخىل غەيرىي دىنغا ئەگەشكەنلەردىن چىققان يەھۇدىي ئەمەسلەر ئىدى. ئۇلارنىڭ كۆپ قىسمىلىرىدا ئەسلىدە «خۇدانى خۇرسەن قىلىش» ئۈچۈن يېمەك-ئىچمەكلىك جەھەتتە كۈچلۈك قائىدىلەر بار ئىدى. لېكىن، خۇش خەۋەر بىلەن يەتكۈزۈلگەن ۋەھىيلەر بويىچە، خۇدا دۇنيادىكى بارلىق ئوزۇقلۇق نەرسىلەرنى ياراتقاندىن كېيىن، ئېتىقادچىلار ئۇلارنى يېيىشكە بولىدۇ (مەسىلەن، «مار.» 7:18-23نى كۆرۈڭ). بىراق بىر قىسىم ئېتىقادچىلار بۇ يېڭى ئەركىنلىكنى تولۇق چۈشەنمىگەن ياكى ئۇنىڭغا ئىشەنمىگەن بولسا، كونا ئادەتلىرى بويىچە ياشاشنى داۋام قىلاتتى. شۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس ئۇلارنى «ئېتىقادى ئاجىزلار» دەپ ئاتىدى. قىزىق بىر يېرى شۇكى، «ئېتىقادى ئاجىز» ئادەمنىڭ بەزى ئىنتايىن كۈچلۈك پىكىرلىرى بولۇشى مۇمكىن!

تولۇق ئىشەنچى بولسۇن.[181] 6 مەلۇم كۈننى قەدىرلەيدىغان كىشى بۇنىڭ بىلەن
رەببىنىڭ ھۆرمىتىدە ئۇنى قەدىرلەيدۇ. بىر نەرسىنى يەيدىغان كىشىمۇ رەببىنىڭ
ھۆرمىتىدە يەيدۇ، چۈنكى ئۇ ئۆز رىزقى ئۈچۈن خۇداغا تەشەككۈر ئېيتىدۇ.
مەلۇم نەرسىنى يېمەيدىغان كىشى يېمەيدىغانلىقى بىلەن ئۆزىنىڭ رەببىنىڭ
ھۆرمىتىدە يېمەيدۇ، ئۇمۇ شۇنداقلا خۇداغا تەشەككۈر ئېيتىدۇ. 7 چۈنكى
ھېچقايسىمىز ئۆزىمىز ئۈچۈن ياشمايمىز ۋە ھېچقايسىمىز ئۆزىمىز ئۈچۈن
ئۆلمەيمىز؛ 8 بەلكى ئەگەر ياشىساق، رەببىمىز ئۈچۈن ياشايمىز؛ ئۆلسەك،
رەببىمىز ئۈچۈن ئۆلىمىز. شۇنىڭ ئۈچۈن ياشىساقمۇ، ئۆلسەكمۇ رەببىمىزگە
مەنسۇپتۇرمىز. 9 چۈنكى مەسىھنىڭ ئۆلۈشى ۋە تىرىلىشىدەل شۇ مەقسەت
بىلەن بولدىكى، ئۇنىڭ ئۆلۈكلەرنىڭ ھەم تىرىكلەرنىڭ رەببى بولۇشى ئۈچۈندۇر.
10 ئۇنداقتا، سەن نېمە ئۈچۈن قېرىندىشىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىسەن؟
ياكى نېمە ئۈچۈن قېرىندىشىڭنى مەنسىتمەيسەن؟ چۈنكى ھەممىمىز خۇدانىڭ
سوراق تەختى[182] ئالدىدا تۇرىشىمىز كېرەك بولىدۇ. 11 چۈنكى مۇقەددەس
يازمىلاردا ئېيتىلغىنىدەك: ــ

«پەرۋەردىگار دەيدۇكى: ــ
ئۆز ھاياتىم بىلەن قەسەم ئىچىمەنكى،
ماڭا بارلىق تىزلار پۈكۈلىدۇ،
بارلىق تىللار مېنى ئېتىراپ قىلىپ مەدھىيە ئوقۇيدۇ»[183].

12 شۇڭا، ھەربىرىمىز خۇدا ئالدىدا ئۆزىمىز توغرۇلۇق ھېساب بېرىمىز.

---

181 ئېتىقادچىلارنىڭ بىر قىسمى يەھۇدىي بولۇپ، ئۇلار يەنىلا تەۋراتتا بەلگىلەنگەن، يەھۇدىيلار ئۆتكۈزۈپ كەلگەن ھېيت-بايراملارنى تۇتۇشقا، بولۇپمۇ «شابات كۈنى» (دەم ئېلىش كۈنى، يەنى شەنبە كۈنى)نى تۇتۇشقا ئادەتلەنگەن، شۇنداقلا بۇلارنى بۇرۇنقىدەك داۋاملاشتۇرۇش كېرەك، دەيتتى.

182 «سوراق تەختى» رىم ئىمپېرىيەسىدە ھەربىر شەھەرنىڭ چوڭ مەيدانىدا بولاتتى. يەرلىك ئەمەلدارلار مۇھىم ھۆكۈملەرنى ياكى ئېلانلارنى چىقىرىش ئۈچۈن ئۇنىڭدا ئولتۇراتتى. خۇدانىڭ «سوراق تەختى» ياكى «ھۆكۈم چىقىرىش تەختى» ئالدىدا بولىدىغان سوراق بەلكىم ئىشەنگۈچىلەرنىڭ ئەمەللىرىنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىش ئۈچۈنلا بولىدۇ («2كور.» 10:5نى كۆرۈڭ).

183 «يەش.» 23:45.

ئاجىز قېرىنداشلىرىڭلارنى خۇدا يولىدىن چەتنىتىپ قويماڭلار

13 شۇنىڭ ئۈچۈن، بىر-بىرىمىزنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلغۇچى ئىككىنچى
بىرى بولمايلى. بۇنىڭ ئورنىغا شۇنداق ھۆكۈم-قارارغا كېلىڭلاركى، ھەرقانداق
قېرىنداشقا گۇناھقا يىقىتىدىغان بىر نەرسىنى ياكى تۇزاقنى قويماسلىق
كېرەك. 14 رەببىمىز ئەيسادا بولغانلىقىمدىن شۇنىڭغا قەتئىي ئىشەندۈرۈلۈپ
بىلىمەنكى، ھەرقانداق نەرسە ئۆزلىكىدىن ھارام ئەمەستۇر؛ لېكىن بىر نەرسىنى
ھارام دەپ قارىغان كىشى ئۈچۈن، ئۇ ئۇنىڭغا ھارامدۇر. 15 ئەگەر يېمەكلىكىڭ
تۈپەيلىدىن قېرىندىشىڭنى ئازابقا قويغان بولساڭ، مېھىر-مۇھەببەت يولىدا
ماڭمىغان بولىسەن. مەسىھ ئۇنىڭ ئۈچۈن ئۆز جېنىنى پىدا قىلىپ ئۆلگەن،
بۇ قېرىندىشىڭنى يېمەكلىكىڭ بىلەن نابۇت قىلما!
16 ئەمدى سىلەر ياخشى دەپ قارىغان ئىشلارنىڭ يامان دېيىلىشىگە
سەۋەبچى بولۇپ قالماڭلار. 17 چۈنكى خۇدانىڭ پادىشاھلىقى يېمەك-
ئىچمەكتە ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس روھتا بولغان ھەققانىيلىق، ئىناقلىق-
خاتىرجەملىك ۋە شادلىقتىدۇر. 18 بۇلاردا ياشاپ مەسىھكە خىزمەت
قىلغۇچى كىشى خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ ۋە ئىنسانلارنىڭ تەرىپلىشىگە
سازاۋەر بولىدۇ.
19 شۇنىڭ ئۈچۈن ئۆزىمىزنى ئىناقلىقنى ئىلگىرى سۈرىدىغان ۋە بىر-
بىرىمىزنىڭ ئېتىقادىنى قۇرۇپ چىقىدىغان ئىشلارغا ئاتايلى[184]. 20
يېمەكلىكنى دەپ خۇدانىڭ ئەجرىنى نابۇت قىلماڭلار. ھەممە نەرسە
دەرۋەقە ھالالدۇر؛ بىراق بىرسى يېگىنى بىلەن ئېتىقادىدا پۇتلاشسا، ئۇ
ئۇنىڭغا يامان ھېسابلىنىدۇ[185]. 21 شۇنىڭ ئۈچۈن گۆش يېيىش، شاراب
ئىچىش، شۇنداقلا باشقا ھەرقانداق ئىشلارنى قىلىشىڭ قېرىندىشىڭنى

---

184 «بىر-بىرىمىزنىڭ ئېتىقادىنى قۇرۇپ چىقىدىغان» ئەينى تېكستە «بىر-بىرىمىزنى قۇرۇپ چىقىدىغان» دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ مۇھىم ئىبارىنىڭ مەنىسى توغرۇلۇق «كىرىش سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

185 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «بىراق بىرسى يېسە ۋە شۇڭلاشقا باشقىلارنى (ئىمان، ۋىجدان تەرىپىدە) پۇتلاشتۇرسا، بۇ ئىش ئۇنىڭغا يامان بولىدۇ».

گۇناھقا تېيىلدۇرىدىغان، ئازابقا قويىدىغان ياكى ئۇنى ئاجىزلاشتۇرىدىغان بولسا، بۇلارنى قىلمىغىنىڭ تۈزۈك[186].
22 سىنىڭ مەلۇم بىر ئىشنى قىلىشقا ئىشەنچىڭ بارمۇ؟ ئەمدى بۇ ئىشەنچ خۇدا بىلەن سىنىڭ ئاراڭدىكى ئىشتۇر. ئۆزى قىلىۋاتقان ئىشنى توغرا دەپ قارىغان، شۇنىڭدىن ۋىجدانىمۇ ئەيىبكە بۇيرۇلمىغان كىشى نېمىدېگەن بەختلىك-ھە! 23 لېكىن يېمەكلىكتىن گۇمانلىنىپ تۇرۇپ يەنە شۇنى يېگەن كىشى ئەيىبكە بۇيرۇلىدۇ، چۈنكى بۇنى ئىشەنچ بىلەن يېمىگەن. ئىشەنچتىن بولمىغان ھەرقانداق ئىش گۇناھتۇر.

ئۆزىمىزنى قانائەتلەندۈرۈشنىلا ئويلىمايلى

15

1 ئەمدى ئېتىقادىمىز كۈچلۈك بولغان بىزلەر ئۆزىمىزنى قانائەتلەندۈرۈشنىلا ئويلىماي، بەلكى ئېتىقادى ئاجىزلارنىڭمۇ ئاجىزلىقلىرىنى كۆتۈرۈشىمىز كېرەك. 2 ھەربىرىمىز ئۆز يېقىنىمىزنىڭ ئېتىقادىنى قۇرۇپ چىقىشى ئۈچۈن، ئۇنىڭ بەخت-بەرىكىتىنى كۆزلەپ، ئۇنى خۇرسەن قىلىشقا ئىنتىلەيلى. 3 چۈنكى ھەتتا مەسىھمۇ ئۆزىنى قاندۇرۇشنى ئويلىمىغانىدى. بۇ توغرىسىدا مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق پۈتۈلگەن: «سەن خۇدانى ھاقارەت قىلغانلارنىڭ ھاقارەتلىرى مېنىڭ ئۈستۈمگە چۈشتى»[187]. 4 چۈنكى بۇرۇندا ۋەھيي بىلەن پۈتۈلگەن يازمىلاردىكى ھەرقايسى سۆزلەر بىزگە ئۆگىتىش ئۈچۈن يېزىلغان بولۇپ، مەقسىتى مۇقەددەس كىتابلاردىن كەلگەن سەۋر-تاقەت ۋە ئىلھامبەخش ئارقىلىق بىزدە ئارزۇ-ئۈمىدنىڭ بولۇشى ئۈچۈندۇر.
5 ئەمدى سەۋر-تاقەت ۋە ئىلھامبەخشنىڭ ئىگىسى خۇدا سىلەرنى مەسىھ ئەيسانى ئۈلگە قىلىپ، ئۆزئارا بىر ئوي-نىيەتكە كەلتۈرگەي؛ 6 بۇنىڭ بىلەن سىلەر خۇدانى، يەنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئاتىسىنى بىر جان بىر دىل بىلەن بىر ئېغىزدىن ئۇلۇغلىغايسىلەر.

186 بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە «ئازابقا قويىدىغان ياكى ئۇنى ئاجىزلاشتۇرىدىغان» دېگەن سۆز تېپىلمايدۇ.
187 («زەب.» 9:69).

بىر-بىرىڭلارنى قوبۇل قىلىڭلار

7 شۇڭا، مەسىھ سىلەرنى قوبۇل قىلىپ، خۇداغا شان-شەرەپ كەلتۈرگىنىدەك، سىلەرمۇ بىر-بىرىڭلارنى قوبۇل قىلىڭلار.[188]
9-8 چۈنكى سىلەرگە شۇنى ئېيتىمەنكى، ئەيسا مەسىھ خۇدانىڭ ئاتا-بوۋىلارغا بەرگەن ۋەدىلىرىنى[189] ئىسپاتلاش ئۈچۈن، شۇ ئارقىلىق ئەللەرمۇ[190] خۇدانىڭ رەھىم-شەپقىتىنى كۆرۈپ ئۇنى ئۇلۇغلىشى ئۈچۈن، خەتنە قىلىنغانلارغا خۇدانىڭ ھەقىقەتىنى يەتكۈزگۈچى خىزمەتكار سۈپىتىدە تەيىنلەندى. بۇ خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا: ــ

«شۇڭا ساڭا ئەللەر[191] ئارىسىدا مەدھىيە ئوقۇيمەن،
ۋە سېنىڭ نامىڭنى كۈيلەيمەن»[192] ــ دەپ يېزىلغاندى.

10 ۋە ئۇ[193] يەنە: ــ
«ئەي ئەللەر[194]،

---

188 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «مەسىھ سىلەرنى قوبۇل قىلغاندەك، سىلەرمۇ بىر-بىرىڭلارنى قوبۇل قىلىپ خۇداغا شان-شەرەپ كەلتۈرۈڭلار». ئەمەلىيەتتە بۇ مەنىسىمۇ بىزنىڭ تەرجىمىمىزدىن چىقىدۇ.

189 «ئاتا-بوۋىلارغا بەرگەن ۋەدىلىرى» ــ خۇدا ئىبراھىم، ئىسھاق، ياقۇپ، يۈسۈپ، مۇسا پەيغەمبەر ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرگە يەتكۈزگەن ۋەدىلىرى دېگەنلىك.

190 «ئەللەر» ــ يات ئەللەر، يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ.

191 «ئەللەر» ــ يات ئەللەر، يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ.

192 («زەب.» 49:18). بۇ بېشارەتتە مەسىھ ئۆز روھى ئارقىلىق داۋۇت پەيغەمبەرنىڭ ئاغزىدىن سۆزلەيدۇ. پاۋلۇس بۇ مۇھىم گەپلىرى (8-9-ئايەتلەر) ئارقىلىق يەھۇدىي ئەمەسلەر ۋە يەھۇدىيلارنىڭ بىر-بىرىنى قوبۇل قىلىشىنى دەۋەت قىلىدۇ؛ چۈنكى مەسىھ ئەيسا ئۆزى يەھۇدىيلار («خەتنە قىلىنغانلار»)غا خىزمەتكار تەيىنلەندى ھەم شۇنىڭدەك يەھۇدىي ئەمەسلەر («يات ئەللەر»)نىڭ خۇدانى مەدھىيىلىشىگە باشلامچىلىق قىلىدۇ؛ دېمەك، مەسىھ ئىككى تەرەپنىڭ خىزمىتىدە بولغاندىن كېيىن، نېمىشقا سىلەر يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەر كىچىك پېئىللىق بىلەن ئۇنىڭ ئۈلگىسىگە ئەگىشىپ بىر-بىرىڭلارنى قوبۇل قىلمايسىلەر؟

193 بۇ ۋە كېيىنكى ئايەتتىكى «ئۇ» مەسىھدۇر. مۇشۇ ئايەتتىكى بېشارەتلەر ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاغزى ئارقىلىق ئېيتقان سۆزلىرىدۇر. 15-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

194 «ئەللەر» ــ يات ئەللەر، يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ.

خۇدانىڭ خەلقى بىلەن بىللە شاد-خۇرام بولۇڭلار!»[195] ــ دەيدۇ.

11 ۋە يەنە ئۇ: ــ

«ئەي بارلىق ئەللەر، پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلەڭلار،

ئەي پۈتكۈل قوۋملەر، ئۇنى ئۇلۇغلاڭلار!»[196] ــ دەيدۇ.

12 يەنە، يەشايا پەيغەمبەرمۇ مۇنداق دەيدۇ: ــ

«يەسسەنىڭ يىلتىزى بولغان كىشى مەيدانغا چىقىدۇ،

ئەللەرگە ھاكىملىق قىلىدىغان زات ئورنىدىن تۇرىدۇ؛

ئەللەر دەرۋەقە ئۇنىڭغا ئۈمىد باغلايدۇ»[197].

13 ئەمدى ئۈمىدنىڭ ئىگىسى خۇدا[198] ئۆزىگە ئىشىنىشىڭلار ئارقىلىق قەلبىڭلارنى تولۇق شاد-خۇراملىق ۋە تىنچ-خاتىرجەملىككە تولدۇرغاي، شۇنىڭ بىلەن مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ-قۇدرىتى بىلەن ئۈمىدكە تولۇپ تاشقايسىلەر.

پاۋلۇسنىڭ روسۇللۇق خىزمىتى توغرىسىدا

14 ئى قېرىنداشلىرىم، كۆڭلۈڭلارنىڭ مېھرىبانلىق بىلەن تولغانلىقىغا، مول بىلىملەر بىلەن تولۇق بېزەلگەنلىكىگە، شۇنداقلا بىر-بىرىڭلارغا ئۆزئارا جېكىلەپ بېرەلەيدىغانلىقىڭلارغىمۇ قايىلمەن.

15 شۇنداق بولسىمۇ، خۇدا ماڭا ئاتا قىلغان شاپائەت تۈپەيلىدىن مەن سىلەرگە بىر قىسىم تەرەپلەردىن نەچچە ئىشلارنى ئەسلىتىپ قويۇشقا سەل جۈرئەتلىك بولۇپ ئۇشبۇ خەتنى يازماقتىمەن. 16 شۇ شاپائەت بىلەن مەن خۇدانىڭ خۇش خەۋىرنى يەتكۈزۈپ كاھىندەك ئۇنىڭ ئىبادىتىنى ھەممە

[195] «قان.» 43:32.

[196] («زەب.» 1:117) بۇ ئايەت ۋە يۇقىرىقى نەقىل كەلتۈرۈلگەن ئىككى ئايەتتە، مەسىھ (دۇنياغا كېلىشتىن بۇرۇن) پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاغزىدىن بېشارەت بېرىپ، كەلگۈسىدە يەھۇدىي ئەمەسلەر بىلەن ئۆزى تاللىغان خەلقى بىللە خۇداغا ئىبادەت قىلىشىپ، ئۇنىڭ خىزمىتىدە بىللە بولۇشىدىغانلىقىنى ئالدىنئالا ئېيتىدۇ.

[197] («يەش.» 10:11) مەسىھ توغرۇلۇق يەنە بىر بېشارەت. يەسسە بولسا، داۋۇت پەيغەمبەرنىڭ ئاتىسى ئىدى. بىراق ئۇنىڭ ئەۋلادى مەسىھ، يەنى «ئۇنىڭ يىلتىزى»دۇر.

[198] ئەينى سۆز «ئۈمىدنىڭ خۇداسى».

يەردە ۋۇجۇدقا كەلتۈرۈش خىزمىتىدە يەھۇدىي ئەمەس ئەللەرگە مەسىھ ئەيسانىڭ خىزمەتكارى بولۇپ تەيىنلەندىم. بۇ خىزمىتىمنىڭ مەقسىتى ئەللەرنىڭ[199] خۇداغا سۇنىدىغان ئىبادىتى، مۇقەددەس روھ ئارقىلىق پاك-مۇقەددەس قىلىنىپ، خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان قۇربانلىقتەك ئۇنىڭ قوبۇل قىلىشىغا لايىق بولۇشى ئۈچۈندۇر[200]. 17 شۇنىڭ ئۈچۈن مەسىھ ئەيسادا بولغانلىقىمدىن خۇدانىڭ ماڭا تاپشۇرغانلىرىدىن پەخىرلىنىمەن.
18-19 چۈنكى ئەللەرنىڭ خۇداغا ئىتائەت قىلىشى ئۈچۈن مەسىھنىڭ ماڭا قىلدۇرغانلىرىدىن باشقا ھېچنېمىنى تىلغا ئېلىشقا ھەددىم ئەمەس. سۆز ۋە ئەمەللەر ئارقىلىق، ئالامەتلىك مۆجىزىلەر ۋە كارامەتلەر ئارقىلىق، مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ-قۇدرىتى بىلەن يېرۇسالېمدىن باشلاپ ئىللىرىكون ئۆلكىسىگىچە ئايلىنىپ ھەممە يەردە مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرىنى تولۇق جاكارلىدىم. 20 شۇنداق قىلىپ باشقىلار سالغان ئۇلنىڭ ئۈستىگە بىنا سالماسلىق ئۈچۈن، ئەزەلدىن مەسىھنىڭ نامى ئاڭلانمىغان يەرلەردە بۇ خۇش خەۋەرنى جاكارلاشقا ئىنتىلىپ كەلدىم. 21 بۇ توغرىسىدا مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغىنىدەك: ــ

«ئۇنىڭدىن خەۋەرسىز بولغانلار ئۇنى كۆرىدۇ،
ئاڭلىمىغانلار ئاڭلاپ چۈشىنىدۇ»[201].

199 «ئەللەر» ــ يات ئەللەر، يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ.

200 روسۇل پاۋلۇس ئۆزىنى كاھىنغا ئوخشىتىدۇ. خۇدانىڭ كونا زامانلاردىكى ئىبادەتخانىغا كاھىنلارنى تەمىنلەشتىكى مەقسىتى خەلقنىڭ توغرا يولدا خۇداغا ئىبادەت قىلىشىدىن ئىبارەت ئىدى. شۇڭا ئۇلار خەلقنىڭ ئۆز قۇربانلىقلىرىنى توغرا، خۇدانىڭ قوبۇل قىلىشىغا لايىق پېتىدە سۇنۇشىغا ياردەمچى ۋە خىزمەتكار ئىدى. پاۋلۇس ئۆزىنىڭ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشىنىڭ ئاخىرقى مەقسىتى خۇداغا ھەقىقىي، مەنىلىك، چىن دىللىق ئىبادەتنى بارلىققا كەلتۈرۈشتىن ئىبارەتتۇر، دەيدۇ. خەقنىڭ بۇ ئىبادىتىنى پاك-مۇقەددەس قىلىش مۇقەددەس روھنىڭ ئىشى، ئەلۋەتتە. بۇ ئىبادەتمۇ پەقەت جامائەت ئىبادەت سورۇنلىرىدا ئەمەس، بەلكى ئىشەنگۈچىنىڭ پۈتۈن ھاياتى ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ (12:1-2).

201 «يەش.» 15:52.

پاۋلۇسنىڭ رىمغا بېرىش پىلانى

[22] مانا، شۇ خىزمەتلىرىم سەۋەبىدىن يېنىڭلارغا بېرىشنى كۆپ قېتىم ئويلىغان بولساممۇ، لېكىن توسۇلغۇلارغا ئۇچراپ بارالمىدىم. [23-24] لېكىن ھازىر مۇشۇ ئەتراپلاردا خۇش خەۋەر يەتكۈزۈلمىگەن يەرلەر ماڭا قالمىغانلىقتىن، ھەمدە كۆپ يىللاردىن بېرى سىلەرنى يوقلاپ بېرىش ئارزۇيۇم بولغانلىقتىن، ئىسپانىيەگە بېرىشىمدا سىلەرنىمۇ يوقلاپ ئۆتمەكچىمەن. سەپىرىمدە ئالدى بىلەن سىلەر بىلەن كۆرۈشۈپ، بىر مەزگىل ھەمراھلىقىڭلاردىن تولۇق خۇشاللىنىپ، ئاندىن سىلەرنىڭ ياردىمىڭلاردا سەپىرىمنى داۋاملاشتۇرۇشۇمنى ئۈمىد قىلىمەن.

[25] بىراق ھازىر بولسا يېرۇسالېمغا بېرىپ، ئۇ يەردىكى مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا كېتىۋاتىمەن. [26] چۈنكى ماكېدونىيە ۋە ئاخايا ئۆلكىلىرىدىكى جامائەتلەر يېرۇسالېمدىكى مۇقەددەس بەندىلەر ئارىسىدىكى يوقسۇللارغا ئىئانە توپلاپ ياردەم بېرىشنى لايىق كۆردى. [27] بۇ ئىشنى ئۇلار بەرھەق لايىق كۆردى؛ ئەمەلىيەتتە بولسا ئۇلار يېرۇسالېمدىكىلەرگە قەرزداردۇر. چۈنكى ئەللەر يەھۇدىي قېرىنداشلارنىڭ روھىي بەختلىرىدىن بەھرىمەن بولغان بولسا، ماددىي جەھەتتىن ئۇلارغا ياردەم بېرىشكە[202] توغرا كېلىدۇ.

[28] مەن بۇ ئىشنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن، يەنى يېرۇسالېمدىكى قېرىنداشلارنىڭ جامائەتلەرنىڭ ئىئانىسىنى بۇ مېۋىسىنى قوبۇل قىلىشنى جەزمەنلەشتۈرگەندىن كېيىن، سىلەرنى يوقلاپ ئۆتۈپ ئىسپانىيەگە بارىمەن[203]. [29] يېنىڭلارغا بارغىنىمدا، مەسىھنىڭ تولۇق بەخت-بەرىكىتىنى سىلەرگە ئېلىپ بارىدىغانلىقىمنى بىلىمەن.

---

[202] «ياردەم بېرىش» دېگەن سۆز گرېك تىلىدا ئادەتتە مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى خىزمەت بىلەن مۇناسىۋەتلىكتۇر.

[203] «قېرىنداشلارنىڭ... بۇ ... مېۋىسىنى قوبۇل قىلىشنى جەزمەنلەشتۈرگەندىن كېيىن» گرېك تىلىدا «قېرىنداشلارغا ...بۇ ... مېۋىسىنى يەتكۈزۈپ مۆھۈرلەندۈرگەندىن كېيىن» دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. روسۇل پاۋلۇس يەھۇدىي قېرىنداشلارنىڭ بۇ سوۋغاتنى قوبۇل قىلىشنى ئىنتايىن مۇھىم دەپ بىلەتتى. چۈنكى ئۇنى قوبۇل قىلىشى سوۋغات بەرگەنلەرنى، يەنى يەھۇدىي ئەمەس ئىشەنگۈچىلەرنى «بىزنىڭ قېرىنداشلىرىمىز» دەپ قوبۇل قىلىشقا باراۋەر بولاتتى، شۇڭلاشقا بارلىق جامائەتلەرنىڭ بىرلىكى ۋە مۇھەببىتىنى مۇستەھكەملەپ ئالغا سۈرەتتى. خۇداغا تەشەككۈر، يەھۇدىي قېرىنداشلار ئۇنى قوبۇل قىلدى («روس.» 17:21).

30 قېرىنداشلار، رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ۋە مۇقەددەس روھنىڭ مېھىر-
مۇھەببىتى بىلەن سىلەردىن ئۆتۈنىمەنكى، مەن ئۈچۈن خۇداغا دۇئا
قىلىپ مەن بىلەن بىرلىكتە كۈرەش قىلغايسىلەر[204] ــ 31 مېنىڭ يەھۇدىيە
ئۆلكىسىدىكى ئېتىقاد قىلمىغانلارنىڭ يامان نىيەتلىرىدىن ساقلىنىشىم،
شۇنىڭدەك يېرۇسالېمدا ئىنئامنى يەتكۈزۈش خىزمىتىمنىڭ شۇ يەردىكى
مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ قوبۇل قىلىشىغا ئېرىشىشى ئۈچۈن 32 ھەمدە ئاخىردا
خۇدا بۇيرۇسا، پېقىرنىڭ شاد-خۇراملىق بىلەن يېنىڭلارغا بېرىپ، سىلەر
بىلەن ئورتاق ئىستىراھەت قىلىشىمىز ئۈچۈنمۇ دۇئا قىلغايسىلەر.
33 ئامانلىق-خاتىرجەملىك ئىگىسى بولغان خۇدا ھەممىڭلار بىلەن بىللە
بولغاي! ئامىن!

پاۋلۇسنىڭ ئاخىرقى سالاملىرى

16 1 كېنخرېئا شەھىرىدىكى جامائەتنىڭ خىزمەتچىسى
سىڭلىمىز فىبىنى سىلەرگە تەۋسىيە قىلىپ تونۇشتۇرىمەن؛
2 ئۇنى مۇقەددەس بەندىلەرگە لايىق رەبنىڭ مۇھەببىتىدە[205] قوبۇل قىلىپ
كۈتۈۋالغايسىلەر، ئۇنىڭ ھەرقانداق ئىشتا سىلەرگە ھاجىتى چۈشسە، ئۇنىڭغا
ياردەم قىلغايسىلەر. چۈنكى ئۇ ئۆزىمۇ نۇرغۇن كىشىلەرگە، جۈملىدىن ماڭىمۇ
چوڭ ياردەمچى بولغان[206].

204 «...دۇئا ئارقىلىق كۈرەش قىلغايسىلەر» دېگەن سۆزلەر جىن-شەيتانلارنىڭ خۇدانىڭ خىزمىتىگە دائىم قارشى چىقىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ؛ شۇڭا بۇ خىزمەت ئۈچۈن دۇئا قىلىش (بۇلارنىڭ قارشى چىققانلىقى تۈپەيلىدىن) بىرخىل كۈرەش، تەس بىر ئىش بولىدۇ («كول.» 1:2، 11:4نى كۆرۈڭ).

205 «رەبنىڭ مۇھەببىتىدە» ئەينى گرېك تىلىدا «رەبدە» دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مۇشۇ ئىبارە توغرۇلۇق «كىرىش سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

206 بۇ سۆزلەرگە قارىغاندا فىبى ئۆزى مەلۇم سەۋەبتىن رىمغا سەپەر قىلماقچى ئىدى، شۇنىڭ بىلەن پاۋلۇسنىڭ بۇ سالام خېتىنى ئېلىپ بارىدۇ. مۇشۇنداق ئۇزۇن ۋە خەتەرلىك سەپەر قىلىش ئاسان ئەمەس ئىدى. خۇداغا ۋە فىبىگە قولىمىزدا ھازىر تۇرغان بۇ قىممەتلىك خەت ئۈچۈن رەھمەت!

3 مەن بىلەن بىرگە ئىشلىگەن، مەسىھ ئەيسادا بولغان خىزمەتداشلىرىم
پىرىسكا بىلەن ئاكۋىلاغا[207] سالام ئېيتقايسىلەر 4 (ئۇلار مېنى دەپ ئۆز
هاياتىنىڭ خېيىم-خەتىرىگە قارىمىدى. ھەم يالغۇز مەنلا ئەمەس، بەلكى
ئەللەردىكى[208] بارلىق جامائەتلەرمۇ ئۇلاردىن مىننەتداردۇر). 5 ئۇلارنىڭ
ئائىلىسىدە جەم بولىدىغان جامائەتكىمۇ سالام ئېيتقايسىلەر.
ئاسىيا ئۆلكىسىدىن مەسىھكە ئېتىقادتا ئەڭ دەسلەپكى مېۋە بولۇپ
چىققان، سۆيۈملۈكۈم ئېپەنىتكە سالام ئېيتقايسىلەر. 6 سىلەر ئۇچۇن كۆپ
ئەجىر سىڭدۈرگەن مەريەمگە سالام ئېيتقايسىلەر.
7 مەن بىلەن زىنداندىش بولغان، يەھۇدىي قېرىنداشلىرىم ئاندرونىكۇس ۋە
يۇنىياغا سالام ئېيتقايسىلەر. ئۇلار مەندىن ئاۋۋال مەسىھتە بولغان بولۇپ،
روسۇللار ئارىسىدىمۇ ئابرۇيلۇقتۇر.[209]
8 رەببىمىزدە بولغان سۆيۈملۈكۈم ئامپلىياتقا سالام ئېيتقايسىلەر.
9 بىز بىرگە ئىشلىگەن مەسىھتە بولغان خىزمەتدىشىمىز ئۇربانۇس ۋە
سۆيۈملۈكۈم ستاخۇسلارغا سالام ئېيتقايسىلەر.
10 سىناقلاردىن ئۆتكەن، مەسىھتە سادىق ئىسپاتلىنىپ كەلگەن
ئاپېلىسقا سالام ئېيتقايسىلەر. ئارىستوۋۇلۇسنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە سالام
ئېيتقايسىلەر.
11 يەھۇدىي قېرىندىشىم ھېرودىيونغا، ناركىسنىڭ ئائىلىسىدىكىلەردىن
رەبدە بولغانلارغا سالام ئېيتقايسىلەر.
12 رەبنىڭ خىزمىتىدە جاپا تارتىۋاتقان ترىفېنا ۋە ترىفوسا خانىمغا سالام
ئېيتقايسىلەر. رەبنىڭ خىزمىتىدە نۇرغۇن جاپا تارتقان سۆيۈملۈك سىڭلىم
پەرسىسقا سالام ئېيتقايسىلەر.
13 رەبدە تاللانغان رۇفۇسقا ۋە ئۇنىڭ ماڭىمۇ ئانا بولغان ئانىسىغا سالام

207 پرىسكا (پرىسكىللا) ۋە ئېرى ئاكۋىلا خۇش خەۋەرنىڭ كۆپ خىزمىتىنى قىلغان («روس.» 18:2، 26، «1كور.» 16:19، «2تىم.» 19:4نى كۆرۈڭ).

208 «ئەللەر» ــ يات ئەللەر، يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ.

209 «قېرىنداشلىرىم» يەنە «ئۇرۇق-تۇغقانلىرىم» دېگەن مەنىدىمۇ بولۇشى مۇمكىن. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «ئۇلار روسۇللارنىڭ قارىشىدا بەك ئابرۇيلۇق كىشىلەر».

ئېيتقايسىلەر.
14 ئاسىنكرىتۇس، فىلېگون، ھەرمىس، پاتروباس، ھېرماس ۋە ئۇلارنىڭ يېنىدىكى قېرىنداشلارغا سالام ئېيتقايسىلەر.
15 فىلولوگۇس ۋە يۇلىياغا[210]، نېرېئۇس ۋە سىڭلىسىغا، ئولىمپاس ۋە ئۇلارنىڭ يېنىدىكى بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرگە سالام ئېيتقايسىلەر.
16 بىر-بىرىڭلار بىلەن پاك سۆيۈشلەر بىلەن سالاملىشىڭلار. مەسىھنىڭ ھەممە جامائەتلىرىدىن سىلەرگە سالام!

ئاخىرقى نەسىھەت

17 قېرىنداشلار، سىلەردىن شۇنى ئۆتۈنىمەنكى، سىلەر ئۆگەنگەن تەلىمگە قارشى چىققان، ئاراڭلاردا ئىختىلاپلارنى پەيدا قىلىدىغان ۋە ئادەمنى ئېتىقاد يولىدىن تېيىلدۇرىدىغان كىشىلەردىن پەخەس بولۇڭلار، ئۇلاردىن نېرى بولۇڭلار.
18 بۇنداق كىشىلەر رەببىمىز مەسىھكە ئەمەس، بەلكى ئۆز قارنىغا قۇل بولىدۇ؛ ئۇلار سىلىق-سىپايە گەپلەر ۋە خۇشامەت سۆزلىرى بىلەن ساددىلارنىڭ قەلبىنى ئازدۇرىدۇ.
19 سىلەرنىڭ رەبكە بولغان ئىتائەتمەنلىكىڭلاردىن ھەممەيلەن خەۋەر تاپتى. شۇڭا ئەھۋالىڭلاردىن شادلىنىمەن؛ شۇنداقتىمۇ، ياخشى ئىشلار جەھەتتە ئاقىل بولۇشۇڭلارنى، يامان ئىشلارغا نىسبەتەن نادان بولۇشۇڭلارنى خالايمەن. 20 ئامانلىق-خاتىرجەملىك ئىگىسى بولغان خۇدا ئۇزۇن ئۆتمەي شەيتاننى ئاياغ ئاستىڭلاردا يەنجىيدۇ.
رەببىمىز ئەيسانىڭ مېھىر-شەپقىتى سىلەرگە يار بولغاي!

21 خىزمەتدىشىم تىموتىي، يەھۇدىي قېرىنداشلىرىم لۇكىيۇس، ياسون ۋە سوسىپاتېرلاردىن سىلەرگە سالام. 22 (ئۇشبۇ خەتكە قەلەم تەۋرەتكۈچى مەنكى تەرتىيمۇ رەبدە سىلەرگە سالام يوللايمەن[211]).

210 «فىلولوگۇس ۋە يۇلىيا» بەلكىم ئەر-ئايال.
211 روسۇل پاۋلۇسنىڭ كۆزى ئاجىز بولغاچقا، ئادەتتە ياردەمچىگە خەتلىرىنى يازدۇراتتى. تەرتىي

[23] ماڭا ۋە ئۆيىدە دائىم يىغىلىدىغان پۈتۈن جامائەتكە ساھىبخانلىق قىلىدىغان گايۇستىن سىلەرگە سالام. شەھەرنىڭ خەزىنىچىسى ئېراستۇس سىلەرگە سالام يوللايدۇ، قېرىندىشىمىز كۇۋارتۇسمۇ شۇنداق.
[24] رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى ھەممىڭلارغا يار بولغاي! ئامىن!

دۇئا ۋە مەدھىيە

[25] ئۆزۈن زامانلاردىن بۇيان سۈكۈتتە ساقلىنىپ كەلگەن سىرنىڭ ۋەھيي قىلىنىشى بويىچە، مېنىڭ ئارقىلىق يەتكۈزۈلگەن بۇ خۇش خەۋەر، يەنى ئەيسا مەسىھنىڭ جاكارلىنىشى بىلەن سىلەرنى مۇستەھكەملەشكە قادىر بولغۇچىغا شان-شەرەپ بولغاي! [26] سىر بولسا ئىنسانلارنى ئېتىقادتىكى ئىتائەتمەنلىك يولىغا ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن، مەڭگۈ ھايات خۇدانىڭ ئەمرىگە بىنائەن ھەم بىۋاستە ھەم بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەرنىڭ يېزىپ قالدۇرغانلىرى ئارقىلىق، ھازىر بارلىق ئەللەرگە ۋەھيي قىلىندى؛ [27] شۇنداق قىلغان بىردىنبىر دانا بولغۇچى خۇداغا ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق شان-شەرەپ ئەبەدىلئەبەد بولغاي! ئامىن!

ئۇنىڭ ئۈچۈن «رىملىقلارغا»نىڭ قەلەم تەۋرەتكۈچىسى (خاتىرىلىگۈچى) بولغانىدى.

قوشۇمچە سۆز

ھۆكۈمەتكە بويسۇنۇش مەسىلىلىرى ئۈستىدە (13-باب)

مۇقەددەس كىتابدا خاتىرىلەنگەن، ھۆكۈمەتلەر ۋە ھوقۇقدارلار بىلەن مۇناسىۋەتلىك تەلىملەر، جۈملىدىن روسۇل پاۋلۇسنىڭ تەلىملىرىنى (مەسىلەن، «رىملىقلارغا» 13-باب) تۆۋەندىكىدەك يەكۈنلىسەك بولىدۇ: ــ

(1) «ئىنسانىيەت گۇناھقا تېيىلىپ پېتىپ قالغانلىقى تۈپەيلىدىن (خۇدانىڭ نىجاتىغا ئىگە بولغۇچە)، گۇناھقا نىسبەتەن تىزگىنلىنىشى كېرەك بولغاچقا، خۇدا بۇ ئىشنىڭ بىر قىسمىنى ھۆكۈمەت-ھاكىمىيەتلەر ئارقىلىق ئورۇنلايدۇ: ــ «ھەممە ئادەم ئۆزلىرىنى ئىدارە قىلغۇچى ھوقۇق ئىگىلىرىگە بويسۇنسۇن. چۈنكى خۇدا تىكلىمىگەن ھۆكۈمەت بولماس؛ ھۆكۈمەتلەرنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن بولغاندۇر» («رىم.» 1:13). بۇ خۇدانىڭ رەھىمدىللىقىدىن بولغان بىر ئىش؛ شۇنداقتىمۇ، بۇ رەھىمدىللىقنىڭ بىر قىسمى شۇكى، ئۇ گاھى ۋاقىتلاردا مەلۇم بىر ئەلگە ساۋاق بېرىش ئۈچۈن، تۇۋا قىلىپ قەلبلىرىنى ماڭا قاراتسۇن دەپ رەھىمسىز ھۆكۈمدارنى ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرگۈزىدۇ. مەسىلەن «يەش.» 1:19-4نى كۆرۈڭ. شۇ ۋاقىتتا خۇدا مىسىرلىقلارنى بۇتلارغا چوقۇنۇشتىن تۇۋا قىلسۇن دەپ ئۇلارنى «رەھىمسىز بىر ھۆكۈمران،... ئەشەددىي بىر پادىشاھنىڭ قولىغا تاپشۇرىدۇ».

بۇنداق ئىشلار يەنە شۈبھىسىزكى، روسۇلنىڭ: «خۇدا... پۈتكۈل ئىنسانلارنىڭ، بولۇپمۇ ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ قۇتقۇزغۇچىسى (ساقلىغۇچىسى)» دەپ كۆرسەتكەن ھەقىقىتىنىڭ مۇھىم بىر ئاملى بولۇشى كېرەك («1تىم» 10:4).

(2) شۇڭا ئېتىقادچىلار قايسى ھۆكۈمەت ئاستىدا بولسۇن، ئۇلارغا بويسۇنۇشى، جۈملىدىن باج تاپشۇرۇشى لازىم («تىت.» 1:3-2، «رىم.» 3:13-6).

(3) ئېتىقادچىلار ئۆز ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرگەنلەر ئۈچۈن دۇئا قىلىشى كېرەك. «1تىم» 1:2-4نى كۆرۈڭ. ئۇنداق دۇئانىڭ روشەن مەقسىتى، خۇدانىڭ بۇ ھۆكۈمدارلارنىڭ قەلبلىرىنى ئۆز قورقۇنچىغا، ھەققانىي كۆزقاراشلارغا، ئۆزىنىڭ ھۆكۈمرانلىقى ئاستىدىكىلەرگە ئادىل مۇئامىلە قىلىشقا، خۇش خەۋەرنى ئەركىن يەتكۈزۈشكە يول قويۇشقا قايىل قىلىپ يېتەكلىشى ئۈچۈندۇر.

(4) هوقۇق تۇتقان كىشىلەر خۇدانىڭ ئىرادىسىگە خىلاپلىق قانۇنلارنى ياكى پەرمانلارنى چىقارسا ياكى قول ئاستىدىكىلەرنى ناتوغرا ئىشلارنى قىلىشقا مەجبۇرلىغان بولسا، ئېتىقادچىلار ئۇلارغا بويسۇنماسلىقى كېرەك. مەسىلەن «روس.» 4:19-20دە، يەھۇدىي هۆكۈمدارلار روسۇللاردىن پېترۇس ۋە يۇهاننانى ئەيسانىڭ نامىنى جاكارلاشتىن مەنئى قىلغان، پېترۇس: «خۇدانىڭ ئالدىدا سىلەرگە بويسۇنۇش توغرىمۇ ياكى خۇداغىمۇ؟ بۇنىڭغا ئۆزۈڭلار بىر نېمە دەڭلار!» دېگەن.

(5) ئادالەتسىز هۆكۈمەتلەرنى، بولۇپمۇ خۇدانىڭ سۆزىنى جاكارلاشقا قارشى تۇرغان هۆكۈمەتلەرنى ئاغدۇرۇش ئېتىقادچىلار بىۋاستە كۆڭۈل بۆلۈدىغان ئىش ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ئۆز ئىشىدۇر. رەب ئەيسا رىملىق ۋالىي پونتىئۇس پىلاتۇس تەرىپىدىن ئۆزىنىڭ «پادىشاھ ئىكەن»لىكى ۋەجىدىن سوراقتا تارتىلغاندا ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: —

«مېنىڭ پادىشاھلىقىم بۇ دۇنياغا تەۋە ئەمەستۇر. ئەگەر بۇ دۇنياغا تەۋە بولغان بولسا، خىزمەتچىلىرىم مېنىڭ يەھۇدىيلارغا تاپشۇرۇلماسلىقىم ئۈچۈن جەڭ قىلىۋاتقان بولاتتى. ھالبۇكى، مېنىڭ پادىشاھلىقىم بۇ يەرگە تەۋە ئەمەستۇر» («يۇھ.» 18:36).

شۇنىڭ بىلەن ئېتىقادچىلار مەلۇم بىر هۆكۈمەتنى غۇلىتىپ، باشقا بىرسىنى بەرپا قىلىش ئۈچۈن كۈرەش قىلىشقا ئارىلاشماسلىقى كېرەك. تارىختا كۆپ ۋەقەلەردىن كۆرگىلى بولىدۇكى، «خۇدا سوتچىدۇر؛ ئۇ بىرسىنى كۆتۈرىدۇ، بىرسىنى تۆۋەنلىتىدۇ» «زەب.» 75:7). يېقىنقى تارىختا، رۇمىنىيەدىكى چاۋسېسكۇنىڭ مۇستەبىت هۆكۈمىتى پەقەت بىر پارچە «تازىلىق قەغەز» بىلەن غۇلىتىلغانلىقى بۇنىڭغا مىسال بولىدۇ (رۇمۇنىيە هۆكۈمىتى كۆپ مۇقەددەس كىتابلارنى مۇسادىرە قىلىپ ئۇلارنى «تازىلىق قەغەز»لەرگە ئايلاندۇرغانىدى).

(6) ئېتىقادچىلار هۆكۈمەت ئىشلىرى ياكى سىياسىي ئىشلار بىلەن توغرا شۇغۇللانسا بولىدۇ (مەسىلەن، دانىيال پەيغەمبەر كۆپ يىللار ئىچىدە بىر بۇتپەرەس هۆكۈمەتنىڭ مەمۇرىي خادىمى بولغانىدى). ئەمما سىياسىي ئىشلار ئىنتايىن مۇرەككەپ، ئۆزىنى پاك-دىيانەت تۇتۇپ ئۇلارغا ئارىلىشىش ئىنتايىن تەس، خۇدانىڭ ئالاھىدە چاقىرىقى بولمىسا شۇ ئىشلارغا يېقىنلىشىشقا ھەرگىز بولمايدۇ، دەپ قارايمىز.

بۇ تېمىنىڭ دائىرىسى مۇشۇ ئاددىي يەكۈندىن كەڭ، ئەلۋەتتە، ئەمما يۇقىرىقى

سۆزلىرىمىز ئوقۇرمەنلەرنىڭ بۇ ئىنتايىن مۇھىم ئىشقا مۇناسىۋەتلىك بولغان مۇقەددەس يازمىلار ئۈستىدە كۆپرەك ئويلىنىشلىرىغا تۈرتكە بولسۇن دەپ ئارزۇ قىلىمىز.